

## Maraş'ın Çiçekleri: GÜZ ÇİĞDEMLERİ

Flowers Of Maraş

### Ruh Güzelliğinin Yansıması: Maraş İşi

The Reflection of the Soul's Beauty:  
Maraş Work

### D. Mehmet Doğan: Şehir, Medeniyetimizin Kelimesidir

The Word For Our Civilization Is The City

### Maraş'ta Kayıp Sadrazam Mezarı

Lost Grand Vizier Tomb in Kahramanmaraş

Söyleşi:  
Tacettin Şimşek

Talking About Maraş

Tarihe Çıkanlar  
N. Ahmet Özalp

Emergents Of History

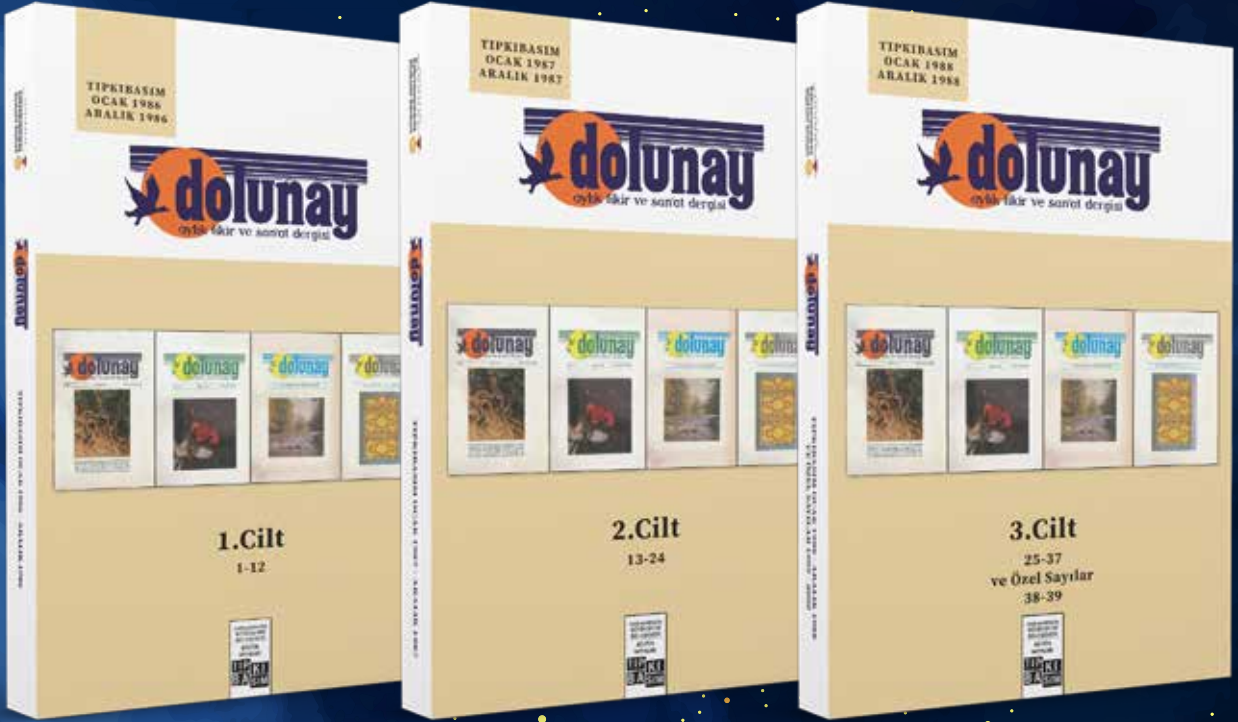
Ali Necip Erdoğan ile  
Maraş'ta Bir Gün

A Day in Maraş with Ali Necip Erdoğan



*YENİ SÖZLER*  
*YENİ ŞEYLER*  
*SÖYLEMEK İÇİN...*  
**BERDÜCESİ'NİN**  
**4. SAYISI ÇIKTI!**

# TÜRK EDEBİYATININ "DOLUNAY'I" TIPKIBASIMIYLA KARŞINIZDA!





2021-2022 yıllarını Karacaoğlan Kültür Sanat Sezonu ilan etmiş, birçok nitelikli etkinliğe imza atmıştık. 2022-2023 yıllarını ise Sezai Karakoç Kültür Sanat Sezonu ilan ettik. Ekim ayında Kitap ve Kültür Fuarımızın sekizincisini de yine "Sezai Karakoç'a Saygıyla" gerçekleştirdik.

Tabii ki Sezai Karakoç'un sadece ismini vermekle kalmıyoruz. Kasım ayında yaptığımız Sezai Karakoç Kolokyumuyla fahri hemşehrımız, büyük şair ve mütefekkir Sezai Karakoç'un şiir, öykü, piyes ve düşünce dünyasının daha iyi anlaşılması, gelecek kuşaklara sağlıklı ve doğru bir şekilde aktarılması için çaba gösterdik. Unutmadan belirtelim, Diriliş Akademisinin de bu yıl açılışını gerçekleştirdik. Maraş'ın tarihi konaklarından biri olan Dedeoğlu'nda şiir, felsefe, resim, sinema vs. alanlarında atölyeler düzenliyoruz.

Hep söylüyoruz, yine söyleyelim: Kültür mü, tabii ki onun adresi Kahramanmaraş'tır.

We announced the years 2021-2022 as Karacaoğlan Culture Arts Season and held qualified events. Now, we announce the years 2022-2023 as Sezai Karakoç Culture Art Season. We held our eighth Book and Culture Fair with "Paying Respects to Sezai Karakoç."

Of course we do not settle with using Sezai Karakoç's name only. We have made an effort to understand our fellow, great poet and philosopher Sezai Karakoç's world of poetry, story, play and to transfer them to future generations in a healthy and truthful way with the Sezai Karakoç Colloquium we held in November. And let us remind you that we opened the Diriliş Academy this year. We hold poetry, philosophy, art, cinema workshops. In Dedeoğlu, one of Maraş's historical mansions.

This is a phrase we always say, let us repeat it one more time: Culture? Its place is, beyond any doubt, Kahramanmaraş.

**Hayrettin GÜNGÖR**  
Mayor of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality

**KAHRAMANMARAŞ  
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ  
KÜLTÜR-SANAT VE ŞEHİR DERGİSİ**  
KAHRAMANMARAŞ METROPOLITAN MUNICIPALITY  
CULTURE-ART AND CITY MAGAZINE

Kasım - Aralık 2022

Sayı: 13 Yerel Süreli

November - December 2022 Issue: 12 Local Periodical

Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi  
Concessionaire for the Metropolitan Municipality  
**Hayrettin Güngör**

Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief  
Duran Doğan

Yayın Danışmanı / Publishing Consultant  
Yusuf Genç

Yayın Koordinatörü / Publishing Coordinator  
Rıdvan Tulum

Editör / Editor  
Ömer Yalçınova

Mütercim / Translator  
Rumeysa Kevser Kablan  
Zeynep Kantarcı

Tasarım ve Uygulama / Design and Application  
Ali Şenocak

Kapak Tasarım / Cover Design  
Ali Şenocak

Son Okuma / Last Read  
Sevgi Korkut

ISSN: 2718-0662

Baskı  
Kültür Sanat Basım Evi  
Press Kültür Sanat Printing House

Baskı Adresi / Printing Address  
Semih Ofset Matbaacılık  
Sek Yayıncılık Sağ. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.  
Büyük San. 1. Cadde No:74/1-2-3-4  
İskitler / Ankara

Sertifika No / Certificate No.  
40581

Sosyal Medya / Social Media  
instagram - twitter - facebook  
@evelahirdergisi

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi  
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi  
İsmetpaşa Mahallesi Azerbaycan Bulvarı, No: 25  
Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş

Headquarters and Mailing Address: Kahramanmaraş  
Metropolitan Municipality, İsmetpaşa Mahallesi, Azerbaycan  
Bulvarı, No: 25 Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş

# İÇİNDE

C O N T E N T S

06

## TARİHE ÇIKANLAR

Emergents Of History

Asım Öz

14

## TARİH VE HAFIZA

History and Memory

Mehmet Işık

18

## SULTANLAR VE MAKAMLAR

Sultans And Authorities

İbrahim Kanadıkırık

24

## ŞEHİR KONUŞMALARI

City Talks

Söyleşi: Ömer Yalçınova

48

## MARAŞ'TA BİR AN

A Moment in Maraş

Gülizar Güneş

50

## MARAŞ'TA BİR GÜN

A Day in Maraş

Ali Necip Erdoğan



# EKİLER



06

54

**KONU MARAŞ**

The Subject is Maraş

Söyleşi: Ömer Yalçınova

86

**MARAŞ'IN ÇİÇEKLERİ**

Flowers of Maraş

Ferhat Ağca

90

**LEZZETİN MEKÂNI**

Delicacy Corner

İlknur Avcı

94

**DÜNYA EDEBİYAT ŞEHİRİ**

A Corner in Maraş

Zehra Karadaş

102

**MARAŞ'TA BİR KÖŞE**

A Corner in Maraş

Sinem Bozhöyük

110

**KÜLTÜR SANAT ETKİNLİK**

Culture Art Activities



58



70

N. AHMET ÖZALP:

# MARAŞLI MÜSTESNA BİR SİMA

## N. AHMET ÖZALP: AN EXCEPTIONAL COUNTENANCE FROM MARAŞ

Kültür ve düşünce dünyamıza birkaç doğrultuda katkı sunan N. Ahmet Özalp, Maraş'ın özelde edebiyat genelde kültür dünyasına sunduğu müstesna simalardan biriydi.

N. Ahmet Özalp, who contributed to our world of culture and thought in several ways, was one of the exceptional countenances that Maraş presented to the world of literature and culture in general.

### ASIM ÖZ

Türk edebiyatına, kültür hayatına bakacak olursak, bir dolu Maraşlı portresiyle karşılaşırız. Öyle ki Maraş'ta dünyaya gelmedikleri hâlde eğitim hayatlarının bir bölümünü bu şehirde tamamlayanların "Maraşlı" sayıldıkları görülür. Genellikle Cumhuriyet Türkiye'sinin zorluklarla ve sorunlarla dolu yıllarıyla bilhassa 1930'lar 1940'larla karşılaştığı da bir gerçektir o panoramada. Maraş'la edebiyat arasında kurulan sağlam bağ sebebiyle birçok yazar, şair ve düşünürün "Maraşlı" kabul edildiğini görüyoruz. Mesela kendisinin böylesi bir nitelemeye sıcak bakmadığı bilinen Sezai Karakoç ile anne tarafından Maraşlı sayılan Mehmet Akif İnan, bu çerçevede anılması gereken iki mühim simadır. Cemil Çiftçi'nin *Maraşlı Şairler Yazarlar Âlimler* (2000) kitabında senelerce Maraş'ta ikamet eden Şevket Bulut ile yalnızca ortaöğretim döneminde bu şehirde bulunan Ali Göçer'in Maraşlı şair ve yazarlar arasında zikredilmesi de dikkate değerdir.

### Gerçeği Arayan Teknik Okumalar

Kültür ve düşünce dünyamıza birkaç doğrultuda katkı sunan N. Ahmet Özalp, Maraş'ın özelde edebiyat genelde kültür dünyasına sunduğu müstesna simalardan biriydi. 1953 Kahramanmaraş Elbistan'da dünyaya gelen Özalp, okuryazarlık becerisi kazanmasıyla başlayan tutkulu okuma serüvenini öğretmenlik, yayıncılık ve eleştiriden farklı bir yerde konumlandığı teknik okumalarla ömrü hayatı boyunca sürdürdü.

Zamanının önemli bir kısmını özel olarak ilgilendiği eserlerin yayına hazırlanmasına ayıran ve yeni çıkan hayli hacimli romanlara dair teknik okumaya yaslanan mektuplar yazmaktan geri durmayan N. Ahmet Özalp'in "kültür teknisyenliği" ile "kültür bilginliği" arasındaki çabalarının iki noktada yoğunlaştığı görülmektedir. İlki kökleri Osmanlı kültür hayatına dayanan, farklı ve zengin bilgiler ihtiva eden eserlerle ilgili karşılaştırmalı çalışma-

larıdır. Diğeri ise bir nevi "kültürel kazı" neticesinde gerçekleşen okumalarıdır. Ayrıca genel ahvalini Refik Halid ek-senli kitabının sunuşunda anlattığı 1923 sonrasında sindirilerek yeraltına itilen kültüre dair eserlerden ulaşabildikleri hakkında yaptığı çalışmaların sayısı da hayli fazladır. Adının hazırlayan olarak yer aldığı onca eser dışında Özalp'in eleştiri ve inceleme özelliklerini barındıran teknik okumalarını derli toplu görebileceğimiz üç eseri yayımlanmıştır. Bunlar *Okları Kırılmış Kirpi: Refik Halid* (2011), *Teknik Okumalar: Bağa Destursuz Girenler* (2017) ve Mehmet Âkif'in *Safaha'*ının 1911 ile 1924 yılları arasındaki yankılarına odaklanan *Aklı Kamaştırın Belagat Kasırgası* (2019) şeklinde sıralanabilir. Sadece bu üç eserden hareketle şu hükme varabiliriz: Türkiye'de neşriyatın makûs talihi konusunda bir roman yazmaya kalkan biri, konunun çeşitli boyutlarını birbirine bağlayan temsil edici hayali bir karakter kurgularken Özalp'ten çok yararlanacaktır.





If we look at Turkish literature and cultural life, we come across many portraits of people from Maraş. It is seen that those who completed a part of their education life in this city, although they were not born in Maraş, are considered "Maraş residents." It is also a fact that in this panorama, the years of Republican Turkey, especially in the 1930s and 1940s, which were full of difficulties and problems, were encountered. We see that many writers, poets and thinkers are accepted as "Marashian" due to the strong bond established between Maraş and literature. For example, Sezai Karakoç, who is known to not have taken kindly to such a description, and Mehmet Akif İnan, who is considered to be from Maraş by his mother's side are two important figures that should be mentioned in this context. It is also noteworthy that in Cemil Çiftçi's book *Maraşlı Şairler Yazarlar* (2000), Şevket Bulut, who lived in Maraş for years, and Ali Göçer, who was only in this city during his secondary education, are mentioned among the poets and writers of Maraş.

### Technical Readings Seeking Truth

N. Ahmet Özalp, who contributed to our world of culture and thought in several ways, was one of the exceptional countenances that Maraş presented to the world of literature and culture in general. Born in 1953 in Kahramanmaraş, Elbistan, Özalp continued his passionate reading adventure which started with his literacy skills, throughout his life with technical readings that he positioned in a different place than teaching, publishing and criticism.

N. Ahmet Özalp devotes a significant part of his time to the preparation of works that he is particularly interested in, and he does not hesitate to write letters based on technical reading about newly released highly voluminous novels. It is seen that his efforts between "cultural technologist" and "cultural scholar" were focused on two areas. The first one is his comparative studies on works that are rooted in Ottoman cultural life and which contain different and rich information. The other is the readings that take place as a

result of a kind of "cultural excavation." In addition, the number of studies he made about the general situation he explained in the presentation of his book based on Refik Halid, and what he could reach from the works about the culture that was digested and pushed underground after 1923, is quite high. Apart from the many works in which his name is included as the author, three of Özalp's works have been published, where we can see the technical readings of Özalp, which contain the features of criticism and analysis. These can be listed as *Okları Kırılmış Kirpi: Refik Halid* (2011), *Teknik Okumalar: Bağa Destursuz Girenler* (2017) and *Aklı Kamaştırın Belagat Kasırgası* (2019), which focuses on the echoes of Mehmet Akif's *Safahat* between 1911 and 1924. Based on these three works alone, we can conclude that: Anyone who attempts to write a novel about the unfortunate luck of publication in Turkey will benefit greatly from Özalp while constructing various dimensions of the subject.

## Türkiye’de neşriyatın makûs talihi konusunda bir roman yazmaya kalkan biri, konunun çeşitli boyutlarını kurgularken Özalp’ten çok yararlanacaktır.

Kitap dünyasında olup bitenleri yakından izleyen N. Ahmet Özalp, unutulmuş kültürümüzü yeni yetişen nesillere tanıtabilmek için titiz bir şekilde günümüz Türkçesine aktardığı eserleriyle biliniyor. Bu bağlamda onun Osmanlı şiir dünyasının genç kuşaklarca tanınip anlaşılmasına ve günümüz okuryazarının klasik Türkçeye ilişki kurmasına yardımcı olması düşüncesiyle hazırladığı *Bilgelikler Divanı* (2012) çalış-

masının da önemsenmesi gerekir. Bu vesileyle Özalp’in *Kardelen* ve *Düş Çınarı* dergilerindeki şiir eksenli yazılarını hatta şiirlerini yeniden düşünme imkânı doğar. Öte yandan dergiler değerlendirildiği zaman bir gerçeklik daha ortaya çıkar: Özalp 1980’lerden itibaren süreli yayınlarda hayli eleştirel kendi nitelemesiyle *teknik okuma* nitelikli metinler yayımlamıştır. Dergilerdeki bazı denemeleri “can yakıcı”, polemikçi hatta alaycı olsalar da art niyetli ve insafsız olmadıkları söylenebilir. Şüphe yok ki bu, nerede durduğunuz ya da nereden baktığınıza bağlıdır.

N. Ahmet Özalp’e göre *teknik okuma*, ele aldığı metin ve eserlerdeki dili ve daha ziyade ise dilin kullanımını incelemekte, bu açıdan tespit edilen sorunları gösterip değerlendirmektedir. Tabiatıyla böylesi bir işlem metinlerin edebî yahut fikrî değerini ortaya çıkarma, belirleme çabasıyla kıyaslandığında son derece teknik bir çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Özalp’in *Yedi İklim*, *Bu Meydan*, *Kaşgar*, *Bilgi* ve *Düşünce* ile *Kitap Postası* dergilerindeki yazıları büyük ölçüde teknik okumaya dayanmaktadır.

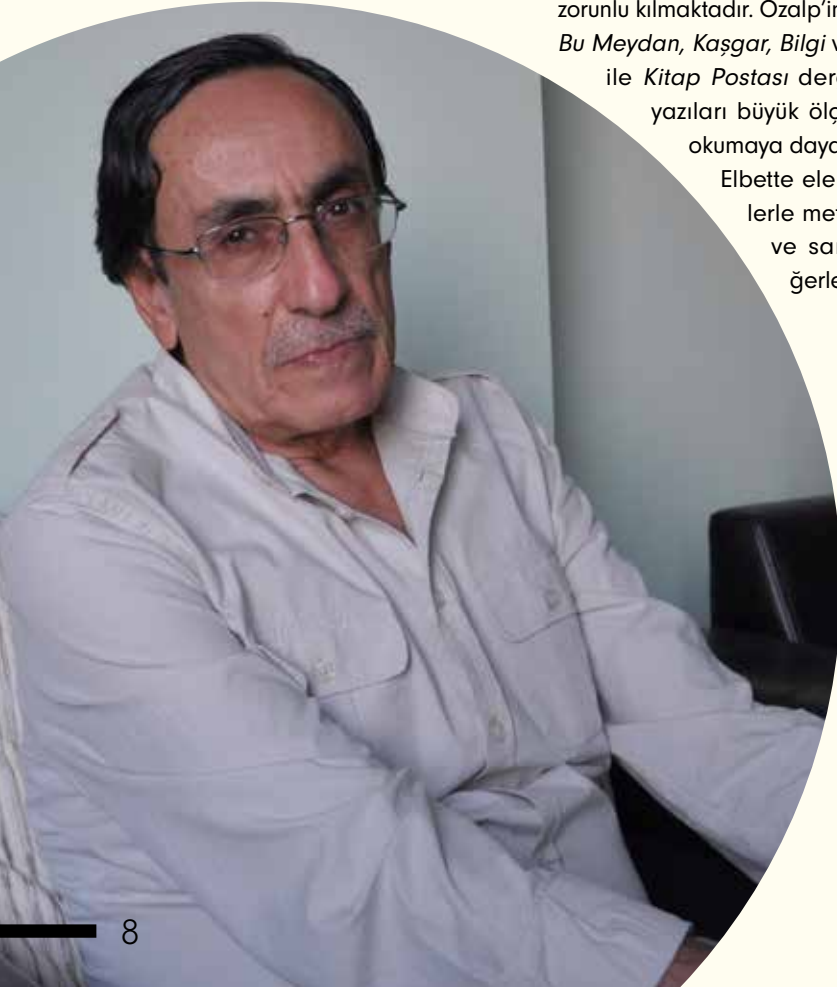
Elbette ele aldığı kişilerle metinlerin fikrî ve sanatsal değerlerini belirle-

meye dönük yeni düşünceler geliştiren dört başı mamur metinleri de vardır. Ahmet Mithat Efendi’nin *Ben Neyim* (1890) ve Said Halim Paşa’nın *Buharanlarımız* adlı külliyyatını içeren *Bütün Eserleri* (2003) kitabındaki yorumları bunun tezahürüdür. Yine aynı şekilde başta “İnsan, Yazar ve Entelektüel Olarak Nuri Pakdil” metni olmak üzere çeşitli vesilelerle adını sıkça andığı Nuri Pakdil odaklı hükümlerinde böylesi bir bakış açısını yakalamak mümkündür.

### Maraş’ın Kültürel İkliminin Portresi

N. Ahmet Özalp’in bir Maraşlı olduğunu ortaya koymakla kalmayıp şehrin düşünce ve sanat atmosferinin oluşumunu da kritik bir bakışla incelediği yazısı üzerinde durulması gereken bir metindir. Özalp’in teknik okumalarının önemli bir kısmının yayımlandığı *Yedi İklim* dergisinin Kasım 2004 tarihli 176’ncı sayısında okurlarla buluşan istikamet tayin edici inceleme “Maraş’ta Edebiyat ve Düşünce Atmosferinin Oluşumu” başlığını taşıyor. Yakın dönem edebiyat ve düşünce dolayısıyla İslamcı dergi tarihinin Maraş özelinde nasıl yorumlandığını gösteren çerçevesi son derece iyi çizilmiş bu metin, müellifin 6-8 Mayıs 2004’te Kahramanmaraş’ta tertiplenen I. Kahramanmaraş Sempozyumu’nda sunduğu bildirinin gözden geçirilmiş şeklidir.

Maraş’taki edebî ve fikrî teşekkülün modern dönemini araştırmalar, hatıralar ve bir şiir üzerinden ele alan N. Ahmet Özalp, metninde bir duruş ve bakış ilkesi, bir merkez fikri etrafında yeni birtakım tespitler yapabilme gayreti içindedir. Doğrusu bu yolculuğundan Özalp’in elinin boş döndüğünü söylemek mümkün değildir. Yazar evvela 1931 ila 1940 arasında Maraş’ta doğan yazarların sayısal çokluğuna dikkat çekmektedir. Genel hatlarıyla 1930’lara kadar etki uyandıran Maraşlılar arasında parmakla gösterilen sadece İstanbul doğumlu Necip Fazıl’dır. Buna karşın Nuri Pakdil, Cahit



**Anyone who attempts to write a novel about the unfortunate luck of publication in Turkey will benefit greatly from Özalp while constructing various dimensions of the subject.**

N. Ahmet Özalp, who closely monitors what is happening in the world of books, is known for his works that he meticulously translated into contemporary Turkish in order to introduce our forgotten culture to new generations. In this context, his work on the *Divan of Wisdom* (2012), which he prepared with the idea of both helping the young generations to know and understand the Ottoman poetry world and to help today's literate to establish a relationship with classical Turkish, should also be considered important. On this occasion, the opportunity arises to rethink Özalp's poetry-oriented writings in *Kardelen ve Rüya Çınarı* magazines and even his poems. Since the 1980s, Özalp has published texts in periodicals and highly critical *technical readings*, in his own words. Although some of his essays in magazines are "suffering", polemical, and even cynical, it can be said that they are not malicious and ruthless. No doubt it depends on where you stand or where you look from.

According to N. Ahmet Özalp, *technical reading* examines the language in the texts and works, and rather the use of language, and shows and evaluates the problems identified in this respect. Naturally, such a process necessitates a highly technical study when compared to the effort to reveal and determine the literary or intellectual value of the texts. Özalp's articles in the magazines *Yedi İklim* (*Seven Climates*), *Bu Meydan* (*This Concourse*), *Kaşgar* (*Kashgar*), *Bilgi ve Düşünce* (*Information and Thought*)

and *Kitap Postası* (*The Book Mail*) are largely based on technical reading. Of course, there are also prosperous texts that develop new ideas to determine the intellectual and artistic values of the texts with the people they deal with. Ahmet Mithat Efendi's comments on *Ben Neyim* (*What Am I*) (1890) and Said Halim Paşa's *All Works* (2003), which includes his corpus called *Depressions*, are the manifestations of this. Likewise, it is possible to capture such a point of view in the Nuri Pakdil-oriented provisions, which he frequently mentions on various occasions, especially in the text "Nuri Pakdil as a Human, Author and Intellectual".

**Portrait Of The Cultural Climate Of Maraş**

N. Ahmet Özalp's article, which not only reveals that he is a Maraş native, but also examines the formation of the city's thought and art atmosphere with a critical view, is a text that should be emphasized. In the November 2004 issue of *Yedi İklim* magazine, in which a significant portion of Özalp's technical readings were published, the leading-edge analysis was titled "The Formation of the Atmosphere of Literature and Thought in Maraş." This text, which shows how the history of the Islamist jour-

nal is interpreted in Maraş due to recent literature and thought, is a revision of the author's paper presented at the 1st Kahramanmaraş Symposium held in Kahramanmaraş on May 6-8, 2004.

N. Ahmet Özalp, who deals with the modern period of the literary and intellectual formation in Maraş through research, memories and a poem, is in an effort to make some new determinations around the principle of a stance and perspective, and a center idea in his text. In fact, it is not possible to say that Özalp did not return empty-handed from this journey. The author first draws attention to the numerical multiplicity of writers born in Maraş between 1931 and 1940. Among the people of Maraş, who made an impact in general terms until the 1930s, the only one who is pointed out is Necip Fazıl, who was born in Istanbul. On the other hand, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu, Alaeddin Özdenören, Rasim Özdenören, and Erdem Bayazıt deserve attention as



## Özalp 1980'lerden itibaren süreli yayınlarda hayli eleştirel kendi nitelemesiyle teknik okuma nitelikli metinler yayımlamıştır.

Zarifoğlu, Alâeddin ve Rasim Özdenören, Erdem Bayazit 1930'lardan sonra öne çıkan portreler olmaları hasebiyle üzerinde durulmayı hak etmektedirler. Sonraki dönemlerdeki kayda değer hareketliliğe de temas eden Özalp, bu oluşumun temeline Necip Fazıl, Sezai Karakoç ve Nuri Pakdil'i dolayısıyla onlarla özdeşleşen *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* dergilerini yerleştirir. Böylelikle samimiyetle yapılan işlerin bıraktığı izlerin zannedilenden daha güçlü ve kalıcı olduğunu ortaya koyar.

Necip Fazıl'daki belirgin "Maraşlılık duyarlılığı"na vurgu yapan N. Ahmet Özalp, üstadın yıllar sonra Ceyhan'da, kendisini ağırlayan Maraşlı bir çiftlik sahibinden dinlediği Maraş'ın kurtuluş destanını *Tohum* piyesine dönüştürdüğü belirtir. Maraş'ın kahramanlığının Millî Mücadele'nin önünü açtığını çeşitli tarihî incelemeler de ortaya koymaktadır. Sonraki yakıcı süreçlerin farkında olan Özalp, Necip Fazıl'ın 1943'te çıkarmaya başladığı *Büyük Doğu* dergisinin bütün Türkiye'de büyük yankılar uyandırarak bir dönüşüm sürecinin önünü açtığını kaydeder. Bununla beraber Özalp, hakkında birçok çalışma yapılan derginin Maraş'taki etkisinin ülkedeki genel etkinin çok ötesine uzandığını düşünmektedir. Çünkü "Necip Fazıl, her fırsatta Maraşlılığına vurgu yapmış, Maraş'a özel bir önem vermiş, bu da onun daha kolay benimsenmesine neden olmuştur. Ama daha önemlisi, burada, sonraki yıllarda çok özel ve ayrıcalıklı iki farklı ama birbirini bütünleyen iki oluşuma öncülük edecek iki

genç insanın ruhlarını tutuşturmasıdır. Bu genç insanlardan ilki Sezai Karakoç, ikincisi de Nuri Pakdil'dir."

N. Ahmet Özalp, Sezai Karakoç'un ve çıkardığı *Diriliş* dergisinin Maraş'taki uyanışa katkısının başlangıç merhaslesinden ziyade gelişme döneminde kendini gösterdiği kanaatindedir. Düşünce dünyası esas itibarıyla 1940'ların sonlarında şekillenen Karakoç'un *Diriliş*'te yayımlanan hatıralarının Maraş'la ilgili güzel satırlarından da yararlanan Özalp, bu konudaki yorumlarını şöyle sürdürür: "Maraş'ta başlayan oluşumun ilk ürünlerini verecek olan genç sanatçı ve edebiyatçı kuşağının beslendiği başlıca kaynaklardan birisi, Sezai Karakoç ve *Diriliş* dergisi olacaktır."

### Edebiyat Dergisi ve Etki Sahası

N. Ahmet Özalp'e göre Sezai Karakoç'un mezuniyetini izleyen ilk ders yılında gecikmeli olarak ortaokula başlayan Nuri Pakdil, Maraş'ta köklü bir düşünce

ve sanat oluşumunu başlatmıştır. Çoğu konuda özenli davranan Özalp'in metnindeki ayrıntılara bakıldığında fark edilebilen değerli tespitleriyle karşılaşılır. Bu dönemi uzun uzadıya anlatan Özalp, Pakdil'in yönetimindeki *Edebiyat* dergisinin kurucu kadrosunun tümüyle Maraş'taki teşekkül sürecini yaşamış, sonra da bunu sürdürmüş kişilerden meydana geldiğini belirtir. Şehirdeki gelişmelerden ayrı ele alınamayacak olan Cahit Zarifoğlu, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Erdem Bayazit ve M. Akif İnan ile birlikte *Edebiyat* dergisi, Türkiye ölçeğinde genişleyerek yayımlanmıştır. İşte bu yüzden Özalp, 1931 ile 1940 arasında hayata gözlerini açan Maraşlı edebiyatçıların "*Büyük Doğu* okurları kuşağı" ya da "*Edebiyat* kuşağı" diye adlandırılabilceğini kaydeder. Ona göre bu kuşağın merkezinde Pakdil bulunmaktadır ve arkasından tümü de ondan altı yaş küçük *Edebiyat* dergisi yazarları gelmektedir.





they are prominent portraits after the 1930s. Özalp, who also touched on the remarkable activity in the following periods, places Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil and therefore the journals *Büyük Doğu*, *Diriliş* and *Edebiyat*, which are identified with them, on the basis of this formation. Thus, it reveals that the traces left by the works done with sincerity are stronger and more permanent than is thought.

Emphasizing the distinctive "Maraş sensibility" in Necip Fazıl, N. Ahmet Özalp states that the master turned the liberation epic of Maraş into a play called *Tohum* (*The Seed*) years later, which he heard from a farmer from Maraş who hosted him in Ceyhan. Various historical studies also reveal that Maraş's heroism paved the way for the National Struggle. Being aware of the coming rocky road, Özalp notes that the *Büyük Doğu* magazine, which Necip Fazıl started to publish in 1943, aroused great repercussions throughout Turkey and paved the way for a transfor-

mation process. However, Özalp thinks that the impact of the journal, on which many studies have been conducted, in Maraş extends far beyond the overall impact in the country. Because "Necip Fazıl emphasized his Maraş identity at every opportunity, gave special importance to Maraş, and this caused it to be adopted more easily. But more importantly, it ignites the souls of two young people here who will lead two very special and privileged formations in the following years, but complement each other. The first of these young people is Sezai Karakoç and the second is Nuri Pakdil." N. Ahmet Özalp is of the opinion that the contribution of Sezai Karakoç and his journal *Diriliş* to the awakening in Maraş manifests itself in the development period rather than the initial stage. Making use of the beautiful lines about Maraş from Karakoç's memoirs published in *Diriliş*, whose world of thought was essentially shaped in the late 1940s, Özalp continues his comments on this subject as follows: "Sezai Karakoç and *Diriliş* magazine will

**Since the 1980s, Özalp has published texts in periodicals and highly critical technical readings, in his own words.**

be one of the main sources of rebirth for the young generation of artists and writers who will produce the first products of the formation that started in Maraş."

### Literary Journal and Its Field of Influence

According to N. Ahmet Özalp, Nuri Pakdil, who started secondary school in the first academic year following Sezai Karakoç's graduation, started a deep-rooted thought and art formation in Maraş. When looking at the details in Özalp's text, who is meticulous on many issues, one can come across with valuable observations that can be noticed. Explaining this period at length, Özalp states that the founding staff of the *Edebiyat* magazine under Pakdil's management consists entirely of people who experienced the formation process in Maraş and then continued it. Together with Cahit Zarifoğlu, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Erdem Bayazit and M. Akif İnan, which cannot be considered separately from the developments in the city, the *Edebiyat* magazine has expanded and spread throughout Turkey. That's why Özalp notes that the literary writers from Maraş, who were born between the years 1931 and 1940, can be called the "*Büyük Doğu* readers generation" or the "*Edebiyat Magazine generation*." According to him, there is Pakdil at the center of this generation, followed by the authors of the *Edebiyat* magazine, all of whom are six years younger than him.

N. Ahmet Özalp is of the opinion that the determinant factor for those who were born in Maraş after 1941-1970 is the *Büyük Doğu* magazine, but the inf-

**Özalp, 1931 ile 1940 arasında hayata gözlerini açan Maraşlı edebiyatçıların “Büyük Doğu okurları kuşağı” ya da “Edebiyat kuşağı” diye adlandırılabilceğini kaydeder.**

N. Ahmet Özalp, Maraş'ta 1941-1970 sonrasında dünyaya gelenler açısından da belirleyici etkenin *Büyük Doğu* dergisi olmakla beraber, burada *Diriliş* ile *Edebiyat* dergisinin etkisinden söz edilebileceği kanaatindedir. Daha sonraki dönemlerde ise oluşumu başlatan *Büyük Doğu*'nun tesir gücü yıldan yıla azalmasına karşın *Diriliş*, daha ağırlıklı olarak da *Edebiyat* dergisinin etki alanının arttığını vurgulamaktadır. Aslına bakılırsa benzeri bir genelleme bütün Türkiye için de yapılabilir. Bu çerçevede bir çizginin nasıl kavrandığını göstermesi bakımından şu satırlar üzerinde düşünülmesi gerekir: “Pakdil, *Hamle* dergisini çıkardığı lise yıllarında, basmевinden aldığı dergilerle okula doğru yürürken tüm Maraşlıların arkasından geleceğini düşler. Zaman, bir anlamda bu düşüme gerçeğe dönüştürmüştür. Çünkü, kendisinden sonra gelenler içinde, temsil ettiği, savunduğu öğreتيye arkasını dönen tek bir Maraşlı sanat-edebiyat ve düşünce adamı çıkmamış; tümü, ölçü ve anlayış ayrımları söz konusu olsa da onunla aynı inanç ve öğreti düzleminde yer almıştır. Bu durum da *Büyük Doğu* ile başlayıp *Diriliş* ve *Edebiyat*'la süren düşünce ve sanat çizgisinin başarısının, etki gücünün ayrı ve tartışılmaz bir kanıtıdır.” Bahse konu metinde, üzerinde çokça konuşulan ve 1976'da yayın hayatına başlayan *Mavera* dergisine dair Maraş özelinde tek cümlelerin kurulmadığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda üzerinde durduğumuz



incelemenin, *Rasim Özdenören*'le *Söyleşmek* (2017) kitabının Maraş'lı/lık konulu kısımlarıyla, Özalp'in *İtibar* dergisinin Ocak 2016 tarihli 52'nci sayısındaki “Zafer Çarşısı'nda Bir Darü'l Eman: Akabe Kitabevi” başlıklı yazısı ile karşılaştırılarak okunması *kesişen, birleşen ve ayrılan* yolların kavranmasını kolaylaştıracaktır.

Öte yandan hem dergicilik hem de yerel gazetelerin sanat-edebiyat sayfaları açısından her zaman hareketli ve bereketli olan Maraş'taki düşünce ve sanat atmosferinin oluşumu incelenirken hatta altı çizilirken yanlış anlamalara sebebiyet vermemek için bir hususun açıklığa kavuşturulması şarttır. Dayanaklardan yoksun mağrurluklara mesafeli duran N. Ahmet Özalp “Maraşlı” nitelemesi konusunda dikkatli olunması gerektiği uyarısını yapmaktadır. Dergileri selamlayan, düşüncenin değerini ortaya koyan, mekânları yorumlayan samimi bir değerlendirmedir bu aynı

zamanda: “*Büyük Doğu*'yla başlayarak *Diriliş* ve *Edebiyat*'la süren düşünce çizgisi, kaynaklandığı ve savunduğu evrensel ilkeler gereği, hiçbir doğal ya da yerel olguyu ilkesel bir düzleme taşımamış, tersine, her zaman inancı, uygarlık değerlerini ve insanı temel alan bir yaklaşım biçimini savunmuştur. Kentler ve mekânlar, ancak taşıdıkları uygarlık değerleriyle, kültür coğrafyamızda sahip oldukları yerle bir anlam ve önem kazanır.”

N. Ahmet Özalp'i kendi teknik okuma yöntemini belirgin kıldığı iki niteleme çok güzel anlatır: “Eleştiri metni, işin gerektirdiği nesnellığe karşın, yazarın kişiliğinden, ilgi, yetenek ve eğilimlerinden, konuya ilişkin donanımından tümüyle bağımsız değildir.”, “Söylenmesi gereken gerçekleri açıkça söylemekten kaçınmadık.” Hiç şüphesiz Özalp'e böyle bakmak bir bakıma onun yazdıklarını daha iyi anlamının yolunu açabilir.

**Özalp notes that the literary writers from Maraş, who were born between the years 1931 and 1940, can be called as the "Büyük Doğu Readers Generation" or "Edebiyat Magazine Generation."**

fluence of *Diriliş ve Edebiyat* magazine can be mentioned here. In the following periods, although the influence of the *Büyük Doğu*, which started the formation, decreased from year to year, he emphasizes that the influence of the *Diriliş* but especially *Edebiyat* magazine increased. As a matter of fact, a similar generalization can be made for the whole of Turkey. In this context, the following lines should be considered in order to show how a line is understood: "While walking to school with the magazines he bought from the printing house during his high school years, when Pakdil published *Hamle* magazine, he dreamed that all people of Maraş would follow him. Time has, in a sense, turned this dream into reality. Because, among those who came after him, there was not a single Maraş art-literature and thinker who turned his back on the teaching he represented and defended, and all of them took place in the same belief and teaching plane with him, even though there were differences of measure and understanding. This is a separate and indisputable proof of the success and influence of the line of thought and art that started with the *Büyük Doğu* and continued with *Diriliş ve Edebiyat*." In the text in question, it is noteworthy that not a single sentence was made about the *Mavera* magazine, which was widely talked about and started its publication life in 1976, specific to Maraş. In this context, reading by com-

paring the being from Maraş themed parts of the book *"Talking with Rasim Özdenören"* (2017) and Özalp's article titled *"Zafer Çarşısında Bir Darü'l Eman: Akabe Kitabevi"* from the 52nd issue of *İtibar* magazine, dated January 2016, will make it easier to comprehend the intersecting, converging and diverging paths of the study we are focusing on.

On the other hand, while examining or even underlining the formation of the atmosphere of thought and art in Maraş, which is always active and fertile in terms of both journalism and the art-literature pages of local newspapers, it is essential to clarify one point in order not to cause misunderstandings. N. Ahmet Özalp, who stays away from unfounded arrogance, warns that one should be careful about the term "Maraşlı". This is also a sincere evaluation that greets magazines, reveals the value of thought, and interprets spaces: "The line of thought that started with the *Büyük*

*Doğu* and continued with *Diriliş ve Edebiyat*, did not carry any natural or local phenomenon to a principled level due to the universal principles it originated from and defended, on the contrary, it has always advocated an approach based on belief, civilization values and human beings. Cities and places gain meaning and importance only with their civilizational values and the place they occupy in our cultural geography."

The two qualifications which he makes his technical reading method clear describe N. Ahmet Özalp very well: "Despite the objectivity required by the work, the text of the critique is not completely independent of the author's personality, interests, talents and tendencies, and equipment related to the subject. We did not hesitate to openly state the truth that needed to be said." Undoubtedly, looking at Özalp in this way may pave the way for a better understanding of what he wrote.



# MARAŞ'TA KAYIP SADRAZAM MEZARI

## LOST GRAND VIZIER TOMB IN KAHRAMANMARAŞ

**Sultan III. Osman'ın sadrazamı, ilk Türk matbaası kurucularından biri olan Mehmet Sait Paşa; 1761'de Maraş'ta valiyken öldü ve Beyazıtlı Camii'n haziresine defnedildi.**

**Mehmet Sait Pasha, the grand vizier of Sultan Osman III and one of the founders of the first Turkish printing house, died in 1761 while he was the governor in Maraş and was buried in the graveyard of Beyazıtlı Mosque.**

### MEHMET IŞIK

Hitit aslanın üretim merkezinden dünyanın ilk çatallı iğnesinin üretimine; Roma döneminin garnizon kentinden sahabe Mikdad Bin Esved'in ilginç ameliyat olma hikâyesine; Dulkadiroğlu Mehmed Bey'in karısı uluslararası diplomat yetkinliğindeki Mısır Hatun'dan Yavuz Sultan Selim'in anesine kadar tarihin hangi dönemine baksanız bakın Maraş'ta yaşanmış ve sizleri hayrete düşürecek bir olayla karşı karşıya kalırsınız. Eshab-ı Kehf'ten Bababurun Kalesi'ne Anadolu'nun Alamut'u olan Zamantı Kalesi, dünya ticaretinin bir dönem merkezi olan Yabanlu Pazarı'ndan Pazarcıklı Millî Mücadele Kahramanı Karayılan'a kadar uzanan büyük bir tarih yaşanmıştır Maraş coğrafyasında.

Hâl böyle olunca biz de zaman zaman şehrin konaklarını, çarşılarını, eski medreselerin yerlerini, kalelerini, hamamlarını takip ediyoruz.

Gayemiz tarihin Maraş topraklarındaki serencamına şahit olmak. Fırsatlar ve imkânlar ölçüsünde gördüklerimizi, duyduklarımızı ve öğrendiklerimizi insanlarla paylaşmak derdindeyiz.

### Kayıp Sadrazam Mezarı

Maraş tarihi üzerine yaptığım bir okuma sırasında ilginç bir bilgiye ulaştım. Okuduğum kaynak Lale Devri'nin en meşhurlarından Yirmisekiz Mehmet Efendi'yi, sonrasında da onun evladı olan Mehmet Said Efendi'yi işaret ediyordu. Tabii incelemeye, konu üzerine okumaya devam ettim.

Yeniçeri Ocağı'nın Yirmi Sekizinci ortasından olan ve babası da Devlet-i Aliye'ye hizmet sırasında şehit düşmüş olan Mehmet Efendi (unvanı bağlı olduğu ocaktan gelir), Sultan III. Ahmet döneminde Avrupa'da açılan geçici elçilik görevine gönderilen ilk kişilerden biridir. Fransa'nın başkenti Paris'e geçici elçi olarak gönderilen

Yirmisekiz Mehmet Efendi, mahiyeti içerisinde oğlu Sait Efendi'yi de götürür. Fransa dönüşünde de *Paris Sefaretnamesi* adlı eserini yazar.

Mehmet Sait Efendi'nin yükselişi bundan sonra başlar. Bu gidişin neticesinde Mehmet Sait Efendi, Hâcegan sınıfına terfi ettirildikten sonra sipahi ve silahtar olur.

Bizim Mehmet Sait Efendi, Sultan I. Mahmut'un tahta çıkmasının ardından Rus Çarıçesine Şikk-ı Salis Defterdarı ile Petersburg'a gönderildi. Bir süre sonra da bir müddet önce Ruslarla yaptığı savaşı kaybettiikten sonra Osmanlı Devleti'ne sığınan İsveç Kralı Demirbaş Şarl'ın borçlarını tahsil etmek üzere İsveç'e gider.

Mehmet Sait Efendi, Sultan I. Mahmut'un önemli adamlarından biridir. 1735-1739 Osmanlı-Rus savaşı sonrasında imza edilen Belgrad Antlaşması'nda da vazifeler alır.





No matter what period of history you look at from the production center of the Hittite lion to the production of the world's first clevis, the interesting story of the operation of the sahabah Mikatad Bin Esved from the garrison city of the Roman period, from Mısır Hatun, the wife of Dulkadiroğlu Mehmed Bey, who is an international diplomat, to the mother of Yavuz Sultan Selim, you will see an event that took place in Maraş that will astonish you. From Eshab-ı Kehf to Bababurun Castle, Zamantı Castle, which is the Alamut of Anatolia, and Yabancı Bazaar, which was once the center of world trade, has experienced a great history in the geography of Maraş, stretching from Pazarcıklı National War Hero Karayılan.

When this is the situation, we follow the houses, bazaars, places of old madrasas, castles, hammams of the city. Our aim is to witness the consequences of

history in the streets of Maraş. We want to share the things we saw, heard and learned with our opportunities and possibilities with people.

#### **A Lost Grand Vizier Tomb**

I encountered some interesting information while I was reading about the history of Maraş. The source I was reading was about Yirmisekiz Mehmet Efendi, one of the most famous in the Tulip Age, and his son Mehmet Said Efendi. I certainly continued to examine and read about the topic. Mehmet Efendi took his title from his place within the Guild of Janissaries, was from the twenty-eighth place of the Guild of Janissaires and his father died a martyr while serving the State, and Mehmet Efendi was one of the first people to be sent to the temporary embassy mission opened in Europe during the reign of Sultan Ahmet III. He was sent to Paris as a temporary embassy, and took his son Sait Efendi with him.

When he returned from Paris, he wrote his book *Paris Sefaretnamesi*.

This was followed by the ascent of Mehmet Sait Efendi. As a result of this voyage, Mehmet Sait Efendi was promoted to Hacıyan class and became a cavalryman and armorer. Mehmet Sait Efendi was sent to the Russian Queen, Petersburg with the Head of the Financial Department of Şıkk-ı Salis after Mahmut I ascended to the throne. After a while he went to Sweden to collect the debts of King of Sweden Charles, who took refuge in the Ottoman Empire after losing the war with the Russians a while ago. Mehmet Sait Efendi was one of the most important workers of Sultan Murat I. He was assigned some duties in the Belgrade Agreement signed after the Ottoman-Russian war between 1735-1739. Thanks to his scholarly and political experience and intelligence, he was assigned important duties and his rank raised.



İlmi, siyasi tecrübesi ve zekâsıyla kısa sürede çok önemli görevlerde bulunarak devlet ricali içerisinde yükselir.

Rumeli beylerbeyi payesiyle 1741'de tekrar Paris'e elçi olarak gönderilir. Dönüşte Nişancı olur. Mehmet Sait Efendi; bir taraftan yükselirken diğer taraftan düşman da biriktirmeye başlar. Divitdar Mehmet Emin Paşa'nın sadrazamlığı döneminde ikinci kez sadaret kethüdası vazifesine getirilir. Ancak düşmanları boş durmaz; öyle bir an gelir ki evinde oturmasına bile müsaade

## Mehmet Sait Efendi, Osmanlı'nın 18. asırdaki aydın şahsiyetlerinden biridir. Özellikle yabancılarla olan ilişkileri dikkat çekecek ölçüdedir.

edilmeden Hicaz'a sürülür. Yolda affa uğrar, bir süre Gelibolu'da oturduktan sonra yeniden bir ferman ile üçüncü kez nişancı görevine tayin olur.

Mehmet Sait Efendi, Osmanlı'nın 18. asırdaki aydın şahsiyetlerinden biridir. Özellikle yabancılarla olan ilişkileri dikkat çekecek ölçüdedir. Sultan III. Osman'ın tahta çıkışından bir süre sonra 25 Ekim 1755'te sadrazamlığa getirildi. Mehmet Sait Efendi'nin sadrazamlık vazifesi çok uzun süreli olmadı.

Osmanlı Devleti'nde beş ay kadar sadrazamlık yaptıktan sonra yine Sultan III. Osman'ın bir fermanıyla sadrazamlık mührünü terk etmek zorunda kaldı.

Mehmet Sait Efendi; Hanya, Mısır, Adana ve Karaman (Konya) valiliklerini yürüttükten sonra 1761'de Maraş'a vali olarak tayin edildi. Maraş'ta 1761 Nisan ayından Ekim ayına kadar valilik vazifesini sürdürdü. Çok geçmeden hastalanan Yirmisekizzade Mehmet Said Efendi; Maraş'ta vefat etti ve o dönemin şehir merkezi olan Beyazıtlı Mahallesi'ndeki Beyazıtlı Cami'nin bahçesine defnedildi.

### Bilinen İlk Türk Mason

Aydın bir kimliğe sahip olan Mehmet Sait Efendi, 1720'deki Paris elçiliği dönüşünde İbrahim Müteferrika ile birlikte Türkiye'de ilk matbaanın açılmasında mühim vazifeler üstlendi. Modern anlamda din kitapları dışındaki kitapların basımında öncü oldu. İsveç, Rusya ve Fransa gibi devrin büyük devletlerinde elçilik vazifelerini

üstlendi. Orada gördüklerini yazmaya özen gösterdi. *İsveç Sefaretnamesi* ile birlikte bir de tıp kitabı kaleme aldı.

Humbaracı Ahmet Paşa, diğer adıyla Comte de Bonneval Osmanlı Devleti'nde ordu ıslahı için bulunmuştu. Bu süre içerisinde Mehmet Sait Efendi ile ileri derecede muhabbet geliştirdiler. Bu süre zarfında Humbaracı Ahmet Paşa'nın tesiriyle Masonluğa giren Mehmet Sait Efendi, ilk Türk masonu olarak tarihe geçmiştir.

### Tarihi Hafızayı Korumak Gerek

Hacı Abdullah Bey tarafından 1618'de Beyazıtlı muhitinde inşa edilen Beyazıtlı Camii, eski dönemde Maraş'ın merkezi konumundaydı. Hükümet binaları ve devlet ricalinin konakları bu cami etrafından kümelmişti. İşte Sultan III. Osman'ın sadrazamı, ilk Türk matbaasının kurucularından biri, ilk Türk masonu gibi özellikleriyle tarihe geçmiş olan *İsveç Sefaretnamesi* yazarı Sadrazam Mehmet Sait Paşa; 1761 yılının Ekim ayında Maraş'ta valilik vazifesi yaparken öldü ve bu caminin haziresine defnedildi.

Maalesef ki birçok hususta olduğu gibi bu hususta da şehir hafızasını silecek hamlelerin neticesinde mezarı kayboldu. 1965-1966 yıllarında restorasyon gerekçesiyle bazı bölümleri yeniden yapılan ve caminin etrafındaki mezarların yok edildiği çalışmalardan Mehmet Sait Efendi'nin mezarı da nasibini almış. Bugün dahi caminin çevre istinat duvarı içerisinde Osmanlı dönemi mezar taşlarının yer aldığını görmek bizleri derinden üzüyor.

Mehmet Sait Efendi'nin mezarıyla birlikte birçok Maraşlı alim, yönetici, saygın kişinin de mezarı bu çalışmalarda ortadan kaldırılmış. Başka hataların yapılmaması, olanların unutulmaması için araştırmaya, yazmaya ve Kahramanmaraş'ın büyük tarihinin içerisindeki ilginç olayları ortaya çıkarmaya gayret edeceğiz.

**Mehmet Sait Efendi is one of the intellectual people of the 18th century. His relations with foreigners are especially remarkable.**

He was sent to Paris again in 1741 as the Rumeli Governor. When he returned, he became a Nişancı. As Mehmet Sair Efendi was rising his rank, he was also collecting enemies. He became the "sederet ket-hüda" twice in the period when Divitdar Mehmet Emin Pasha was the grand vizier. But his enemies did not stop, at one point he could not even stand in his home and he was exiled to Hijaz. He was forgiven while on the road, stayed in Gelibolu for some time, then assigned another duty as Nişancı. Mehmet Sait Efendi is one of the intellectual people of the 18th century. His relationships with foreigners are especially remarkable. He was appointed grand vizier on 25 October 1755, shortly after Sultan Osman II ascended the throne. Mehmet Sait Efendi's duty as grand vizier did not last long. After being the grand vizier for 5 months in the Ottoman Empire, he had to leave his grand vizier seal with an edict of Sultan Osman III. After serving as the governor of Chania, Egypt, Adana and Karaman (Konya), Mehmet Sait Efendi was appointed to Maraş in 1761. He served as the governor of Maraş from April to October in 1761. Yirmisekizzade Mehmet Said Efendi, who fell ill soon after, died in Maraş and was buried in the garden of Beyazıtlı Mosque in the Beyazıtlı District, which was the city center of that period.

**The First Turkish Mason**

Mehmet Sait Efendi, who was an intellectual, was assigned important duties in opening the first printing house in Turkey with İbrahim Müteferrika upon his return from the Paris embassy in 1720. He was a pioneer in the publication of books other than religious books in the modern sense.



He was assigned ambassadorial duties in the great states of the period such as Sweden, Russia and France. He cared to write down everything he saw there. He also wrote a medical book along with the Swedish Embassy. Humbaracı Ahmet Pasha, also known as Comte de Bonneval, was in the Ottoman Empire for army reform. They developed an advanced relationship with Mehmet Sait Efendi. During this period, Mehmet Sait Efendi, who entered Freemasonry under the influence of Humbaracı Ahmet Pasha, became history as the first Turkish Freemason.

**It Is Crucial To Preserve Historical Memory**

Beyazıtlı Camii, built by Hacı Abdullah Bey in 1618 in Beyazıtlı, was the center of Maraş in the past. Government buildings and the houses of politicians were stacked around this mosque. Here the grand vizier of Sultan Osman III, one of the founders of the first Turkish printing house, and the author of the *İsveç Sefaretnamesi* who went down in history as the first Turkish mason, Grand Vizier Mehmet Sait Pasha died in October 1761 while serving as governor in Maraş and was buried in the graveyard of this mosque.

Unfortunately, like many other matters, his tomb was lost as a result of the alterations that would destroy the city's memory. The tomb of Mehmet Sait Efendi also got its part from the alterations that were done in 1965-1966, some parts of which were rebuilt on the grounds of restoration and the tombs around the mosque were destroyed. Even today, we are deeply sorry to see Ottoman period tombstones inside the surrounding retaining wall of the mosque.

Along with the tomb of Mehmet Sait Efendi, the tombs of many Maraş scholars, administrators and respected people were also destroyed during these works. We will try to research, write and reveal interesting events in the great history of Kahramanmaraş so that other mistakes are not made and what happened is not forgotten.

# DULKADİR BEYLERİNİN NİÇİN MEZARLARI YOK?

## WHY DON'T DULKADİR BEGS HAVE GRAVES?

Şah İsmail'in Elbistan ve Maraş'ı yakıp yıkarken, Dulkadirli Türbelerini de yıktırıp, mezarlardaki kemikleri yaktırmıştır. Dulkadir Beylerinden hiçbirisinin mezarının olmayışı tarihin garip bir cilvesidir.

While Shah Ismail burnt down Elbistan and Maraş, he destroyed Dulkadirid tombs and burnt the bones in the graves. It is an odd twist of history that the begs of Dulkadir do not have graves.

İBRAHİM KANADIKIRIK

1337'den 1522'ye kadar Maraş ve Elbistan merkez olmak üzere Güney Anadolu-Orta Anadolu hattında 185 yıl hüküm sürdüler. Anadolu'da kurulan Türk Beyliklerinin en güçlü ve etkililerindendi. Zaman zaman orta çaplı bir devlet görüntüsü kazandılar. Bazen hükümlerini Halep, Diyarbakır ve Elazığ'a kadar genişlettiler. Kırşehir ve Bozok (Yozgat) şehzade sancakları idi. Kayseri'ye hâkim olup ciddi sayıda mimari eser bıraktılar. Osmanlılar, Memlükler ve Akkoyunlularla akrabalık ilişkisi kurdular. Maraş'tan Osmanlı sarayına beş gelin gönderip, padişah anneleri çıkardılar. Fatih'in eşi Mükrime Sitti Hatun'la Edirne Sarayı'nda Maraş Modası başlattılar. İlginç olan ise Dulkadir Beylerinin hiçbirinin mezarının olmayışdır! Moğol İstilasından sonra Ermenilerin eline geçen Maraş, 1298'de Memlükler tarafından geri alınır. Memlükler 1337 yılında Zeyneddin Karaca Bey liderliğindeki Avsar, Beydilli

ve Bayat boylarından oluşan Dulkadir Türkmenlerini Urfa-Birecik yöresinden Maraş'a getirerek kendilerine tabi Dulkadir Beyliğini oluştururlar.

Karaca Bey, Maraş ve civarına yerleştikten kısa süre sonra Memlükler'den ayrılarak bağımsız olma stratejisini hayata geçirir. Bu strateji haleflerinin de ana siyasetlerinden birisi olacaktır. Çukurova Ermenilerine üstünlük kuran Karaca Bey, ardından Halep'e doğru genişleme siyasetine girer. Ciddi başarılar da sağlar. Ancak Memlük kuvvetlerine mağlup olarak esir düşüp, Kahire'de idam edilir (1353). Maraş, Dulkadiroğullarının kaderine avantaj ve dezavantajı birlikte sunmuştur. Yoğun bir nüfusa sahip beylik her zaman çok ciddi bir süvari ordu çıkarabiliyordu. Bu da beylerine kuvvet ve kudret sağlıyor, bağımsızlık ve genişleme siyasetlerine güç katıyordu. İklim ve

coğrafya avantajı geniş hayvan sürülerinin beslenmesine ve tarım faaliyetlerine olanak sağlıyordu. Ayrıca şehrin dağlık yapısı, gerektiğinde büyük ordulara karşı doğal bir sığınak imkânı sağlıyordu. Dezavantajı ise Anadolu-Suriye hattının en mühim geçiş güzergâhı olarak bir kilit taşı, bir köprü hükmünde olmasıydı. Maraş'a hâkim olan büyük güç ötesine de etki edebiliyordu. Maraş, Memlükler için Orta Anadolu'ya açılan kapıydı. Ayrıca Anadolu'dan Suriye'ye inebilecek ordular için de sağlam bir savunma hattı idi ve asla vazgeçilemezdi. Osmanlılar için de aynı durumun tersi söz konusuydu. Suriye üzerinden gelebilecek bir tehdit için savunma hattı ve Suriye'ye açılan kapı idi. Maraş'ın bu iki büyük gücün jeostratejik bir çekişme alanı olması Dulkadiroğulları için en büyük dezavantajdı. Bu iki büyük güce karşı genişleme siyaseti güdemeyecekleri



Taş Medrese

From 1337 to 1522, they ruled for 185 years on the Southern Anatolia-Central Anatolia line, including Maraş and Elbistan in the center. They were one of the most powerful and influential Turkic begliks of Anatolia. They were from time to time just like a medium-sized state. Sometimes, they ruled over Aleppo, Diyarbakır, and Elazığ. Kırşehir and Yozgat (Bozok) were the princely governorates. They took Kayseri, and built a considerable amount of architectural work. They became relatives of the Ottomans, Aqqoyunlus, and Mamluks. They married their 5 daughters to the Ottomans, from Maraş to the palace, and these girls became queen mothers. They started the fashion of Maraş in the Edirne Palace thanks to Fatih's wife Mükrime Sitti Hatun. Interestingly, none of the Dulkadir begs has a grave! Maraş passed to the hands of Armenians after the Mongolian invasion. It was

taken back by the Mamluks in 1298. The Mamluks brought the Dulkadir Turkmen, consisting of Avşar, Beydilli and Bayat tribes under the leadership of Zeyneddin Karaca Bey, to Maraş from the Urfa-Birecik region, and formed the Dulkadir Principality, which was subject to them.

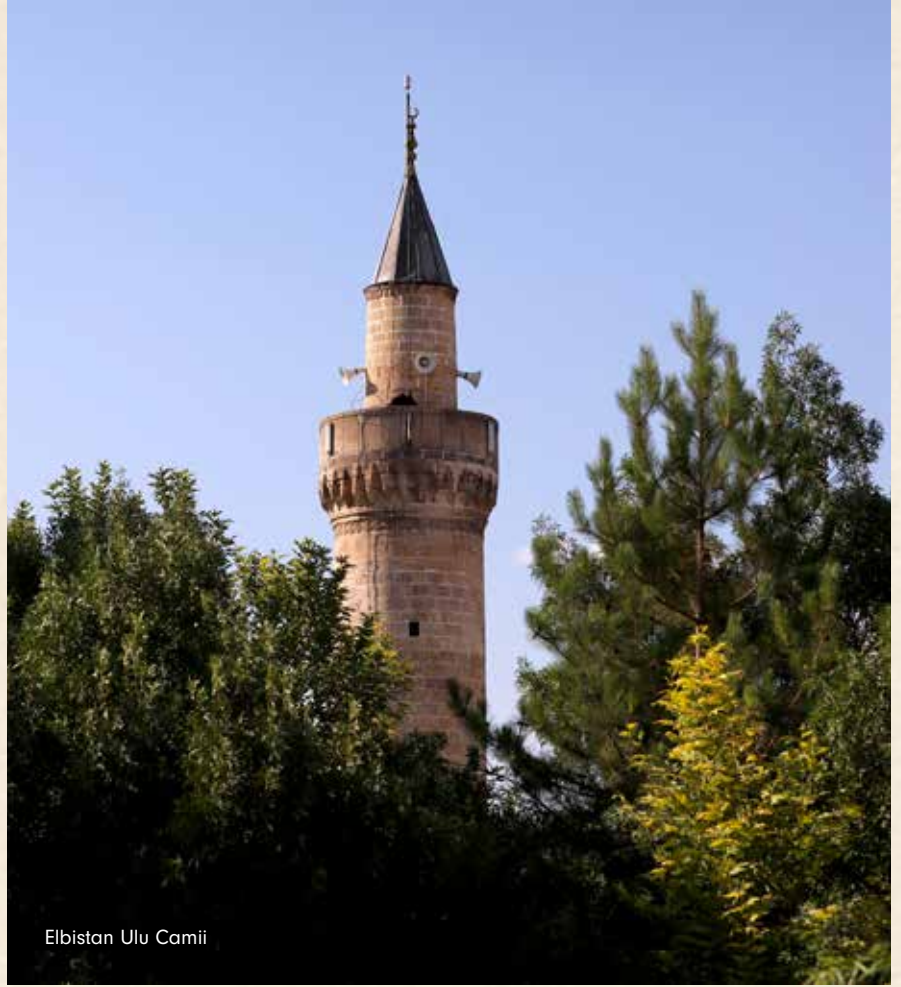
Shortly after Karaca Bey settled in Maraş and its surroundings, he left the Mamluks and implemented the strategy of becoming independent. This strategy would be politically continued by his successors. Karaca Beg defeated the Armenians of Çukurova, and he started to expand the territories into Aleppo. He achieved significant success. Yet, he was defeated by Mamluk forces, fell captive, and executed in Cairo in 1353. Maraş presented both advantages and disadvantages to the destiny of Dulkadirids. The beglik had an intense population, and it was always

capable of forming a cavalry army. This gave the begs power and ability, and also strengthened their policies of independence and expansion. The advantage of climate and geography allowed large herds to be fed and agricultural activities. Furthermore, the mountainous nature of the city provided a natural shelter against large armies when necessary.

The disadvantage of the city was that it was located on the most significant transit of the Anatolian-Syrian line, it was like a bridge between them. The power who rules over Maraş could dominate beyond. For the Mamluks Maraş was the gate of Central Anatolia. Additionally, it was a strong defense line for the troops who could possibly go down from Anatolia to Syria, therefore, its location was essential. For the Ottomans, the opposite of the situation was in question. It was a defense

**Maraş,  
Dulkadiroğlularının  
kaderine avantaj ve  
dezavantajı birlikte  
sunmuştur. Yoğun bir  
nüfusa sahip beylik  
her zaman çok  
ciddi bir süvari ordu  
çıkatabiliyordu.**

kadar sıkışık vaziyetteydiler. Bunu aşmayı deneyen Zeyneddin Karaca Bey bedelini canıyla ödeyecektir. Karaca Bey'in kaderi bir ölçüde haleflerinin de kaderi olmuştur. Çoğu hayatını beyliğinin bağımsızlığı uğrunda kaybetmiştir. En büyük talihsizlikleri genişleme yönlerinin büyük ve güçlü Türk devletleri ile çevrili olmasıydı. Yoksa nüfusları ve askeri kudretleri büyüme ve devletleşmeye yetecek kadar ciddi idi. Coğrafya kaderleri olmuş, Maraş ve çevresindeki sıkışmışlık Dulkadiroğlularına tüm tarihleri boyunca bir çıkış yolu aramanın verdiği şiddetli mücadeleler ve hayal kırıklıkları yaşatmış, sonunda da bu kaderin neticesi olarak tarih sahnesinden çekilmişlerdir. Daha müsait bir coğrafyaya yerleşmiş olsalardı çok büyük ve kudretli bir Türk devletine dönüşmeleri kaçınılmazdı! Dulkadir Beyleri tarihleri boyunca Memlükler, Çukurova Ermenileri, Eratna Beyliği, Timurlular, Akkoyunlular, Karamanoğulları, Safeviler ve nihayetinde Osmanlılarla mücadele vermişler, zaman zaman da akrabalık ilişkilerine varan boyutta ittifaklar da yapmışlardır. Alaüddeve Bey döneminin sonuna kadar Osmanlılarla daha çok müttefiklik şeklinde gelişen ilişkiler, 1515'te jeopolitik gelişmelerin tabii bir sonucu olarak çatışma ve Dulkadiroğlularının sonuyla neticelenmiştir. Dulkadir Beyleri Memlüklülerle; savaşlar, Memlük taht mücadelelerinde taraf oluşlar, boyun eğmeler ve akrabalık ilişkileri kurmalar gibi değişken bir siyaset ve ilişki içerisinde olmuşlardır. Memlüklerle yaşanan çarpışmalarda Maraş-Elbistan yöresi şiddetli tahribatlara uğramıştır. Karaca Bey'in oğlu Halil Bey Maraş-Antep ara-



Elbistan Ulu Camii

sındaki yaylağında Memlük suikastıyla öldürülüp, kesilen başı Kahire'ye götürülür (1386). Türbesinin Zamantı yakınlarındaki Melik Gazi Türbesine yakın olduğu rivayeti varsa da bir kesinlik yoktur. Halil Bey'in kardeşi Sevli Bey'i de benzer bir akıbet bekliyor olacaktır. Arap tarihçelerinin "Heykelü't-Türkmen" diye de andığı Sevli Bey de kontrol altına alınamamanın bedelini canıyla öder ve çıktığı yaylasının çadırında uyuduğu sırada bir Memlük suikastçısının hançeriyle öldürülür (1398). Yerine geçen oğlu Sadaka Bey ise Yıldırım Bayezid'in desteğini alan Halil Beyin oğlu Nasıreddin Mehmed Bey tarafından kısa sürede tahtından uzaklaştırılır (1391). Sadaka Bey hakkında bundan sonra kaynaklar bilgi vermez. Nasıreddin Mehmed Bey müttefiki Osmanlılar yanında yer alarak Timur'a karşı tavır alır. Zaman zaman Memlüklerle mücade-

le eder, onların dâhili mücadelelerinde taraf olur, yeri gelir kızını Memlük Sultan'ı Seyfeddin Çakmak'la evlendirir. Fetret Devrinde Çelebi Mehmed'e destek verip, kızını Çelebi Mehmed'le evlendirir. Tahtını borçlu olduğu Osmanlılarla dostluk siyasetine çok önem verir. Çelebi Mehmed'in Osmanlı tahtını ele geçirmesinde pay sahibi olur. Nasıreddin Mehmed Bey'in çok yönlü ve esnek dış politikası ona uzun bir saltanat ve huzur içinde hayata gözlerini yumma imkânı sağlar (1442). Oğlu Süleyman Bey de babasının dış politika anlayışını devam ettirir. Kızı Sitti Hatun'u Fatih'le evlendirirken diğer kızını Memlük Sultanı Çakmak'la evlendirerek Osmanlı ve Memlüklerle barış siyaseti güder. Devri Dulkadir ülkesinin belki de en huzurlu yıllarına sahne olur. Beylik tahtındayken vefat eder (1454). Yerine geçen oğlu Melik Arslan Bey'in Osmanlılara meyilli dış



Hatuniye Camii

**Maraş presented both advantages and disadvantages to the destiny of Dulkadirids. The beylic had an intense population, and it was always capable of forming a cavalry army.**

with the Mamluks, they waged wars, took sides in the throne struggles, or submitted themselves. The conflicts between them and Mamluks caused serious destruction of the Maraş-Elbistan region. Halil Bey, son of Karaca Bey, was killed by the assassination of the Mamluks in the uplands between Maraş and Antep. His head was cut and taken to Cairo in 1386. It has been claimed that his tomb is close to the Tomb of Melih Ghazi in Zamanti, but there is no consensus about that. Sevli Bey, the brother of Halil Bey, also faced a similar fate. He was referred to as "Heykelü't-türkmen (The statue of Turcoman)" by the Arab historians, and he paid the cost of being uncontrollable with his life. He was killed by the dagger of a Memluk assassin while he was sleeping in his land in the uplands in 1398.

His successor and son Sadaka Bey was dethroned by Nasıreddin Mehmed Bey, son of Halil Bey, who was supported by Yıldırım Bayezid after a short while, in 1391. There is no further information about Sadaka Bey in the sources. Nasıreddin Mehmed Bey stood near his allies, the Ottomans, against Timur. Sometimes, he fought with the Mamluks, took sides in their internal conflicts. There was also a time when he married her daughter to Seyfeddin Çakmak, the sultan of the Mamluks. He supported Çelebi Mehmed during the interregnum, and married her daughter to Mehmed. He cared about the politics of friendship with the Ottomans, to whom he owed his throne. He contributed to the enthronement of Mehmed Çelebi. Nasıreddin Mehmed Bey's multifaceted and flexible external policies facilitated a

line against any threat from Syria and it was the gate of Syria. The fact that Maraş was a geostrategic location between these two great powers was the grandest disadvantage of Dulkadirids. They were in such a tight situation that they could not pursue a policy of expansion against these two great powers. Trying to overcome this would cost Zeyneddin Karaca Bey's life. Karaca Bey's destiny was to some extent the destiny of his successors. Most of them lost their lives in search for the independence of the principality. The most unfortunate fact for them was that they were surrounded by grand, powerful Turkic states. Otherwise, their population and military forces would suffice to expand and become a state.

The geography became their destiny, and the stuckness around Maraş led the Dulkadirids to the constant search for a

way to march throughout their history, which resulted in harsh struggles and disappointment. Finally, they were out of the historical scene as a result of their destiny. If they were located in a more suitable land, they would certainly become a grand and powerful Turkic state.

The begs of Dulkadir fought with the Mamluks, the Armenians of Çukurova, The Principality of Eratna, the Timurids, the Aqqoyunlus, the Karamanids, the Safavids, and at last, with the Ottomans. From time to time, they made alliances, and established kinship ties. The relations, which developed more in the form of alliance with the Ottomans until the end of the reign of Alaüddeve Bey, resulted in conflict and the end of the Dulkadirids in 1515 as a natural result of geopolitical developments. The begs of Dulkadir established changing political relations

politikası onu Memlûklerin hedefi haline getirecek ve o da Elbistan'da camide namaz kılarken bir Memlûk suikastçısının hançeriyle can verecektir (1465). Kardeşi Şah Budak, Memlûk desteği ile tahta oturur. Ancak eniştesi Fatih'in desteğini alan Şahsuvar Bey kardeşinin elinden Dulkadir mülkünü almayı başaracaktır (1466). Memlûklere karşı bağımsızlık mücadelesinin en şiddetlisi Şahsuvar Bey tarafından yapılacak ve ciddi başarılar kazanarak Halep yakınlarına kadar hâkim olacaktır. Ancak Fatih'in batıda Avrupa ile doğuda da Akkoyunlu Uzun Hasan'la yaptığı amansız savaşlar sebebiyle kayınbiraderine yeterince destek olamamasından da yararlanan Memlûkler Şahsuvar Bey'i mağlup ederek Zamantı'da (Pınarbaşı) ele geçirip, zincire vurarak Kahire'ye götürecekler ve orada idam edeceklerdir (1472).

Memlûkler beyliğin başına tekrar Şahbudak Bey'i geçirirlerse de, Fatih'in desteği ile üzerine yürüyen diğer kardeşi Alaüddevle Bey'e karşı tutunamayarak, tekrar Mısır'a iltica etmek zorunda kalacaktır (1480). Maraş üzerinde Osmanlı-Memlûk çekişmesi iyice kızışmıştır. Alaüddevle Bey uzun beyliğinin ilk döneminde üzerine gelen Memlûk kuvvetlerini mağlup edip, tahtını sağlama aldıktan sonra onlarla iyi geçinmeye çalışarak Osmanlılarla Memlûkler arasında denge siyaseti götü. Topraklarını bu iki büyük gücün çekişmesinden uzak tutmak istiyordu.

## **Coğrafya kaderleri olmuş, Maraş ve çevresindeki sıkışmışlık Dulkadiroğullarına tüm tarihleri boyunca bir çıkış yolu aramanın verdiği şiddetli mücadeleler ve hayal kırıklıkları yaşatmış.**

Uzun yıllar bu siyaseti başarıyla uyguladı. Ancak 1501'de Şah İsmail Safevi'nin zuhuru tüm dengeleri alt üst etti. Şah İsmail, 1507'de Elbistan ve Maraş'ı yakıp yıktı. Diyarbakır'ı Safeviler'den alma uğruna dört oğul, çok sayıda torun ve 20 bin asker kaybeden Alaüddevle, Şah İsmail'le iyi geçinme politikasına döndü. Jeopolitik olarak iyice sıkışan Alaüddevle, Safevi ve Memlûklere karşı Osmanlılara destek vermemenin bedelini canıyla ve beyliğiyle ödeyecektir. Turnadağı Savaşını kaybeden ihtiyar Alaüddevle'nin kesilen başı Kahire'ye Memlûk Sultanı Kansu Gavri'ye üzerine gelmekte olan Yavuz'un habercisi olarak gidecektir (1515). Şahsuvaroğlu Ali Bey Maraş'a Osmanlı Sancakbeyi olarak atanır. Ömrü Osmanlı hizmetinde geçen ve Yavuz'un halazâdesi olan bu büyük komutan Çal-

dıran, Turnadağı, Mercidabık ve Ridaniye Savaşlarında kritik hizmetlerde bulunmuş ve son Memlûk Sultanı Tomanbay'ı Yavuz'un jesti ile Kahire Kalesinin Bâbu'z-Züveyle kapısında asmıştı. Burası babası Şahsuvar Bey'in asıldığı yerdii! Ancak o da Tokat'ta Ferhat Paşa tarafından çağrıldıkları ziyafet masasında oğulları ile beraber katledilecektir (1522). Şahsuvaroğlu Ali Bey, Yavuz'un ölümün ardından Memlûk Devletini ihya etmek amacıyla ayaklanan Canberdi Gazalı İsyanını bastırmıştı. İsyanı bastırmaya memur edilen Ferhat Paşa'yı beklemeden elde ettiği bu başarıyla paşanın kıskançlığını ve kinini üzerine çekmişti. Ancak olayın perde arkasında stratejik bir bölgede olan Maraş'ın doğrudan yönetilmek ve Dulkadirli ailesinin Maraş ve civarındaki etkinliğine son vermek olduğu hususunda tarihçiler müttefiktir.

Tüm hikâyeyi gözden geçirdiğimizde Zeyneddin Karaca ve Şahsuvar Beylerin mezarlarının, Halil ve Alaüddevle Beylerin ise başlarının Kahire'de olduğu bilinen bir gerçektir. Şah Budak Bey de iltica ettiği Mısır'da ölmüştü. Diğerlerinin ise mezar yerleri kesin olarak belli değildir. Kaynaklar, Şah İsmail'in Elbistan ve Maraş'ı yakıp yıkarken, Dulkadirli Türbelerini de yıktırıp, mezarlardaki kemikleri yaktırdığını ifade etmektedir. Dulkadir Beylerinden hiçbirisinin mezarının olmayışı tarihin garip bir cilvesi olarak kalmıştır.





long duration of governance, and a peaceful death in 1442. His son Süleyman continued his father's external policies. He married one of his daughters, Sitti Hatun, to Fatih, and the other to the sultan of the Mamluks Çakmak. Thus, he exhibited a peaceful policy towards the Ottomans and the Mamluks. His reign might be the most restful era of the country of Dulkadir. He died while he was still on the throne in 1454.

His successor Melik Arslan Bey's Ottoman-oriented external policies made him a target of the Mamluks, and he was killed by a dagger of a Mamluk assassin while he was praying in a mosque in Elbistan in 1456. His brother Şah Budak was enthroned with the support of the Mamluks.

Yet, his brother-in-law Şahsuvar Bey was supported by Fatih, and was able to take the Dulkadir throne from his brother in 1466. The biggest struggle for independence against the Mamluks was exercised by Şahsuvar Bey, and he achieved great success. He expanded his lands around Aleppo. Since Fatih was busy with Europe in the west, and with Uzun Hasan of Aqqoyunlu in the east, he could not help Şahsuvar Bey. As a result, the Mamluks defeated Şahsuvar Bey, caught him in Zamantı (Pınarbaşı), took him to Cairo in chains, and executed him in 1472.

**The geography became their destiny, and the stuckness around Maraş led the Dulkadirids to the constant search for a way to march throughout their history, which resulted in harsh struggles and disappointment.**

Although the Mamluks put Şahbudak Bey as the head of the principality again, they could not hold on to his other brother Alaüddevlle Bey, who marched on him with the support of Fatih, and they had to take refuge in Egypt again in 1480. The Ottoman-Mamluk conflict over Maraş came to the boil. Alaüddevlle Bey pursued a policy of balance between the Ottomans and the Mamluks by trying to get along with them after defeating the Mamluk forces that came upon him in the first period of his long principality, and thus tried to secure his throne. He wanted to keep his lands free from the conflict of these two great powers. He implemented this policy successfully for years. Yet, the emergence of Shah Ismail of the Safavids devastated the balance in 1501.

Shah Ismail burnt through Maraş and Elbistan in 1507. Alaüddevlle, who lost 4 sons, many grandchildren and 20 thousand soldiers for the sake of taking Diyarbakır from the Safavids, turned to a policy of getting along with Shah İsmail. Alaüddevlle was geopolitical-ly squeezed, and he paid the cost of supporting the Ottomans against the Safavids and the Mamluks with his life. The old Alaüddevlle lost the

battle of Turnadağı, his head was cut and taken to Cairo in 1515, it was a message that Yavuz was coming down on Kansu Gavri, the sultan of Mamluk.

Şahsuvaroğlu Ali Bey was assigned by the Ottomans as the sanjak beg of Maraş. He was the cousin of Yavuz, and he served the Ottomans lifelong. He was a grand commander who served critically during the battles of Çaldıran, Turnadağı, Mercidabık, and Ridaniye. He hanged the last Mamluk Sultan Tomanbay with the gesture of Yavuz at the gate of Bâbu'z-Züveyle of the Cairo Castle, where his father Şahsuvar Bey was executed.

He and his sons were invited to a feast in Tokat by Ferhat Paşa; they were all killed during the feast in 1522. Şahsuvaroğlu Ali Bey suppressed the Canberdi Gazali Rebellion, which rose in order to revive the Mamluk State after Yavuz died. Ferhat Paşa, who was assigned to suppress the rebellion, got jealous of his unexpected achievement. There is a consensus by historians that in the background of these events, the eradication of the family of Dulkadirids' acts in and around Maraş was aimed since the region was strategically important and they wanted to establish a direct rule over there.

Regarding the whole story, it is true that the graves of Zeyneddin Karaca and Şahsuvar Bey, and the heads of Halil and Alaüddevlle Bey are in Cairo. Şah Budak also died in Egypt, where he took refuge. The location of the others' graves are not accurate. While Shah Ismail burnt down Elbistan and Maraş, he destroyed Dulkadirid tombs and burnt the bones in the graves. It is an odd twist of history that the begs of Dulkadir do not have graves.

D. MEHMET DOĞAN:

# "ŞEHİR, MEDENİYETİMİZİN KELİMESİDİR"

D. MEHMET DOĞAN: "THE WORD FOR  
OUR CIVILIZATION IS THE CITY"

Daha çok, kütüphanelerimizin vazgeçilmez başvuru ve kaynak eserlerinden biri olan Doğan Büyük Türkçe Sözlük'le tanıdığımız mütefekkir D. Mehmet Doğan'la şehir-kent ayrımını, Ankara'yı ve Türkçeyi konuştuk.

We talked about the city-town distinction, Ankara and Turkish language with the thinker D. Mehmet Doğan, whom we know mostly through Doğan Büyük Turkish Dictionary, which is one of the indispensable reference and resource works of our libraries.

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

*Sayın hocam, "şehir" ve "kent" kelimelerinin birini diğerinin yerine kullananlar var. Ya da bu iki kelimenin birbirinin muadili değil zıttı olduğunu söyleyenler var. Sizce ne yapmalıyız? Kent midir doğrusu şehir mi? "Kend" zihnimizle nasıl oynandığını gösteren kelimelerden. Bin yıllık yerleşik kelimeyiz "şehir"di, şehrin zihin dünyamızdaki yeri muhkemdi, bizim medeniyetimizin kelimesi idi. Biz şehir kelimesini benimseyene kadar "balık" kelimesini kullanmışız, eski Türkçede "ordu" ve "ulus" kelimeleri de var. Balık, balçık aynı kökten geliyor. Ortaasya'da, Türkistan'da taş fazla bulunmadığı için, kaleler çamurdan, kerpiçten yapılıyor. Muhtemelen ondan böyle demişiz. Ordu, karargâh... Göçebe bir topluluk olduğumuz için ancak ordu olduğumuzda, yani karargâh kurduğumuzda sabitleşmişiz. Arapça "Medine" kelimesi din dünyamıza ait bir yer adı*

olduğundan, Farsça şehir kelimesini benimsemişiz. Medeniyet yerleşiklik, şehirlilik. Dilimizi medeniyet dili olmaktan çıkarmak için "şehir" kelimesini silmek istediler. 1935'te *Türkçeden Osmanlıcaya Karşılıklar Kılavuzu*'nda "kent" in karşılığı verilirken "kasaba" yazdılar. Yani doğrudan kend/kent'e "şehir" diyemediler. "Kend'in" Soğdca'dan Farsçaya ve Uygur Türkçesine geçtiği anlaşılıyor. 19. yüzyılın meşhur lügatçisi Mütercim Asım'ın *Kamus Tercümesi*'nde "kend" için "*Türkide karyeye denir*" diyor. Karye, yani "köy"! *Divanü Lügati't-Türk*'te, "kend" in şehir, kasaba, kale mânaları olduğu, fakat Oğuzlarca ve onlara uyanlarca köye "kend" denildiği belirtilmektedir. TDK sözlüğü "kent" e 1945'te "şehir, kasaba" dedi. Yani birinci hamlede kasaba denilmişti, ikinci hamlede şehre terfi ettirildi; kasaba da ihmal edilmedi. Üçüncü hamle, Sözlük'ün ikinci

baskısında, 1955'te yapıldı. Kent'in karşısında sadece "şehir" yazıldı. Bu baskıda olduğu gibi, üçüncü baskıda da (1959) henüz "kent"ten türetilmiş hiçbir kelime yoktu. Yedinci baskıda (1983) ise artık, "şehir"den "kent"e atıfta bulunuluyor ve açıklama "kent"te yapılıyor. Yeni türetilmiş kentçi, kentçilik, kentlerarası, kentleşme, kentli, kentsel, kentsoylu kelimeleri sözlüğe ithal ediliyor. On birinci baskıda, yani 2011'de, türetmelerde artış sürüyor: Kentlilik, kentsellik, kenttaş ve kenttaşlık gibi yeni uydurmalarla sözlük acayip "zenginleştiriliyor"... *Kent konseyi, kent meydanı, kent müzesi, kent ormanı*... Bunlar günümüzde belediyelerin tabelalarında yer alıyor. Fakat onlar hâlâ şehri yönetiyorlar! Bu arada da "Bu şehir-kent farkı nedir?" diye düşünmüyorlar. "Kent"i ayakta tutan, "başkent" kelimesidir diyebiliriz. Ankara "başkent" yapıldığında kullanılan tâbir "makarrı idare"dir.



**Mister, some people use the words “city” and “town” reciprocally, and some say that these words have opposite meanings. What shall we do? Which one is the right one to use, city or town?**

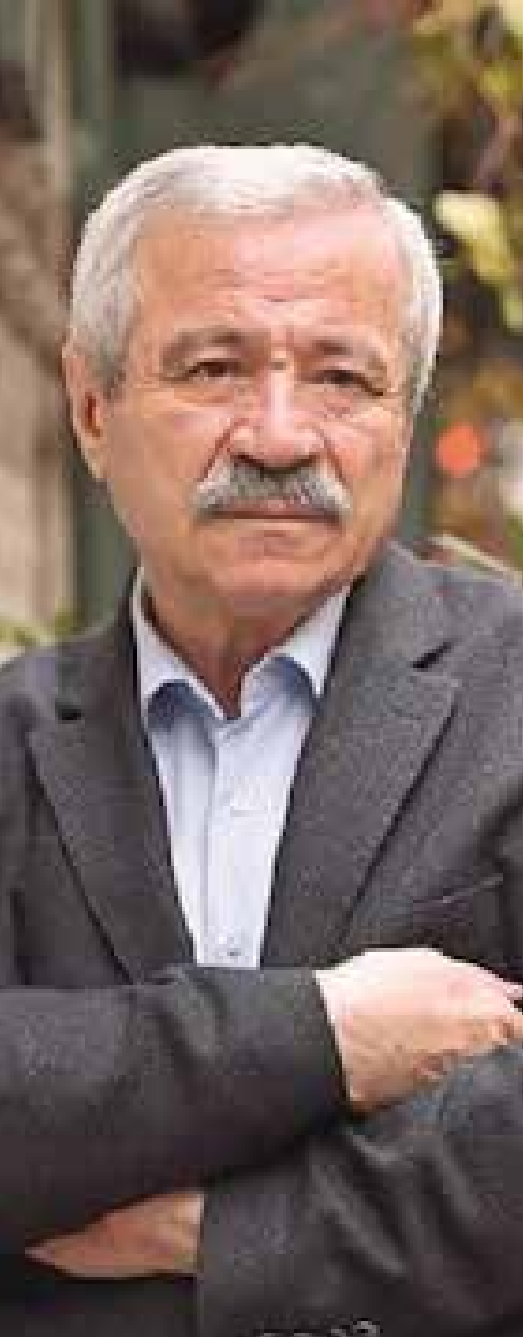
“Town” is one of the words that show how our minds can be tricked. “City” was the word we have been using for thousands of years, the meaning of city in our minds was stable, it was the first word of our civilization. We used the word “balık” until we adopted the word “city”, there are also “ordu” and “ulaş” in early Turkish. Balık and balçık (dirt) derived from the same word stem. In central Asia, Turkistan, castles are made of dirt and soil because of lack of stones. This is probably the reason we coined that word. Army, headquarters... We only became a stable community when we founded an army, therefore headquarters for the army and

we became settled. The Arabic word for city, madinah has a religious meaning for us so we coined the Persian word for city, “şehir.” Civilization is sedentariness, citycism. They wanted to erase the word “city” from our language because they wanted to take away the title of civilized language from our language. In 1935, in *Türkçeden Osmanlıcaya Karşılıklar Kılavuzu (Turkish-to-Ottoman Correspondences Guide)* they used the word “small town” as a correspondent to “city.” They could not refer to the town as “city” directly. It is understood that the word “kend” for town was coined from Sogdian to Persian, and then to Uyghur Turkish. The famous translator of the 19th century, Translator Asım wrote “It is called karye (village) in Turkish” for town. Village! In *Divanü Lügati’t-Türk*, “kend (town)” is defined as different things like city, small town, castle but in Oghuz

Turkish and its followers, kend (town) is known as village. In TDK dictionary, Kent (Town) was defined as a city, small town in 1945. First it was called city, then small town. Then a third definition was written in the 2nd issue of Sözlük, in 1955. Kent (Town) was defined as a city. In the 3rd issue the definition stayed the same.

In the 7th issue (1983) city and town are co-referred and the explanation is made for town. Words like “kentçi, kentçilik, kentlerarası, kentleşme, kentli, kentsel, kentsoylu” derived from kent (town) are coined. In the 11th issue, in 2011, there are more words coined and the language is “richened” with these: Kentlilik, kentsellik, kenttaş ve kenttaşlık. Town council, town square, town museum, town forest... These expressions take place in municipality boards. But they manage cities! They don't think

**Medeniyet  
yerleşiklidir,  
şehirliliktir. Dilimizi  
medeniyet dili  
olmaktan çıkarmak  
için “şehir” kelimesini  
silme istedikler.**



Yani, idare merkezi... Saltanat ilga edildiğinden o sıralar “paytaht/taht şehri” denilemezdi. Bir süre başşehir (Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu, 1935, Türkçe Sözlük 1945) denildi. Türkçe Sözlük’ün ikinci baskısında (1955) ilk defa “başkent” kullanıldı. Muhtemelen başkent “başşehir”den bir hece kısa olduğundan daha fazla revaç buldu... Kent “köy”ken 1930’larda kasabalaştırılmış, 1960’lardan sonra şehirleşme aşamasında! Doğumuzda ise hâlâ köy... Batı Türkçesinin bir kolu Azerbaycan Türkçesi “Azerbaycan dili”nin dört ciltlik “izahlı lügati”nde (2006) kend (kend, “e” e ile a arası bir ses, kapalı e) şöyle tarif ediliyor: “Ahalisi esasen kend tasarrüfatı ile meşgul olan yaşayış mıntkası: Büyük kend, küçük kend.” Türkiye’de de tanınan ünlü şair Bahtiyar Vahabzade’den bir beyitle örneklemişler tarifi: “*Yeddi kend üç şehir görürem ancak/Bu dağın başında bir bakışla ben*”. Hatta “*şehirle kend arasındaki ziddiyeti aradan kaldırmak*”tan da söz ediyor. “Kend tasarrüfatı”, yani “kendde yapılan işler”in açıklaması, bu yerleşimin köy olduğunu apaçık ortaya koyuyor: “Halk tasarrüfatının ekinçilik (tarım), hayvandarlık (hayvancılık) ve meşçiliği (ormancılık) ihata eden sahası.” Okumaya devam edelim: “*Kend salmak*: Yaşayış yeri düzeltmek, yeni kend bina etmek. Bir sıra Türk dillerinde mürekkep kend, gasaba vs. yaşayış mıntkaları adlarının ikinci terkip hissesi mes. *hacikend, daşkend, yarkend, kasımkend, konakkend*.” Sözlükte “kend”le yapılan kelimeler de var: *Kendarası*, köyler arası demek. *Kendaşırı*: Kendleri geçerek. *Kendbekend*: Bir kendden o biri kende. *Kendcik*: Küçük (küçük) kend. *Kendçi*: Kendli. *Kendçilik*: Kendlilik. *Kendistan*: Kend yeri. *Kendistanlı*: Kendli. *Kend kesek*: Kend ve ona bitişik yer... Kendli’nin köylü, kendliliğin köylülük demek olduğunu bu Lügat’te tereddüte mahal bırakmayacak şekilde görebiliyoruz. Köy kelimesinin sözlükteki açıklaması bunu pekiştiriyor: **Köy**: Kend. 19. asır sonunda Ahmed Vefik Paşa “kend”i şöyle açıklıyor: “Faris-i kadimden ta’ribi kand, cend.” Vefik Paşa “eski farsçadan arapçalaştırılmış” olduğunu belirtiyor ve Ahsikend, Semerkand, Taşkend, Hokand (TDK’nin yayınladığı Latin harfli baskıda

“Havkand” olarak aktarılmış), Hocend, Yarkend örneklerini veriyor. (*Lehçe-i Osmani*, tab’ı cedid 1307/1890) Hüseyin Kâzım Kadri’nin Türk lehçeleri sözlüğü mahiyetindeki *Türk Lügati*’nde “garp” yani batı türkçesi ile ilgili bir açıklama yok. Azeri lehçesindeki mânası, kelimenin farsçadan geçtiği belirtilerek veriliyor: Köy, karye! Kent’in Uygur türkçesinde şehir karşılığı kullanıldığını DLT’den aktarmıştık. Peki bugün durum ne? *Hazırkı Zaman Uygur Tilinin İzahlı Lügati*’ne bakalım (Şincan Halk Neşriyatı, 2011): “1. Malûm hususiyetleri bilen şehir hem de kışlaklardan perklenip turduğan ehali yaşaydagan cay. 2. Dehkânlar toplaşub olturaklaşkan yezadan küçük mamuri barlık.” Açıklanmadan önce kelimenin köne/köhne “eskimiş” olduğu belirtiliyor. 1. Bazı özellikler açısından şehir ve kışlaklardan farklı olan, halkın bir arada yaşadığı yer. 2. Çiftçilerin bir arada yaşadığı kasabadan küçük yerleşim birimi... Kışlak/kışla kelimesinin Türkistan coğrafyasında, kış geçirilen yer, köy mânasına geldiğini de hatırlatalım. Uygur ülkesinde hâlâ “Yarkend” var... 16. asırda Yarkend Hanlığı’nın merkezi. Şimdi ise Kaşgar vilayetine bağlı bir nahiye, yani bucak. Yarkend’in Kaşgar’dan sonra ikinci büyük şehir olduğu söyleniyor. Fakat farklı bir “şehir”le karşı karşıyayız: Yarkend, Taklamakan çölünün batı ucunda, birbirinden hayli uzak mahallerden meydana gelen bir vaha şehirmiş... Ezcümle: Medeniyetimizin kelimesi şehirdir. Yûnus Emre asırlar ötesinden “*Kasdum budur şehre girem feryad ü figan koparam*” diyor. Bazen hece uzatılarak “şâr” denildiği oluyor. “*Bu dünyanın meseli bir ulu şâra benzer*.” Hacı Bayram Veli de “*Nâgehan ol şâra vardım*” diyor... Şehir varken kent demek, bin yıllık medeniyet birikimini inkâr etmek demek!

**“Aklıma Türk Kimliğinin Coğrafyaları” ve “Ömrüm Ankara” adlı kitaplarınız geliyor. İçinde bulunduğumuz coğrafyayla kimliğimiz arasında nasıl bir bağlantı kurabiliriz?** Coğrafya ile kimlik, hatta kişilik arasında bağ olması kaçınılmaz. Yerleşik insan, yerleştiği yerin havasını, suyunu, toprağını temessül eder. “*İnsan yaşadığı yere ben-*

**Civilization is sedentariness urbanity. They wanted to remove the word "city" in order to restrain our language from being the language of civilization.**

about the difference between town and city. We can say that the word "capital" is the sustenance of "town." Since Ankara was announced the capital city it is called "makarr-ı idare." That means management center. As the sultanate was newly abolished, it could not be called "payitaht / the place of the throne." It was called "başşehir" (*Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu, 1935, Türkçe Sözlük 1945*) for some time. In the second issue of *Türkçe Sözlük* (Turkish Dictionary) (1955) the word "capital (başkent)" was used. It probably became popular as it is shorter by one syllabus than "başşehir." "Kent" became "kasaba" in the 1930s when it was "village," and it slowly became a city after the 1960s. But in the east, it is still a village...

Azerbaijani Turkish is a branch of Western Turkish. In the four volumed "ızahı lügat (dictionary)" (2006) of Azerbaijani language "kend" is described as such: where people live on their own means, big kend and small kend. They gave an example from Bahtiyar Vahabzade, a well-known poet in Turkey: "Yeddi kend üç şehir görürem ancak/Bu dağın başında bir bakışla ben" He talks about "şehirle kend arasında ki zıddiyeti aradan kaldırmak (removing the differences between city and town)". "Kend tasarrufatı" means the jobs done in the town, its description makes it clear that this place is a village: "A field where people live on agriculture, livestock and forestry." Let us continue reading: "Kend salmak: To fix the living place, to build a new town. The second compound part of the names of cities, towns, etc. living zones in Turkish languages eg. *hacikend, daşkend, yarkend, kasımkend, konakkend.*"

There are words derived from "kend" in the dictionary: *Kendarası* means between

villages. *Kendaşırı*: through kend. *Kendbekend*: From one kend to another. *Kendcik*: Small kend. *Kendçi*: With kend. *Kendçilik*: Being from kend. *Kendistan*: Kend place. *Kendistanlı*: From kend. *Kend kesek*: Kend and a place near it... We can see in this dictionary that "kendli" means a person from village, and being from a "kend" is being a villager without a doubt. The dictionary definition of the word village reinforces this: Village: kend.

In the late 19th century, Ahmet Vefik Pasha explained "kend" as such: Faris-i kadimden ta'ribi kand, cend. Vefik Pasha implies that it was coined from old Persian to Arabic and gives examples such as Ahiskend, Semerkand, Taşkend, Hokand (Transferred as "Havkand" in the Latin script published by TDK), Hocend, Yarkend. In the Turkish Dictionary of Hüseyin Kâzım Kadri, which is almost a Turkish dialects dictionary, there is no explanation about west Turkish. Its meaning in Azeri dialect is given by stating that the word is derived from Persian: Village! We said that Kent's meaning from Uyghur Turkish was used from DLT. How about today? Let's look at the *Hazırki Zaman Uyghur Tilinin İzahlı Lügati* (Şincan Halk Neşriyatı, 2011): "1. Malûm hususiyetleri bilen şehir hem de kışlaklardan perklenip turduğan ehali yaşaydagan cay. 2. Dehkânlar toplaşub olturaklaşkan yezadan küçük mamuri birlik." Before the explanation, it is stated that the word means "old". 1. A place where people live together, which differs from cities and kışla (winter quarters) in some aspects. 2. A small settlement from the town where the farmers live together...

We must remember that the word "Kışla/kışlak (winter quarters)" means the place, the village where people spend winters in Turkestan. Uyghur country still has a "Yarkend"... In the 16th century, it was the center of the Yarkend Dynasty. Now it is a district within Kaşgar. It is said that Yarkend is the second biggest city after Kaşgar. But we encounter a different "city" here, yarkend used to be an oasis city in the west end of the Taklamakan desert, made up of villages very far from each other. Briefly: The word of our civilization is city." Yunus Emre said ages ago: "Kas-

*dum budur şehre girem feryad ü figan koparam (My intention is to go to the city and make a mess)"* Sometimes şehir (city) is shortened as şâr: "Bu dünyanın meseli bir ulu şâra benzer (This world is like an enormous city)" Hacı Bayram Veli says "Nâgehan ol şâra vardım (I arrived at that city suddenly)" Saying town instead of city is denying the accumulation of a thousand years of civilization!

**Your books named *Türk Kimliğinin Coğrafyaları* and *Ömrüm Ankara* come to mind. How can we establish a connection between the geography we live in and our identity?**

It is inevitable that there is a connection between geography, identity, and even personality is inevitable. The settled person represents the air, water and soil of the place where he settled. It has been said that "man is like where he lives." Customs, manners, language are connected with the place. At the same time, geography is limited by political borders and the cultural structure of the state to which it belongs becomes effective. It can be said that un-



## Zamanımızda ağız farklılıkları ortadan kalkıyor, kitle haberleşme araçlarının tesiriyle standart bir dile doğru gidiyoruz.

zer" denilmiştir. Örf ü adet, muşeret, dil yerle bağlantılıdır. Aynı zamanda coğrafya siyasî sınırlarla tahdit edilir ve mensub olunan devletin kültürel yapısı müessir olur. Denilebilir ki, yarım asır öncesine kadar insanların, şehirleri, vilayetleri hâl ve hareketlerinden, dillerinden, hatta kıyafetlerinden kolaylıkla anlaşılabilirdi. Günümüzde şehirler arasındaki farklar silikleşiyor. Hem öğretim sistemi hem iletişim araçları bu farklılıkları törpülüyor ve artık konuşmasından hâl ve hareketlerinden bir kimsenin nereli olduğunu anlamak güçleşiyor. Yine de bir şehir adı geçtiğinde zihnimize üşüşen o yerle ilgili bilgiler, tahayyüller karşımızdaki şahısla ilgili bir kimlik ifadesine dönüşüyor.

**Hep merak etmişimdir. Bir dilin neden farklı ağızları vardır? Neden mesela bir kelimenin Uşak'taki söylenişiyse Trabzon'daki söylenişiyse farklıdır?**

Bir dilin lehçeleri-diyalektleri olur, şive-leri-ağızları olur. O dilin çeşitli bölge ve topluluklarda aldığı, kaide ve kelime hazinesi olarak fazlaca farklılaşmamış kolları "lehçe" olarak adlandırılır. Mesela Anadolu lehçesi, Azerî lehçesi gibi. Bölgelere ve mesleklere göre değişen söyleyiş şekilleri ve kelime hazinesi ise şive-ağız olarak anılır, Erzurum ağzı, külhanbeyi ağzı gibi. Lehçeler sırf coğrafya ile açıklanamaz, aynı zamanda tarihî, sosyal ve siyasî farklılaşmalar devreye girer. Ağız ise yerle, mahalle ilgilidir, mahallidir. Bir yerde oturanların söyleyişlerinde o yerin ahalisini teşkil edenlerden ötürü veya o yerin kültür yapısıyla ilgili farklılıklar ortaya çıkar. Bu konuşmalara yansır, sesler farklılaşır, değişime uğrar. Zamanımızda ağız farklılıkları ortadan kalkıyor, kitle haberleşme araçlarının tesiriyle standart bir dile doğru gidiyoruz.

**"Ömrüm" diyecek kadar Ankara'yı iyi tanıyıp gözlemlediğinizi biliyoruz. Türkiye'nin diğer şehirlerine de çeşitli vesilelerle gidiyorsunuz. Yurtdışı seyahatlerinize de oluyor. Sayın hocam, aynı şehrin farklı zamanlarını kıyasladığımızda, insan ve topluma dair ne gibi fikirlerle karşılaşırız?**

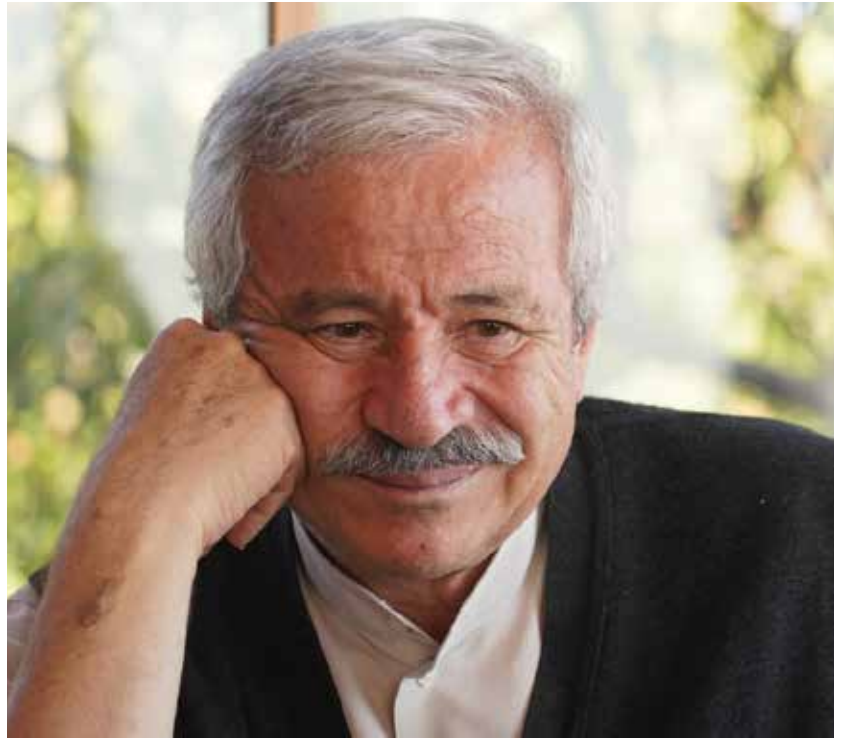
Ankaralıyım, burada doğdum, büyüdüm, yaşadım. İnsan doğduğu, suyunu içip ekmeğini yediği, yaşadığı toprağa borçludur. Ankara'da yaşarken ders kitaplarındaki bilgilerin sathiliğinden, ideolojik üslubun yönlendirici tavırlardan rahatsız oldum. Resmî ideolojinin Ankara'sını sahihmiş gibi göreyek Ankara aleyhdarlığı yapılması da bu rahatsızlığı katmerliyordu. Bu yüzden gerçek Ankara'yı, şehrin ruhunu okuyarak yazmak istedim.

Ankara'dan sonra en fazla İstanbul'da, İzmir'de bulundum. Türkiye'nin birkaç şehri dışında şehirlerinin ekserisini gördüm. Günlerce, haftalarca, aylarca kaldıklarım oldu. 1970'li yıllardan günümüze birçok şehrimizi ziyaret ettim, kısa sürelerle de olsa oralarda yaşadım. Şehirlerimiz bu süre içinde fizik olarak, maddî olarak büyük değişmelere sahne oldu. Bunlar olurken, şehirlerin mimarî mirası ciddi hasar gördü. Modern yapılaşma âdeta köklü şehrimizin köküne kibrit suyu dök-tü! Şehir kimliklerinin gözümüzün önünde kaybolduğuna şahid olduk. Şehirlerin maneviyatı maddiyatı kadar hızlı değişmedi.

Bu yüzden insan unsuru bu hızlı değişmeye rağmen şehir kimliğini belli ölçüde devam ettirdi. Onların hafızalarında eski şehirle yenisi bir arada bulunuyor, fakat yeni nesiller eski ile alakalı bir hafızaya sahip değiller. Bunun şehirli kimliğinin sürdürülmesini güçleştirdiği görülüyor. Birbirine benzeyen şehirler birbirine benzeyen şehirli ortaya çıkarıyor.

**Kahramanmaraş'a ilk ne zaman gelmiş-tiniz? İlk gelişinizle son gelişinizi karşılaştırmanızı istesek, bir şeyler değiş midir Kahramanmaraş'ta?**

Maraş'ı ilk görüşümüz 1977'dedir. TRT için "Ulucami" belgeliğini hazırlarken listemizde olan şehirlerdendi ve Maraş Ulucamii bir kahramanlık sahnesi olarak filmde yerini almıştı. Biz ilk gördüğümüzde "Kahraman" ünvanını alalı çok fazla zaman geçmemişti, şehir fiziki olarak da çok fazla değişmemişti. Değerli edebiyat adamları, Bahaeddin Karakoç, Şevket Bulut bizim için Maraş'ın tamamlayıcı unsurlarındandı. Daha sonraki yıllarda çeşitli vesilelerle Maraş'ta bulundum. Maraş da bütün şehirlerimiz gibi büyüdü, gelişti, genişledi fakat merkezini belli ölçüde korudu ve kimliğini olabildiğince yaşattı, edebiyatla alâkasını devam ettirdi. Doğrusu birçok şehrimizin edebiyattan, kültürden, sanattan koptuğu bir zamanda Maraş'ın bu yönelişi memnuniyet verici.





**In our time, dialect differences are disappearing, we are moving towards a standard language with the influence of mass media.**

Our cities witnessed great physical and material changes during this time. In the meantime, the architectural heritage of the cities was severely damaged. Modern construction has almost spilled match water on the roots of our deep-rooted city! We witnessed the disappearance of city identities before our eyes. The spirituality of the cities did not change as fast as their materiality. For this reason, the human element has maintained its urban identity to a certain extent despite this rapid change. In their memories, the old city and the new coexist, but the new generations do not have a memory related to the old. This seems to make it difficult to maintain the urban identity. Cities that look alike produce people who look alike.

***When did you first come to Kahramanmaraş? If we asked you to compare your first visit with your last visit, would you recall anything that has changed in Kahramanmaraş?***

The first time we saw Maraş was in 1977. While preparing the "Ulucami" documentary for TRT, it was one of the cities on our list and Maraş Ulucami took its place in the movie as a heroic scene. When we first saw him, it wasn't long before he got the title of "Hero", and the city hadn't changed much physically either. The dearest literary men, Bahattin Karakoç and Şevket Bulut were complementary elements of Maraş for us. In the following years, I have been in Maraş on various occasions. Maraş, like all our cities, grew, developed, expanded, but preserved its center to a certain extent, kept its identity alive as much as possible, and maintained its relevance to literature. Indeed, at a time when many of our cities are disconnected from literature, culture and art, this orientation of Maraş is pleasing.

til half a century ago, people's cities and provinces could be easily understood from their behavior, language and even their clothes. Today, the differences between cities are blurring. Both the teaching system and the means of communication are eroding these differences, and it is now difficult to understand where a person is from, in respect to his speech and his demeanor. However, when the name of a city is mentioned, the information and imaginations that come to our minds turn into an identity statement about the person in front of us.

***I've always wondered. Why does a language have different dialects? Why, for example, is the pronunciation of a word in Uşak different from that in Trabzon?***

A language has different dialects and accents. The branches of that language in various regions and communities, which are not very differentiated in terms of base and vocabulary, are called "dialect." For example, Anatolian dialect, Azeri dialect. The ways of saying and vocabulary that change according to regions and professions are called accents, such as Erzurum accent, Külhanbeyi accent. Dialects cannot be explained only by geography, but also historical, social and political differentiations come into play. The accent, on the other hand, is related to the place, the neighborhood, it is local. Differences arise

in the sayings of those living in a place due to the people of that place or due to the cultural structure of that place. This is reflected in the speeches, the voices become different and change. In our time, dialect differences are disappearing, we are moving towards a standard language with the influence of mass media.

***We see that you know and observe Ankara well enough to to call it "my life." "my life". You also visit other cities of Turkey on various occasions. Besides, you travel abroad. Dear mister, when we compare different times in the same city, what kind of ideas about people and society do we come across?***

I am from Ankara, I was born, grew up and lived there. Man is indebted to the land where he was born, where he drank his water, ate his bread, and lived. When I was living in Ankara, I was disturbed by the superficiality of the information in the textbooks and the guiding attitudes of the ideological style. The fact that Ankara of the official ideology was treated as if it was real and being anti-Ankara added to this discomfort. That's why I wanted to write about the real Ankara by reading the soul of the city. After Ankara, I have been to Istanbul and Izmir the most. Except for a few cities in Turkey, I saw most of their cities. I stayed for days, weeks, months. Since the 1970s, I have visited many cities and lived there, albeit for a short time.







# MARAŞ İŞİ

MARAŞ WORK

## *Göz Nuru*

*The Apple Of The Eye*

- **RUH GÜZELLİĞİNİN YANSIMASI:  
KANAVİÇE NAKIŞI**  
REFLECTION OF SOUL BEAUTY:  
CROSS STITCH EMBROIDERY
- **MARAŞ İŞİ SİM SIRMA  
NAKIŞI'NIN SIRRI**  
THE SECRET OF MARAŞ WORK  
PURL EMBROIDERY

RUH GÜZELLİĞİNİN YANSIMASI:

# KANAVİÇE NAKIŞI

## A REFLECTION OF THE SOUL'S BEAUTY: CROSS STITCH EMBROIDERY

Kanaviçe nakışı, Türk toplumunun gelenek, görenek, duygu ve düşüncelerine göre biçim almış ve 15. ve 16. yüzyılda bütün Avrupa'ya yayılarak İngiliz, Fransız ve İtalyan kadınların ilgi odağı olmuştur.

Cross-stitch embroidery was shaped according to the traditions, customs, feelings and thoughts of Turkish society; it spread all over Europe in the 15th and 16th centuries then became the focus of attention for British, French and Italian women.

### ŞULE KİRİŞÇİ

Henüz ilkokul çağında bir çocuktum. Zaman zaman annem kapı komşumuz Leman abla ile bir araya gelir pastalı börekli sohbet ederlerdi. Okuldan geldiğim vakit annem evde değilse bilirdim ki Leman ablalarda. Kafamı kaldırıp Leman ablanın evlerinin sokağa bakan penceresine doğru seslenirdim. "Leman ablaaaa! Annem sizde mi? Hemen ses verirdi. "Burda, burda gel!" diye. Eve çıktığım vakit gördüğüm manzara genelde ellerinde birer bardak çay, birbirlerine renk renk ipler gösterip "Kırmızının bir ton açığı, yeşilin iki ton koyusu olsun," muhabbeti yaparlardı. Onlar konuşadururken ben de gufaların (Kahramanmaraş'ta kanaviçe işlenen renkli yumaklara

halk arasında verilen isim) içinden en beğendiğim renkleri diğerlerinin arasından alıp kenara koymakla meşgul oluyordum. Bir taraftan da hayallere dalardım. Çünkü her biri birbirinden güzel renklerin içinden kendisine göre daha güzelini ayırmak için insanın hayalleri olması gerekir. Her birine bir hikâye bulurdum kafamda. Annem ile Leman ablanın muhabbetinin bir yerinde gufaların rengine karar vermeye çalıştıkları nakışın adının "kanaviçe" olduğunu öğrenmiştim. İşte şimdi anlamıştım, Leman ablanın evlerinin sokağa bakan demir parmaklı pencerenin önünde iğne-iplikle ne yaptığını. Kanaviçe nakışına hayat veriyordu. Kahramanmaraş'ta çeyiz önemli bir kültürdür. Bu çeyizler

düğünden iki gün önce gelin kızın evinde sergilendiği gibi evlilik sonrası için de oldukça önemlidir. Bunca güzel nakış tabii biraz ailelere külfet getirirdi ama olsun değil mi o kadar da? Analar kızları henüz küçük yaşta iken çeyiz hazırlamaya başlar bizim oralarda. Birçoğumuzun duymuşluğu vardır "kız beşikte, çeyiz eşikte" sözünü. İşte tam bu çeyiz hazırlıklarında kanaviçe nakışı önemli bir yere sahiptir. Kimi zaman yatak örtüsünün üstünü süsler, kimi zaman yorgan kapağına desen olur. Yorgan kapağı ne dersiniz, yorganı üzerinize aldığınız vakit yorganın baş tarafına dikilen kırk ila elli santim arasında değişen ölçülere sahip kumaş parçasıdır.



I was still a primary school child. From time to time, my mother would get together with our next-door neighbor Aunt Leman and chat over cake and pastry. If my mother wasn't at home when I came back from school, I knew that she was at Aunt Leman's house. I would raise my head and call out to the window of Aunt Leman's house facing the street. "Aunt Leman! Is my mother there?" She would immediately shout. "Yeah, she is! Come here!" When I got there, the view I saw was usually a cup of tea in their hands, they would show each other colorful threads and have a conversation, "Make red a tone lighter and green two tones darker." While they were talking, I was busy picking my favorite

colors from among the others and putting them aside from the *gufas* (the popular name for colored balls embroidered with cross-stitch in Kahramanmaraş). On the one hand, I was dreaming. Because one has to have dreams in order to distinguish one of the more beautiful colors, each one more beautiful than the other. I had a story in my head for each of them. During a conversation between my mother and Aunt Leman, I learned that the name of the embroidery that they tried to decide on the color of the *gufas* was "cross-stitch." Now I understood what Aunt Leman did with a needle and thread in front of the iron barred window facing the street. She was giving life to cross-stitch embroidery.

Dowry is an important culture in Kahramanmaraş. These dowries are exhibited in the bride's house two days before the wedding and are also very important after the marriage. All this beautiful embroidery, of course, would bring some trouble to the families, but that's all, right? In Maraş, mothers start to prepare dowry when their daughters are still young. Many of us have heard the saying, "The girl is in the cradle, the dowry is on the threshold." Here, cross-stitch embroidery has an important place in these dowry preparations. Sometimes it decorates the top of the bedspread, sometimes it becomes a pattern on the duvet cover. Duvet cover, whatever you call it, is a piece of fabric with dimensions ranging from forty to fifty centimeters, which is sewn to the head

**Maraş'ta analar kızları henüz küçük yaşta iken çeyiz hazırlamaya başlar. Birçoğumuzun duymuşluğu vardır "Kız beşikte, çeyiz eşikte." sözünü.**

Dikilir ki yorganın yüzü öyle hemen hemen yıkanıp eskimesin. Bir bakıma hem görüntü hem tasarruf da denebilir. Siz bir de bu yorganların ahşap evlerin açık yük-lüklerinde üst üste sıralanmış ha-lini görseniz! Kim bilir ne rüyalara yoldaşlık etmişlerdir kanaviçe iş-lemeli yorganlar. Kanaviçe nakışı kimi zaman da masa örtülerine ve yer sofralarına altlık olarak yayılan örtülere yemek hikâyesi olur. Hem yemeğinizi yersiniz hem de kanaviçenin desenlerinde na-kışı işleyen ellerin zarafetine or-tak olurken bulursunuz kendinizi. Dahası var, bebeğin kundağını, beşiğinin yastığını, çarşafını süs-ler kanaviçe. Bebeğe "Ağlama bunca güzelliğin içinde," diyesi gelir insanın. Her bir renk gibi her bir desen de kendini anlatmak

için çırpınır durur kanaviçede. Anadolu'nun farklı köşelerinde farklı desenler mevcut olsa da, "Yaprağı Güzel", "Maraş Gülü", "Fıstık İğne", "Üzüm Salkımı", "Or-tanca" en çok bilinen desenlerdir.

Kahramanmaraş'ın kurtuluşuna atfedilen kırmızı gülün kumaşa nakşedilmesiyle ortaya çıkan Maraş gülü motifi için rivayetler-de, Kahramanmaraş'ın kurtuluş bayramı olan 12 Şubat 1920 ta-rihinde -o yıl kış, çok çetin geç-miştir- memlekette açtığı ifade edilmektedir. 2022 yılının Ağustos ayında "Maraş gülü motifi" coğ-rafi işaret belgesiyle tescillenerek koruma altına alınmış oldu.

Ne güzel kültürlerimiz var bizim. Kül-tür varlıklarının ve el sanatlarının bel kemiğidir işlemler. Türk toplumu, ruhun inceliğini, güç ve yeteneklerini dile getirir el sanatlarında. Günler-ce, aylarca süren emekten sonra or-taya çıkarlar. Anadolu ve Rumeli'de işlenen kanaviçe işleme, di-ğer kültürlerden renk, konu ve kompozisyon özellikleri bakımından çok daha yukarılardadır.

Peki kanaviçe nasıl işlenir?

Çarpı işi şeklinde teknikle yapılan bu işleme için mutlaka sayılabil-ir kumaşlar veya kanaviçe bezi kullanılır. Sayılabilir kumaşlar arasında en bilineni etamindir. Etamin ve diğer sayılabilir tarz-daki kumaşların bir dokuma sık-lığı vardır. Bir kumaş çeşidi olan etamin adı verilen karelere bölünmüş kumaşın üzerine işlenir. Her bir kareye çarpı şeklinde iplik atılarak desen ortaya çıkarılır.

Bir diğer kumaş ise işlemeye adını veren kanaviçe bezidir. Sert lifli ipliklerden, bez ayağı dokuma tekniği olan bir alt bir üst doku-ma ile dokunan seyrek görünümü mavi, beyaz renkte kumaş çeşidi olan kanaviçe bezi, günümüzde keten iplikle dokunarak kolalama işlemine tabi tutulmaktadır. Hangi renkte kullanılacağı konusu de-liklerinin kolay görülebilmesi için



**In Maraş, mothers start to prepare dowry when their daughters are still young. Many of us have heard the saying, "The girl is in the cradle, the dowry is on the threshold."**

of the quilt when you take the quilt on you. It is sewn so that the face of the quilt is so nearly washed and not worn out. In a way, it can be called both image and savings. If only you could see these quilts stacked on the open shelves of wooden houses! Who knows what dreams they have accompanied thi cross-stitch quilts. The cross-stitch embroidery sometimes becomes a food story on the tablecloths and the covers spread as a base on the floor tables. You both eat your food and find yourself sharing the elegance of the hands that embroider in

the patterns of the cross-stitch. What's more, the cross-stitch adorns the baby's swaddle, the crib's pillow, and the sheets. It's like saying to the baby, "Don't cry in all this beauty." Like every color, every pattern struggles to express itself on the cross-stitch. Although there are different patterns in different corners of Anatolia, the most well-known patterns are "Kolyos", "Maraş Rose", "Pistachio Needle", "Grape Cluster", "Hydrangea."

It is rumored that the Maraş rose motif comes from the date 12 February, 1920, The Liberation Day of Kahramanmaraş. The winter was very tough that year, still, the red rose bloomed. In August 2022, the "Maraş rose motif" was registered with a geographical indication document and was taken under protection.

We have such beautiful cultures. Embroidery is the backbone of cultural assets and handicrafts. Turkish society expresses the delicacy of spirit, power and talents in handicrafts. They appear after days, months of labor.

Cross-stitch embroidery in Anatolia and Rumelia is much higher than other cultures in terms of color, subject and composition.

So how is the cross stitch processed?

Countable fabrics or cross-stitch cloth are a must for this embroidery, which is made with the technique of cross work. Among the countable fabrics, the most well-known is etamine. Etamine and other countable fabrics have a weaving frequency. It is embroidered on a fabric divided into squares called etamine, which is a type of fabric. The pattern is created by throwing yarn in the form of a cross on each square.

Another fabric is the cross-stitch, which gives the embroidery its name. The cross-stitch cloth, which is a sparse-looking blue and white fabric type, woven from hard fibrous yarns with a top and bottom weaving technique, is nowadays subjected to starching by weaving with linen yarn. Consideration should be given to choosing which color to use in a contrasting color to the color of the main fabric so that the holes can be seen easily. It is woven as a double wire. There are regular squares with sparse appearance at equal intervals in terms of warp and weft, with two rows of dense threads placed side



## **Maraş gülü motifi için Kahramanmaraş'ın kurtuluş bayramı olan 12 Şubat 1920 tarihinde, -o yıl kış, çok çetin geçmiştir- kırmızı gülün açtığı rivayet edilir.**

esas kumaşın rengine zıt renkte tercih edilmesine dikkat edilir. Çift telli olarak dokunur. Yan yana getirilmiş iki sık iplik sıraları ile atkı ve çözgü açısından eşit aralıklarla seyrek görünümü muntazam kareler mevcuttur. İşleme ile esas kumaş arasında kullanılır. Düz dokulu, ipliği sayılamayan kumaşlar da tercih edilir. Kanaviçe bezlerinin bazılarının kareleri küçük bazılarının ise büyük olur. Halk arasında "sık kanaviçe", "seyrek kanaviçe" olarak isimlendirilir. Kanaviçe bezinin sıklığı veya seyrekliği işlenen motiflerin küçük ya da büyük olmasına etki eder. Annemden edindiğim bilgiye göre yatak takımlarında desenlerin yağlı boya tablo gibi durması için özellikle sık kanaviçe tercih sebebiymiş. Önce işlenecek motif veya su şeklindeki desenin ölçülerine uygun olarak kesilir. Sonrasında esas kumaş üzerine teyellenir ve işlemesi yapılır. Bir sonraki adım yani işleme tamamlanınca kanaviçe kumaşı, en ve boy ipliklerinden çekilerek ortadan kaldırılır. İşlenen desen esas kumaş üzerinde kalır. Bitmiş gibi düşünseniz de henüz çeyize çıkmadan önce son bir işlem daha var.

Kanaviçe işlemelerinde iplik, desen, kumaş, işleme tamam. Bunlara ilaveten işleme yapılan parçanın kenar temizlemesi önemli tamamlayıcı unsur niteliğinde. Farklı şekillerde yapılan bu işlem estetik, kullanım ve süsleme yönünden artı değer getirmekte ve işleme tekniğine, kumaşa

ve kullanılacak yere göre farklılık göstermekte. Antika, hazır veya elde örülmüş dantel dikimi, piko ve düz dikiş kenar temizleme tekniklerinden en çok tercih edilenler.

Kanaviçe nakışına dair ilk örneklerin, Orta Asya Türklerine ait olduğu bilinenler arasında. Kanaviçe nakışı, Türk toplumunun geleneklerine, göreneklerine, duyu ve düşüncelerine göre biçim alarak şekillenmiş ve 15. ve 16. yüzyılda bütün Avrupa'ya yayılarak İngiliz, Fransız ve İtalyan kadınların ilgi odağı olmuş.

Evet, bir dönem demode bulunarak sandıklarda sararmaya bıraktığımız, kanaviçe işlemeli çeyizler, özellikle son birkaç yıldır annelerimizin, anneannelerimizin sandıklarından çıkıp hayatımıza yeniden girdi. Hem de öyle bir giriş yaptı ki neredeyse özellikle 2018 yılından bu yana başımızı çevirdiğimiz her yere desen oldu. Sadece bizim ülkemizde değil, dünyadan örnekler de mevcut.

Litvanyalı moda tasarımcısı Severija kanaviçe nakışını metal objelerin üzerine işleyerek farklılık oluşturmuş. Metal tabak, kaşık, lamba, ütü hatta arabaların kaportasına desenleri işleyerek kanaviçe nakışındaki estetiği başka boyuta taşımakta.

Bir diğer örnek, yine tasarımcı Raquel Rodrigo'ya ait. Valensiya'dan Madrid'e kalın ve renk renk iplerle dokuduğu kanaviçe örneklerini ülkenin çeşitli yerlerindeki binaların duvarlarına yerleştiriyor. Tasarımcının çalışmaları en son 2018 yılının Mart ayında Madrid Tasarım Festivalinde sergilenmiş. Türklere ait kanaviçe nakışının dünyada yer bulup hayranlık uyandırması son derece gurur verici.

Bütün bunlar bir tarafa bana göre işlerken insan ruhunda yaptığı terapi etkisi, yadsınamayacak kadar büyük. Bugünlerde en çok ihtiyacımız olan şey sanırım.



**It is rumored that the Maraş rose motif comes from the date 12 February, 1920, The Liberation Day of Kahramanmaraş. The winter was very tough that year, still, the red rose bloomed.**

by side. It is used between embroidery and the main fabric. Plain textured fabrics with uncountable yarns are also preferred. The squares of some of the cross-stitch cloths are small and some of them are large. It is called "frequent cross-stitch" and "sparse cross-stitch" among the people. The density or sparseness of the cross-stitch affects whether the embroidered motifs are small or large. According to the information I got from my mother, especially the frequent cross-stitch was the reason for the patterns to look like oil paintings on bedding. First, it is cut in accordance with the dimensions of the motif or water-shaped pattern to be embroidered. Then it is basted on the main fabric and embroidered. When the next step, that is, the processing, is completed, the cross-stitch fabric is removed by pulling from the width and length of the yarns. The embroidered pattern remains on the main fabric. Even if you think it's over, there is one last transaction before the dowry comes out.

Thread, pattern, fabric, embroidery is finished in cross-stitch embroidery. In addition to these, the edge cleaning of the processed part is an important complementary element. This process, which is done in different ways, brings added value in terms of aesthetics, use and decoration and differs according to the processing technique, fabric and place to be used. Antique, ready-made

or hand-knitted lace sewing, pico and straight stitch edge cleaning techniques are the most preferred ones.

The first examples of cross-stitch embroidery are among those known to belong to the Central Asian Turks. Cross-stitch embroidery was shaped according to the traditions, customs, feelings and thoughts of Turkish society; it spread all over Europe in the 15th and 16th centuries then became the focus of attention for British, French and Italian women.

Yes, cross-stitch dowry, which we left to turn yellow in the chests after being outdated for a while, came out of our mothers' and grandmothers' chests and re-entered our lives, especially in the last few years. It also made such an entrance that it became a pattern almost everywhere we turned our heads, especially since 2018. There are examples not only in our country, but also around the world.

Lithuanian fashion designer Severija made a difference by embroidering cross-stitch embroidery on metal objects. It carries the aesthetics of cross-stitch embroidery to another dimension by embroidering patterns on metal plates, spoons, lamps, irons and even on the hood of cars.

Another example belongs to designer Raquel Rodrigo. She places cross-stitch samples, which she weaves with thick and colorful threads from Valencia to Madrid, on the walls of buildings in various parts of the country. The designer's work was last exhibited at the Madrid Design Festival in March 2018. It is extremely proud that the cross-stitch embroidery of the Turks finds a place in the world and arouses admiration.

All this aside, in my opinion, the therapeutic effect it has on the human spirit while working is undeniable. I think that's what we need most these days.



# MARAŞ İŞİ SİM SIRMA NAKIŞI'NIN SIRRI

## THE SECRET OF MARAŞ STYLE PURL EMBROIDERY

**Tam da sim sırma nakıştaki gibiydi her şey. Gülbahar altın kalpliydi, Bey Oğlu'ysa bir yakamozda ışıldarcasına gümüş benizli...**

**Everything was just like as it was on the glitter embroidery. Gülbahar had a heart of gold, and her son was silver-faced as though shining from the sea sparkle...**

### İNCİ OKUMUŞ

Koca bir şehir onu konuşuyordu. Onun şiir gibi bakışlarından, aktan ak ellerinden, ipekten ipek kadife teninden bahsediyordu... Bey kızı Gülbahar'ı konuşuyordu şiir şehir Maraş. Evlilik çağına gelmiş her genç kızın bir kısmet vakti elbette vardı. Lakin hak sahibine şiirin görünmezse ne ağa kızı ne bey kızı olmakla bir gönle hüküm vermek aynı şey değildi. Bey Baba, kalınca kaşlarını kaldırdı bir sabah... Hüküm veren kararlı bakışlarını kızı Gülbahar'a denk gelmeyecek denli özenle yöneltti hatununa. "Vakti var!" dedi. "Her baharın bir vakti var! Geçerse? Geçirmemeli işte onu!" diye seslendi. Sözlerine devam etmedi. Duvarlar çınladı Bey konağında. Sessizlik, bir kitaba girer gibi yazıldı etrafa. Gölgeler birbirleriyle bakıştı adeta. Az sonra birdenbire yüzü şefkatle yumuşayan Bey Baba şehrin kapısına doğru tebessümle bakıp yine seslendi: "Bu vakitten tezi yok, şehrin kapısından ilk giren her kim olursa olsun gül kızım

Gülbahar'ın, altın tahti ve bahtı olsun!" Bey sözüydü! Anlayanlar anlamıştı. Gülbahar'ın gül çağı geçmemeliydi.

O günden sonra beylik içinde günler, her şeye rağmen nezaketle ve ipeksi bir sessizlikte geçti. Maraş şehrinin taze sümbül kokusunun duyulduğu bir gece Bey Baba adeta sefere hazırlanmış atlarının arasından konak ahalisine sesleniverdi: "Hâliniz nice güzeller?" Öyleydi işte. Konakta fırtına dinmiş, Bey Baba'ysa gönül alma kabilinden ve daha çok Gülbahar'a duyurmak için sesini, konağın orta yerine doğru seslenmişti. Gülbahar, güzelliğinden adeta eteklerinde bin bir çiçekli Maraş Ahır Dağı'nın bütün çiçeklerinin dinlendiği şefkat ve güzellik abidesi bir genç kızdı. Bey Baba'sının seslenişine heyecanla koşuverdi Gülbahar... Ellerinde, gecenin zifiri karanlığını aydınlatan, üzerinde altın ve gümüş renkli ışıltılarıyla göz kamaştıran bir şeyler vardı. Adına "tennure" denilen Maraş İşi Sim Sırma

Nakış'ıyla işlenmiş göz alıcı bir Bey elbisesiydi. Sim sırmalarla bezeli tennureyi Bey Baba'sının omuzlarına bir kuş gibi kondurdu Gülbahar... Bu bey elbisesinin üzerinde, kimi "sim" denilen gümüş tellerle, kimi "zer" denilen altın tellerle işlenmiş olan göz alıcı nice nakışlar vardı. Nakışların her biri, adeta Gülbahar'ın duygularını anlatıyordu. Öyleydi işte, bir Maraş kızı duygularını sanatla anlatırdı. Bey Baba, kendisine sunulan tennure üstündeki her bir nakışın anlamını adeta Gülbahar kızının kendisine yolladığı uzun ince bir mektup gibi okuyup anlamlandırmıştı. Bey Baba'nın geniş cüssesine giyindiği tennurenin üzerindeki sim sırma nakışın altın ışıltısı, geceleyin gökyüzündeki aydan ışıklanıp şehrin giriş kapısını aydınlatıldığında, kapıda atının eyeri üzerinde hafifçe doğrulup Bey Baba'yı ve Gülbahar'ı selamladıkdan sonra atından inen nezaket timsali bir Beyoğlu Bey'e dönüşmüştü adeta...





The whole city was talking about her. They were talking about her poetic gaze, her flowing white hands, her silky velvet skin... The poetry city was talking about the daughter of Bey, Gülbahar. Of course, every young girl of marriageable age had a time of fate. However, if it doesn't look cute to the owner of the right, being neither the daughter of an agha nor the daughter of a bey was not the same as being a judge with one's heart.

Bey Baba raised his thick eyebrows one morning... He directed his dominating, determined gaze to his wife with such care that it did not coincide with his daughter Gülbahar. "It has time!" said. "Every spring has a time! If it passes? We mustn't pass it by!" he called. He did not continue with his words. The walls rang in the bey's mansion. Silence is written like a book. The shadows looked at each other. After a while, Bey Baba whose face suddenly softened with compassion, looked towards the city gate with a smile and called out again: "No matter

who enters the city's gate first, may my daughter Gülbahar have a golden throne and fortune!" It was the word of the Bey! Those who know, know. Gülbahar's golden age should not have passed.

After that day, the days in the seigniory passed in a gentle and silky silence despite everything. One night, when the fresh hyacinth scent of the city of Maraş was inhaled, Bey Baba called out to the people of the mansion from among his horses as if prepared for a campaign: "How are you, beautiful ones?" That was it. The storm had subsided in the mansion, and Bey Baba had called his voice towards the middle of the mansion to make his voice heard more by Gülbahar more than in a heartfelt manner. Gülbahar was a young girl who was a monument of compassion and beauty, on whose skirts all the flowers of Maraş Ahir Mountain, with thousands of flowers, were resting. Gülbahar excitedly rushed to her father's call... She was holding something dazzling with gold and silver glitters on it, illuminating the pitch black of the night.

That thing was a glamorous gentleman's dress embroidered with Maraş handmade purl embroidery, called "tennure." Gülbahar placed the tennure embellished with silver threads on her father's shoulders like a bird. There were many eye-catching embroideries on the gentleman's dress, some of which were embroidered with silver wires called "sim" and some with gold wires called "zer." Each of the embroideries almost described Gülbahar's feelings. That was it, a Maraş girl used to express her feelings through art.

Bey Baba had read and interpreted the meaning of each embroidery on the tennure presented to him, as if it was a long letter sent to him by his daughter Gülbahar. When the golden shimmer of the silver-coloured embroidery on the tennure that Bey Baba was dressed in his large body was illuminated by the moon in the sky at night, it almost turned into a gentleman Bey Son who got off his horse after standing up slightly on his horse's saddle at the door and greeting Bey Baba and Gülbahar.

**Bey elbisesinin üzerinde, kimi "sim" denilen gümüş tellerle, kimi "zer" denilen altın tellerle işlenmiş olan göz alıcı nice nakışlar vardı.**

Bir yıldız gibi geceye düşen tennurenin sim sırma nakışı, yoldan geçen bir Bey Oğlu'nun gözlerini kamaştırmaya yetmişti. Tennureden yayılan ışıltılar adeta Gülbahar'ın saraya gelin gideceği o kader yolculuğunun da bir davetiyesi oluvermişti.

Bir ömür boyu sürececek iki gönlün telaşı, o gece şehrin kapısında böylece başlayıvermişti... Maraş'ta anne babasının baş tacı olarak yetişen Gülbahar, bundan böyle saraya hanım sultan olup taç kuşanarak sılasından saraya gelin gidecekti. Tam da sim sırma nakıştaki gibiydi her şey. Gülbahar altın kalpliydi, Bey Oğlu'ysa bir yakamozda ışıldarcasına gümüş benizli... Gülbahar ve Bey Oğlu, artık birlikte ışıldayacaklardı hayat yollarında. Tıpkı Maraş İşi Sim Sırma Nakıştaki gümüş ve altın teller gibi... Hayatın tersi de vardı düzü de. Birlikte göğüs gerecek-



lerdi bütün zorluklara. Tıpkı sim sırma nakıştaki hiristo teyeller gibi... İlmek ilmek sevgiyle örülecek aşk dolu bir yürüyüş başlıyordu onlar için. Tıpkı sim sırma nakışındaki altın iplerle hayallerin tel tel işlendiği gibi. Birazdan başlayacaktı Gülbahar'ı saraya gelin götürülecek olan uzun ince bir yolculuk...

Sümbül kokulu odada, Maraş işi ceviz oyma çeyiz sandığını açıverdi Gülbahar'ın annesi. Önce adına Dival denilen Maraş İşi Sim Sırma'dan altın tellerle işli bir ipek mendil uzattı kızının akça ellerine: "Bundan böyle gittiğin kapıda gülsen de ağlasan da göz yaşlarını hazine bil, bu ipek mendilde biriktir gözlerinin her bir inci tanesini," dedi. Ardından, gül nakışlı sim sırma kadife bohçasını açtı Gülbahar'ın önüne: "Bu bohçaya gülüşlerini koydum. En kıymetli çeyizin gülüşündür, gülüşlerini gözlerinde sakla," dedi. Sonra sim sırmayla işlenmiş atlas ipekten bindallısını giydirdi gül kızının sırtına: "Bin dal olasan, ocak oba büyüyesin. İki cihanda parlayasın!" diye dualar etti. Son olarak sim sırma işlenmiş terliklerini sundu kızının al topuklu ayaklarına: "Yürü Gülbahar'ım!" dedi. "Gittiğin yollar altın olsun, girdiğin kapılar ışıldasın. Her daim doğrulukta yürüyesin," dedi.

Sıra; Gülbahar'ın Maraş işi yaparken kullandığı "cülde" denilen tezgâhı, nakışları sabırla oyarken kullandığı "möhlüke" denilen keskiyi ve nakış işlerken ip olarak kullandığı haddeden çekilmiş altın ve gümüş telleri Gülbahar'a teslim etmeye gelmişti. "Unutma kızım," dedi, "kaderi bir nakış gibi sökemezsin! Ama kalbini her gün altın gibi yeniden işleyebilirsin!"

İşte o günden sonra Maraş İşi Sim Sırma Nakış'ı, Maraş diyarında saraylara gelin giden altın bahtlı ve altın tahtlı kızların çeyizi oluverdi! Maraş İşiyle nakışlanmış çeyizleri her kim kullandıysa onun altın tahtı ve altın gibi bir bahtı oldu. Nakşın ışıltısı ve ünü böylece Bey'ler diyarı Maraş'tan bütün dünyaya yayılıverdi.





The glittering embroidery of tennure, which fell into the night like a star, was enough to dazzle a passing Bey Son. The sparkles emanating from the tennure almost became an invitation to Gulbahar's fateful journey to the palace.

The rush of two hearts that would last a lifetime had started like this at the city gate that night... Gülbahar, who was raised as the jewel of the crown by her parents in Maraş, was going to become a lady sultan in the palace from now on and would go to the palace from her family by wearing a crown. Everything was just like as it was on the glitter embroidery. Gülbahar had a heart of gold, and her son was silver-faced as though shining from the sea sparkle... Gülbahar and Beyoğlu would now shine together on their life path. Just like the silver and gold threads in Maraş work purl embroidery... There was both the reverse and the straight in life. Together they would face all difficulties. Just like hirsto tacking in the purl embroidery... A love-filled walk was beginning for them, which would be knitted with love, stitch by stitch. Just as dreams are embroidered with gold threads in purl embroidery.

A long, narrow journey which would take Gülbahar to the palace as a bride would soon begin. In the hyacinth-scented room, Gülbahar's mother opened the Maraş walnut carved dowry chest. First, he handed a silk handkerchief embroidered with gold threads from Maraş work purl embroidery, which was called Dival, to his daughter's white hands: "From now on, whether you laugh or cry at the door you go to, treasure your tears, save every pearl of your eyes in this silk handkerchief." She opened the rose-embroidered glittery silver velvet bundle of Gülbahar: "I put your smiles in this bundle. Your most precious dowry is your smile, hide your smiles in your eyes," she said. Then she dressed her rose girl with a bindallı made of satin silk embroidered with silver thread: "May you have a big family, may you live long. May you shine in both worlds!" she prayed. Finally, she presented her slippers embroidered with silver thread to her daughter's red-heeled feet: "Walk, my

**There were many eye-catching embroideries on the gentleman's dress, some of which were embroidered with silver wires called "sim" and some with gold wires called "zer."**

Gülbahar!" said. "May the roads you go be golden, let the doors you enter shine bright. May you always walk in righteousness," she said. It was time to deliver to Gulbahar the loom called "cülde" used by Gülbahar when she was doing Maraş work, the chisel called "möhlüke" she used while patiently carving the embroideries, and the rolled gold and silver wires she used as thread while embroidering. "Remember, girl," she said, "you can't rip off fate like embroidery! But you can rework your heart like gold every day!" From that day on, Maraş Work Purl Embroidery became the dowry of golden-fortified and golden-throated girls who went to the palaces in the land of Maraş! Whoever used the dowry embroidered with Maraş styled embroidery had a golden throne and a golden fortune. The brilliance and fame of embroidery thus spread from Maraş, the land of Beys, to the whole world.



# AKADEMİ, MEVLANA İDRİS ZENGİN'E NASIL BAKTI?

## HOW DID THE ACADEMY PERCEIVE MEVLANA İDRİS ZENGİN?

**Fizik kurallarına, sıradan durumlara meydan okuyan Mevlana İdris Zengin, 7 Haziran 2022'de bu dünyadan göçtüğünde, geride onlarca kitap, yüzlerce yazı ve binlerce gözü yaşlı okur bıraktı.**

**Mevlana İdris Zengin, who challenged the laws of physics and ordinary situations, passed away on June 7, 2022. He left tens of books, hundreds of writings and thousands of tearful readers behind.**

### KADİR METİN AKBAŞ

Hayal dünyası geniş bir insandı Mevlana İdris Zengin. Bu dünyanın sınırları ve sınırlılıkları yoktu. Sıradan insanların aklına gelmeyenler, Zengin'in aklından çıkmazdı. Soyadı gibi 'zengin' bir içeriği vardı hayal dünyasının. Ve bu dünyanın kapılarını da ardına kadar çocuklar için açmıştı. Kısa ömründe kaleme aldığı tüm kitaplar, çocuklar için, çocuklar gözetilerek yazılmıştı. Kaleme aldığı öyküler, hem içerik hem de biçim olarak bu dünyadandı ancak bu dünyanın çok da dışında dururdu hep.

Fizik kurallarına, yerleşik normlara, sıradan durumlara meydan okuyan bir işleyişi vardı Mevlana İdris Zengin'in. Bereketli bir ömür yaşadı. 56 yıllık kısa ömrüne, nice güzellikler sığdırdı. 7 Haziran'da bu dünyadan göçtüğünde, geride onlarca kitap, yüzlerce yazı ve binlerce gözü yaşlı okur bıraktı.

Ülkemiz bağlamında düşündüğümüzde, kıymetli insanların değerinin, öldüklerinden sonra bilindiğine hayıflanırız. Yaşarken değeri anlaşılamamış, kıymeti bilinmemiş, yazdıkları değerlendirilememiş nice

ismin yası, o kişi bu dünyadan gitmişinde tutulmuştur. Yaşarken, sükût duvarına çarpan nice ismin kıymeti, öldükten sonra fark edilmiştir. Kanaatimce Mevlana İdris Zengin, kıymeti yaşarken de fark edilen, yazdıkları bilinen/okunan biriydi. Etrafına yaydığı kendine has aurasıyla hep varlığını hissettiren bir duruşa sahipti. Vefatından sonra dostlarının yazdıkları okununca, imrenilesi bir ömür nihayete erdiği anlaşılıyordu. Dostluğu, ahbablığı, yarenliği, yoldaşlığı, ağabeyliği si-rayet etmiş, kime dokunmuşsa.



Mevlana İdris Zengin was a person with a wide imagination. There were no boundaries and limits in this world. The things that never crossed ordinary people's minds would never leave his mind. His imagination was rich, just like his surname (Zengin) meant. He opened the doors of his imagination to children. Every book he wrote in his short life was written for children. The stories he wrote stood outside of this world although they were in it, in content and form. He stood against

the physical rules, established norms, and ordinary situations of this world. He lived a generous life. He has done many beautiful things in the 56 years he lived. When he left this world on 7th of June, he left behind dozens of books, hundreds of essays and thousands of readers.

In the context of our country, we regret that valuable people's worth is only understood after they die. Many people who had not been acknowledged, unappreciated were only mourned after

they died. Many people who run into the silence wall while they were alive are appreciated after their death. I believe that Mevlana İdris Zengin was a person who was appreciated while he was alive; his works were acknowledged. He had a special aura that he distinct and always made people aware of his existence. After his death, by the things his friends wrote about him, it could be understood that the life that ended was a very enviable life. Whoever his friendship, fellows-

**Mevlana İdris, kıymeti yaşarken de fark edilen, yazdıkları bilinen/okunan biriydi. Etrafına yaydığı kendine has aurasıyla hep varlığını hissettiren bir duruşa sahipti.**

Bu vesileyle bir kez daha rahmetle anarken, bu kısa yazıda, Mevlana İdris Zengin'in akademi dünyasında nasıl bir karşılık bulduğuna değineceğiz.

'Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nin web sitesi 'tez.yok.gov.tr' üzerinden yapılan 'Mevlana İdris Zengin' başlıklı taramada, bu merkezde kayıtlı altı farklı yüksek lisans tezine ulaşıyor. Atatürk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda Vedat Kazan tarafından 2012 yılında kaleme alınan ilk tez, 'Mevlâna İdris Zengin Masallarının Eğitsel Değeri' başlığını taşıyor. Yine aynı yıl kabul edilen ikinci tez ise Mehmet Yasa tarafından Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda 'Mevlâna İdris Zengin'in Masal Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi' başlığıyla kaleme alınmış. Üçüncü tez ise Bedreddin Sina Kılınç tarafından 2014 yılında 'Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarındaki İletiler ve Bu İletilerin Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi' başlığıyla Fırat Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı bünyesinde yapılmış. Muhammed Işık imzalı dördüncü tez ise 2017 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı bünyesinde kabul edilmiş, 'Karakter Eğitimi Açısından Mevlana İdris Zengin'in



Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler' başlığını taşıyor. Beşinci tez ise Zeynep Polat tarafından 2018 yılında 'Mevlana İdris Zengin'in Çocuk Edebiyatı Türündeki Eserlerinin Değerlendirilmesi' başlığıyla yazılmış ve Cumhuriyet Üniversitesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nca kabul edilmiş. Altıncı ve son tez ise Süheyla Günay tarafından 2019 yılında Giresun Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bi-

limler Eğitimi Ana Bilim Dalı bünyesinde kaleme alınmış 'Mevlana İdris Zengin'in Eserlerinde Değerler Eğitimi' başlığını taşıyor.

Ülkemizin altı farklı şehrinde yer alan altı farklı üniversite bünyesinde kaleme alınan bu çalışmalar, yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış. Doktora kapsamında bir çalışmanın yapılmamış olması ise büyük bir eksiklik olarak göze çarpıyor. Umarız, bundan sonraki yıllarda

**I believe that Mevlana İdris Zengin was a person who was appreciated while he was alive; his works were acknowledged. He had a special aura that he distinct and always made people aware of his existence.**

hip, companionship and brotherhood has touched. Hereby we will mention how the academy perceived Mevlana İdris Zengin.

Through the research done on the Higher Education Council Thesis Center's website "tez.yok.gov.tr" on "Mevlana İdris Zengin", there were six masters theses found. The first one is from Atatürk University, Turkish Language and Literature Department, Vedat Kazan's thesis dated 2012 and its title is "The Educational Value of Mevlana İdris Zengin's Tales." The second thesis is written by Mehmet Yasa, in Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkish Education Department and its title is "The Examination of Mevlana İdris Zengin's Tale Books in Terms of Basic Elements of Children's Literature." The third thesis is written by Bedreddin Sina Kılınç in 2014 in Fırat University' Turkish Education Department, its title is "The Messages in the Stories and Tales of Mevlana İdris Zengin and the Analysis of These Messages in Terms of Turkish Education." The fourth thesis is written by Muhammed Işık, in Recep Tayyip Erdoğan University in 2017, Education Department and it is titled "Educational Messages in Mevlana İdris Zengin's



Stories and Tales in Terms of Character Education." The fifth thesis is written by Zeynep Polat in 2018, it is titled "Evaluation of Mevlana İdris Zengin's Children's Literature Works" and was accepted by Cumhuriyet University, Department of Secondary Education Social Fields Education. The sixth and last thesis is written by Süheyla Günay in 2019 in Giresun University, Turkish and Social

Sciences Department, and it is titled "Values Education in the Works of Mevlana İdris Zengin."

These six different works in six different universities in six different countries are prepared as master theses. It attracts attention that there were no studies done in doctorate degrees. We hope that in the upcoming years, the works of Mevlana İdris Zengin will be studied in doctorate programs too.

**Hukukçu, şair,  
yazar, gurme,  
gezgin kimlikleriyle  
tanıdığımız Mevlana  
İdris Zengin, çok  
yönlü, çok boyutlu  
bir insandı.**

Mevlana İdris Zengin'in eserleri, doktora programlarında da çalışılır. Çocuk edebiyatı kapsamındaki çalışmalarına yoğunlaşılan bu tezlerde, Zengin'in yazdığı eserlerin içerik, yapı ve dil çözümlmelerine yer verilmiş ve yazarın çocuklara iletmek istediği mesajlar üzerinden

belirlenen kavramlar incelenmiş. Tezlerin oluşumunda Zengin'in kitaplarından, hakkında kaleme alınmış yazılardan ve onunla yapılmış söyleşilerden faydalanılmış. Ancak bu altı tez içerisinde, Zengin ile görüşülen, ona tez konusu kapsamında sorular sorulan çalışmanın sadece iki tane olduğunu görmek oldukça üzücü. Hakkında çalışma yapılan ve o süreçte hayatta olan yazarla görüşmeden, ona birinci elden soru sormadan hazırlanan tezlerin, bir yanlarıyla eksik kalacağını düşünüyoruz. Hele ki bu imkânın bundan sonraki akademik çalışmalarda olmayacağını varsayarsak, kendisiyle

görüşülerek kaleme alınmış tezlerin kıymeti daha bir anlaşılıyor.

Hukukçu, şair, yazar, gurme, gezgin kimlikleriyle tanıdığımız Mevlana İdris Zengin, çok yönlü, çok boyutlu bir insandı. Hakkında sadece 'eğitim bilimleri' alanında tez çalışması yapılmış olması da eksiklidir. Zengin'in yazdıkları, ilahiyat ve iletişim bilimleri başta olmak üzere, sosyoloji, psikoloji gibi daha geniş bir çerçevede değerlendirilmeyi hak ediyor. Son yayınladığı kitaplardan birinin 'Anayasa' olması da bu çerçevenin içerisine hukukun da girmesini zorunlu kılıyor.

"Niçin çocuklar için yazıyorsunuz?" sorusuna: "Bile-isteye çocuklar için yazıyorum evet. Çünkü ben çocuk oldum ve bunu hiç unutmadım. Çünkü ben dünyanın birçok yerinde çocuklar gördüm, ülkemin birçok yerinde ve şehrimin birçok yerinde çocuklar gördüm. Yüzlerini, bakışlarını, korkunç çaresizliklerini ya da neşelerini unutamadığım çocuklar var. Kendi çocuklarım da var. Çocuklar için yazıyor olmaktan mutluyum. Başladığınız herhangi bir yazıyı bitirdiğiniz zaman şöyle bir mutlu olursunuz. Bu yazı çocuklar için olunca iki defa mutlu olduğumu hissediyorum. Çocukken okuduğum kimi kitaplar için içimden yazarına teşekkür ederdim. Belki de hepsi bu: Dünyanın herhangi bir yerindeki çocuk, kitabımı bitirdiğinde içinden bir iyimserlik geçsin, kitabın bir yerinde bir anlığına da olsa gülümsesin." Cevabını veren Mevlana İdris Zengin, artık yeni yazılar yazamayacak, yeni kitaplar yayımlayamayacak. Ancak ardından bıraktığı onlarca kitap, hem çocuklar tarafından okunmayı hem de akademi tarafından incelenmeyi bekliyor.



Fotoğraf: Erkam Aslanoğlu



**Mevlana İdris Zengin whom we knew as a lawyer, poet, author, gourmet, traveler was a sophisticated, multidimensional person.**

In these theses, which focused on his works within the scope of children's literature, the content, structure and language analyzes of the works written by Zengin were included and the concepts determined through the messages the author wanted to convey to children were examined. In the formation, Zengin's books, articles written about him and interviews with him were referenced. However, among these six theses, it is very sad to see that only two include interviews with Zengin and questions were asked within the scope of the thesis. We think that the theses, which were prepared without meeting with the author who was studied and who were alive at that time, and without asking him the questions, would be incomplete. Especially if we assume that this opportunity will not be available in future academic studies, the value of the theses written in consultation with him becomes more apparent.

Mevlana İdris Zengin whom we knew as a lawyer, poet, author, gourmet, traveler was a sophisticated, multidimensional person. The only studies about him being in education field is also a deficiency. Zengin's works deserve to be evaluated in many more fields like theology, communication, sociology, psychology and more.

The fact that one of his most recent books is called "Anayasa (Constitution)" necessitates the inclusion of law in this framework.

When he was asked "Why do you write for children?" Mevlana İdris Zengin answered "I write for children willingly, yes. Because once I was a child and I have never forgotten that. Because I have seen children in many places in the world, in my country and in my city. There are children which I can't forget the faces, looks, despondencies and happinesses of. I have children of my own. I am

happy to be writing for children. You feel some kind of happiness when you finish something you write. When it is for children, I feel even more happy. I used to thank the author for some of the books I read as a child. Maybe that is all: When a child anywhere in the world finishes my book, they feel optimistic, smile for a moment somewhere in the book." He will no longer write or publish new books. But dozens of books he left behind are waiting to be read by children and be examined by the academy.





Fotoğraf: Mustafa Sümen

# ULUDAZ UĞUR BÖCEKLERİ

GÜLİZAR GÜNEŞ

Uğur böceklerine sadece 2.200 m. rakımlı Uludaz Tepeleri'nde değil, Kahramanmaraş'ın her bölgesinde rastlamak mümkündür.

Uğur böcekleri Kahramanmaraşlı çocukların, incitmekten çekinerek, minik parmaklarının arasından uzaklara doğru uçurdukları oyun arkadaşlarıdır.

Halk arasında çok sevilen uğur böcekleri, "gelin böceği" veya "uç uç böceği" olarak da bilinir.

Kış aylarında metabolizmalarını dondurup, uykuya yatan uğur böcekleri, sıcakların başlamasıyla birlikte yeniden hayata dönerler.

Besin kaynakları yaprak bitleri ve beyaz sinekler olduğu için tarım açısından da birçok faydaları bulunmaktadır. Onları görenlerin içinde hayata dair tertemiz duygular uyanmaktadır.

Kahramanmaraş'ın sembol canlılarından biri olan uğur böcekleri, doğayla iç içe yapılacak zorlu tırmanışlardan sonra Uludaz Tepeleri'nin yemyeşil enginliklere ulaşan herkese mutlaka dostluk gösterecektir.

## LADYBUGS OF ULUDAZ

It is possible to see ladybugs in every part of Kahramanmaraş and not only in Uludaz Hills which have 2.200 meters of altitude.

Ladybugs are friends of children in Kahramanmaraş, they play with ladybugs nervously, helping them fly through their fingers.

Ladybugs, adored by people, are also known as "bride bugs" or "fly-fly bugs" among people.

In winter they freeze up their metabolism and sleep, when the weather becomes warm again they start to be alive again.

They are very beneficial in terms of agriculture as they feed on plant lice and white flies.

They awaken pure feelings about life in people who see them.

Ladybugs, one of the symbols of Kahramanmaraş, will definitely show friendship to those who arrive at the green vastness of the Uludaz Hills after a long hike in nature.

# HAYALLE GERÇEK ARASINDA MÂRAŞ

## MARAS BETWEEN DREAM AND REALITY

Allah'ım diyorum içimden,  
atalarım için sana teşekkür  
ediyorum, işte şu Maraşlılar  
için sana teşekkür ediyorum.  
Maraş'ı selamlıyorum,  
Bayrağımızı selamlıyorum.

I think to myself, Dear  
God, thank you for  
my ancestors, thank  
you for the people of  
Maraş. I salute Maraş,  
I salute our flag.

ALİ NECİP ERDOĞAN

İlk defa gittiğiniz bir şehirde dostunuz varsa o şehir size yabancı olmaktan çıkar. Sizi gülen yüzüyle karşılayan dostunuz nedeniyle tüm şehir size gülümser. Sanki ilk defa gelmiyorsunuz da uzun bir süre ayrı kalmışsınız fakat şimdi dönmüşsünüz gibi... Bir iş için Maraş'a gitmek zorunda kaldığımda arkadaşımı arayıp geleceğim günü ve saati bildirdim. Büyük bir sevinçle karşıladı bu haberi. Epeydir görüşmüyorduk. Görüşmelerimiz onun bir iş nedeniyle Ankara'ya gelmesiyle oluyordu hep. Bu defa ben bir iş nedeniyle Maraş'a geliyordum.

Maraş'la ilgili bilgilerim ilkokul yıllarına dayanır. O yıllarda en sevdiğim şey takvim yapraklarını okumaktı. Üçüncü sınıftaydım galiba, bir takvim yaprağında Maraş'ın düşman işgalinden kurtuluşu yazıyordu. Türkiye atlasından Maraş'ın yerini bulduğumu, ansiklopediden Kahramanmaraş'a baktığımı ve babama Maraş'ı işgal eden düşmanın kim olduğunu sorduğumu hatırlıyorum.

"Fransızlar," dedi babam, Maraş'ı işgal eden düşman Fransızlar. Onlara ilk kurşunu Sütçü İmam sıktı, hatta Fransızlar kaledeki Türk bayrağını indirip Fransız bayrağı çektiler. Halk ittifak halinde Fransız bayrağı altında Cuma namazı kılınmaz, dedi. Bunun üzerine Maraş halkı toplanıp o bayrağı oradan indirdiler. Maraş düşman işgalinden kurtuldu. Bunlar çocuk muhayyilemde Maraş şehrine ve orada yaşayanlara muhabbet duymama sebep oldu.

Yaklaşık dokuz saatlik bir otobüs yolculuğundan sonra cumartesi sabahı saat dokuz sularında Maraş terminalinde beni bekleyen arkadaşımın güler yüzüyle karşılaştım. Beni hemen Maraş Ulu Cami'nin oradaki çorbacıya götürdü. Sonra Saraçhane Cami'nin hemen arkasındaki çay ocağında çay içmeye...

Türkoğlu'nda saat on birde bir görüşmeye katılmam gerekiyordu ve ne kadar süreceğini bilmiyordum. Arkadaşım beni Türkoğlu'ndaki görüşme yerine bıraktı.

Görüşme yaklaşık on beş dakika sürdü ve işim beklediğimden kolay ve çok kısa sürede hallolmuştu. Geriye Maraş'ı gezmek kalıyordu. Çünkü akşam saat on otobüsüyle Ankara'ya dönecektim. Ona Sütçü İmam'ı sordum. Beni onun Kıbrıs Meydanı'ndaki heykeline götürdü. Bir kaidenin üstünde sağ elindeki silahı Fransız askerine doğrultmuş Sütçü İmam, yere düşen Fransız askeri ki yere düşerken Sütçü İmam'ın solundaki kadının feracesine sol eliyle tutunuyor ve kafası geriye düşmüş, Sütçü İmam sol elini yana doğru açmış, Sütçü İmam'ın sağında diğer kadın, onun da sağ elinde boğa var, sol eli havada, arkasında da Mustafa Kemal'in ileriye işaret ettiği heykel kompozisyonu çok güzel ve etkileyici. Benim çocuk muhayyilemde olay şöyle cereyan etmişti: Sütçü İmam, kadınlara sarkıntılık eden Fransız askerini görüyor, elindeki süt güğümelerini yere bırakıyor ve belindeki silahı çıkarıp Fransız askerini vuruyor.



If you have a friend in a city that you are visiting for the first time, that city is not a foreign place for you anymore. Thanks to your friend who welcomes you with a smile on their face, the city welcomes you with a smile too. As if you were separated for a long time but now you returned... When I had to go to Maraş for a business emergency, I called my friend and let him know the day and time I would arrive. He was very happy to hear the news. We haven't seen each other in a while. When we did, it was because of his business in Ankara. This time, it was me who was going to Maraş due to business.

The information I have about Maraş dates back to my elementary school years. My favorite things to do back then was to read calendar pages. I think I was in 3rd grade, one paper had Maraş's salvation from enemy occupation on it. I remember I found the place of Kahramanmaraş from a Turkey map, checked Kahramanmaraş

in an encyclopedia, and asked my father who occupied Maraş. He said the French, the French are the enemy who occupied Maraş. Sütçü İmam fired the first bullet at the French in fact, the French replaced the Turkish flag above the castle with a French flag. The people decided altogether that it was not possible to pray the Jumma prayer under the French flag. So they gathered and took the French flag down. Maraş was saved. This caused me to have love for people of Maraş in my childhood years.

After a 9 hour bus ride, I arrived at Maraş around 9 in the morning of Saturday, and saw my friend's smiling face, waiting for me. He took me to the soup restaurant near the Grand Mosque. Then he took me to drink tea in the teashop right behind the Saraçhane Mosque...

I had a meeting at eleven in Türkoğlu, and I had no idea how long it would last. My friend dropped me off there.

The meeting lasted 15 minutes, and my job was done easily in a short time. Now it was time to see Maraş. I was going to return to Ankara by bus at 10 pm. I asked him about Sütçü İmam. He took me to see the Sütçü İmam sculpture in Kibris Square. On a pedestal, Sütçü İmam with his gun in his right hand pointed at the French soldier, while the French soldier who fell to the ground, clings to the woman on the left of Sütçü İmam with his left hand and his head fell back, Sütçü İmam opened his left hand to the side, the other woman on the right of Sütçü İmam, also has a bundle in her right hand, her left hand is in the air, and behind her is the sculpture composition in which Mustafa Kemal points forward, is very beautiful and impressive. I thought as a child that Sütçü İmam saw the French soldiers who disturbed women, put down the milk churns in his hand, pulled out his gun and shot the French soldiers.

Orada durmuş heykeli seyrederken, arkadaşım koluma girip beni daldığım düşüncelerden çekip alıyor ve gidip "Yemek yiyelim. Sonra da Ulu Camii'ye gideriz," diyor. diyor. Atatürk Bulvarı üzerindeki lokantalardan birinde yemek yiyoruz. Zaten hemen ilerisi Ulu Camii. Dulkadirli Beyi Alaüddevle'nin 1501 yılında yaptırdığı camiye mukarnas kavsaralı taç kapısından giriliyor. Çok güzel bir kapı. Hele Köşk Minaresi'nin eşi benzeri yok. Üstelik Fransızların Türk bayrağını indirip Fransız bayrağını çektikleri Kale, caminin güneyinde ve Rıdvan Hoca'nın minberden Fransız bayrağı altında Cuma kılmak caiz değildir dediği cami burası işte ve ben o caminin içindeyim. Minbere bakıp Rıdvan Hocayı hayal ediyorum. Bir elini ileri doğru uzatmış diğer eli yumruk. Ey cemaat diyor, ey Maraşlılar... düşman bayrağı altında olmaz diyor, kılınmaz Cuma...

Caminin hemen yanında Taş Medrese ve Türbe var. Alaüddevle oğlu Şah-

## **Dulkadirli Beyi Alaüddevle'nin 1501 yılında yaptırdığı Ulu Camii'ne mukarnas kavsaralı taç kapısından giriliyor. Çok güzel bir kapı.**

ruh için 1510 yılında yaptırmış. Diğer sandukalardan birinde yine Alaüddevle Bey'in kızı, diğer altı sanduka da Kurtuluş Savaşı kahramanları yatıyor. Dua ettikten sonra "Kaleye çıkalım," diyorum. Çünkü çocuk muhayyilemin Maraş'ı işte bu kale. Ne zaman inşa edildiği bilinmiyormuş. Ama dalgalanan Türk Bayrağı sanki binlerce yıldır oradaymış gibi selamlıyor bizi, biz de onu selamlıyoruz. Kale, tüm şehre ve ovaya hakim. Şehrin dört bir yanından öbek öbek gelen insanları görebiliyorum. Türk bayrağını indirip düşman bayrağı çekenlerin korkusunu anlayabiliyorum.

Dizleri titriyor hepsinin, korku onları ele geçiriyor. Ben kalede durduğum halde, bir sel gibi kaleye akan Maraşlıların arasındayım. Türk bayrağını yeniden dalgalandıran adamların arasında... İşte tam şurada kıldılar Cuma namazını, yüz yıl sonra 2017'de yine burada Cuma namazı kılındı diyor. Allah'ım diyorum içimden, atalarım için sana teşekkür ediyorum, işte şu Maraşlılar için sana teşekkür ediyorum. Maraş'ı selamlıyorum, bayrağımızı selamlıyorum. Bana gülümseyerek bakan arkadaşımın yüzü Maraş'ın yüzü oluyor, tüm Maraş adına arkadaşım alıyor selamımı.

Eğer bir şehirde dostunuz varsa, hiçbir şey size yabancı değildir. Şehir dostunuzun gülümseyen yüzüyle açar size kendini. Seni diyor arkadaşım, eli böğüründe yemeden göndermem. Terminale yakın bir lokantada eli böğüründe yiyoruz. Gece saat onda Maraş'a veda ediyorum, çocuk muhayyilemin yarattığı Maraş'a...



Kahramanmaraş Ulu Camii



Fotoğraf: Ahmet Furkan Tunahan

While sitting there watching the sculpture, my friend held my arm and took me out of the dreams I was having and said let's eat and then we will go to the Grand Mosque. We ate at one of the restaurants on Atatürk Boulevard. The Grand Mosque is not far. The mosque, which was built by the Dulkadirli Bey Alaüddeve in 1501, is entered through the crown gate with a muqarnas hood. It's a beautiful gate. The Pavilion Minaret is unique. The castle where the French replaced the Turkish flag above with a French flag is in the south of the mosque, this is the mosque in which Ridvan Hodja announced that it was not permitted to pray Jumma prayer under the French flag and I am in this mosque right now. I look at the pulpit and imagine Ridvan Hodja talking. One hand in the air, the other stiff. He says O people, not under the enemy's flag, can't pray...

**The mosque, which was built by the Dulkadirli Bey Alaüddeve in 1501, is entered through the crown gate with a muqarnas hood. It's a very beautiful gate.**

Taş Medreseh (Stone Madrasah) and a Tomb is right next to the mosque. Alaüddeve had it built for his son Şahruh in 1510. In one of the tombs lies Alaüddeve's daughter, and in other six tombs lie the Independence War heroes. After praying I say let's go to the castle. Because all I could imagine about Maraş as a child was this castle. The construction date is unknown. But the Turkish flag salutes us as if it has been there for thousands of years, so we salute back. The castle oversees the city. I can see people in groups in every corner of the

city. I can understand the fear of those who took down the Turkish flag and put up the enemy's flag. They shiver with fear. Although I am in the castle right now, I am among the people of Maraş. Among the men who put up the Turkish flag... They prayed the Jumma prayer right there, in 2017 the Jumma prayer is performed here after 100 years, he says. I think to myself, Dear God, thank you for my ancestors, thank you for the people of Maraş. I salute Maraş, I salute our flag. The face of my friend smiling at me becomes the face of Maraş, my friend salutes me back on behalf of Maraş.

If you have a friend in a city, that city is not a foreigner place for you. The city welcomes you with the smiling face of your friend. "I won't let you leave", says my friend, "without eating el böğründe." We ate eli böğründe at a restaurant close to the terminal. I say goodbye to Maraş at night, the Maraş which my childhood imagination created...

SELİM SOMUNCU:

# "MEHMET ÂKİF, MÜŞTEREK BİR DİLDİR"

SELİM SOMUNCU:

"MEHMET ÂKİF IS A COMMON LANGUAGE."

KSÜ öğretim görevlilerinden Doç. Dr. Selim Somuncu'yla Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları'ndan çıkan editörlüğünü Duran Boz'la paylaştığı *Safahat Şairi* adlı inceleme kitabını konuştuk.

We talked to Associate Professor Selim Somuncu, one of the lecturers at KSU, about the review book *Safahat Poet*, which he shared the editorship of with Duran Boz. It was published by the Metropolitan Municipality Culture Publications.

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

*Duran Boz'la birlikte hazırladığınız Safahat Şairi kitabı geçtiğimiz aylarda Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları'ndan çıktı. Hayırlı olsun. Safahat Şairi gibi bir kitabı yayına hazırlama fikri nereden ve nasıl doğdu?*

Öncelikle teşekkür ediyorum. İstiklal Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy, modern Türkiye için son derece önemli bir manaya haizdir. Bu önem ve değere binaen 2021 yılı, İstiklal Marşı'nın kabulünün 100. yılında Resmî Gazete'de yayımlanan genelge ile "Mehmet Âkif ve İstiklal Marşı yılı" ilan edildi. Bu bağlamda millî marşımızın şairi olarak resmî bir kabule dönüşen Mehmet Âkif Ersoy imgesi, hatırlanmış ve hatırlatılmak istenmiştir. Mehmet Âkif'i yeni kuşaklara anlatma, onların berrak zihin dünyasında Âkif'i anlamlandırma ve İstiklal Marşı şairine ilişkin imgeyi kuvvetlendirme sürecine katkı sunmak için böyle bir çalışmaya karar verdik.

*Kitabın ismi dikkat çekici: Safahat Şairi/ Hatıralar, Portreler, Safahat'a Sosyolojik Bakış ve İzlekler. Kitabın ismini pekâlâ Mehmet Âkif de koyabilirdiniz. Fakat sanki bir şeye işaret etmek, dikkat çekmek istiyorsunuz Safahat Şairi derken. Bu konuyu biraz açar mısınız?*

Elbette. Yaşadığı çağa müdahil olan bir şair olarak Âkif, hiç şüphesiz ardında son derece değerli hatıralar bırakmıştır. Bu hatıraları Safahat ile ölümsüzleştirmiştir. Aslında sanatkarı ölümsüz kılacak olanı tek bir cümle ile özetlemek oldukça zordur. Bununla birlikte sanat eserinde ölümsüzlük veya bir diğer ifadeyle kalıcılık kavramını formüleştiren bir kalıba dökmek de pek mümkün değildir. *Safahat*'ta yer alan şiirlerin her biri tarihin önemli vesikalarıdır. *Safahat*, yaşanan ve yaşanan durumların "safha safha" anlatılışı ve şairde bıraktığı derin izlerin derlenişidir. Âkif'in, şiirini

yaşananlardan ve kendi yaşadıklarından hareket ederek kurması, *Safahat*'ın bugün hâlâ okunmasında güçlü bir etkidir. Söyledikleri, inandıkları ve yaşadıkları birbiriyle tamamen örtüşen "*Safahat Şairi*"nin gücü, bir anlamda bu durumdan ileri gelir. Şöyle ki Âkif'in şiiri, sosyal olgular üzerinden inşa edilmiş bir şiirdir. Bir anlamda günümüzün sosyolojik inkrızlarına da *Safahat*'ta rastladığımızı ifade edebiliriz. Kitabımızın içerisinde yer alan yazılar doğrudan bunu incelememektedir. Bununla birlikte bu ve benzeri her çalışmanın ana gayesi "*Safahat Şairi*"ni ve "*Safahat Şairi*"nin şiirlerini, düşüncelerini kalıcı kılan unsurları irdelemektir. Kitabımızın ismini belirlerken bu hususları dikkate aldık.

*Farklı araştırmacı yazarlardan aldığınız yazılardan oluşuyor kitap. Merak ediyorum, başlıkları belirleyip yazıları sipariş mi ettiniz, yoksa belli bir yazı*





**The book *Safahat Şairi (Safahat Poet)*, which you prepared with Duran Boz, was published by the Metropolitan Municipality Cultural Publications in the past months. Best wishes. Where and how did the idea of preparing a book like *Safahat Şairi* for publication come from?**

First of all, thank you. The National Anthem and Mehmet Âkif Ersoy have an extremely important meaning for modern Turkey. Based on this importance and value, 2021 was declared the "Year of Mehmet Âkif and the National Anthem" with the circular published in the Official Gazette on the 100th anniversary of the adoption of the National Anthem. In this context, the image of Mehmet Âkif Ersoy, which has become an official acceptance as the poet of our national anthem, was remembered and wanted to be remembered. We decided to undertake such a study in order to contribute to the process of telling Mehmet Akif

to new generations, making sense of Akif in their clear minds, and strengthening the image of the National Anthem poet.

**The title of the book is remarkable: *Safahat Poet / Memories, Portraits, Sociological Perspective on Safahat and Themes*. You could very well have named the book *Mehmet Âkif*. But as if you want to point out something, to draw attention when you say *Safahat Poet*. Could you explain this subject a little bit?**

Of course. As a poet involved in the era he lived in, Âkif undoubtedly left behind extremely valuable memories. He immortalized these memories with *Safahat*. In fact, it is very difficult to summarize what will make the artist immortal in a single sentence. However, it is not possible to formulate and mold the concept of immortality or, in other words, permanence in a work of art. Each of the poems in *Safahat* are important

documents of history. *Safahat* is the "phase by phase" narration of the situations that occurred and experienced and the compilation of the deep traces left on the poet. The fact that Âkif built his poetry based on experiences and his own experiences is a powerful factor in *Safahat's* being still read today. In a sense, the power of the "*Safahat Poet*", whose words, beliefs and experiences completely overlap with each other, stems from this situation. Namely, Âkif's poetry is a poem built on social facts. In a sense, we can say that we encountered today's sociological rejections in *Safahat*. The articles in our book do not directly examine this. However, the main purpose of this and every similar study is to examine the "*Safahat Poet*" and the "*Safahat Poet's poems*" and the elements that make their thoughts permanent. We have taken these aspects into consideration when determining the title of our book.

**birikimi vardı zaten, bundan seçimler yapıp düzene mi koydunuz?**

Kitabımızda yer alan bazı başlıklar yazarlar tarafından önerildi. Önerilen bu başlıklar, hâlihazırda teşekkül eden ya da genel çerçevesi hazır olan yazılardı. Bununla birlikte bazı başlıklar ismarlama yazdırıldı. Kitaba girmesi için tarafımıza gönderilen bazı yazılar ise çeşitli nedenlerle geri çevrildi. Bahsedilen bu süreçte birlikte Mehmet Âkif'in şiirinin ve davasının anlaşılmasının önüne geçecek her türlü engeli ortadan kaldırmaya matuf bir metinler silsilesi ortaya çıktı.

**Mehmet Akif'e ve Safahat'a dair çok sayıda kitap neşriyatı, yüksek lisans veya doktora çalışması var. Ama Safahat Şairi'ni açıp üstünkörü incelediğimizde bile,**

**Âkif'in Mısır yıllarına ilişkin karanlık noktalar çok fazla. Mehmet Âkif'le ilgili söylenmesi gereken esas konular genellikle öteleniyor.**

**aslında bu alanda daha yapılmamış çok çalışmanın, söylenmemiş çok sözün olduğunu fark ediyoruz. Sizce Safahat'ı bu kadar güçlü yapan nedir?**

Öncelikle sorunuzun ön hazırlığı olan Mehmet Âkif ve *Safahat* çalışmaları konusuna değinmek istiyorum. Mehmet Âkif ile ilgili çok sayıda çalışma olmasına rağmen bazı konuların hâlâ aydınlatılmadığını söyleyebiliriz. Sözgelimi arşiv kaynaklarına matuf birkaç Mehmet Âkif çalışması daha geçtiğimiz yıllarda yayınlandı. Âkif'in Mısır yıllarına ilişkin karanlık noktalar çok fazla. Mehmet Âkif'le ilgili söylenmesi gereken esas konular genellikle öteleniyor. Bununla birlikte Âkif'e ve şiirine ilişkin kuramsal çalışmalar yok denecek kadar az.

Bu anlamda sempozyumlardan ziyade çalıştaylar gerçekleştirilmeli. Çağrılı konuşmacılarla çok daha sistematik ve planlı araştırmalar yapılmalı. Eksikler tamamlanmalı.

Almanların Goethe'ye, İngilizlerin Shakespeare'e ilişkin kuruma dönüşmüş araştırmaları ve çalışmaları bana çok manidar gelir. Birkaç yıl önce bir çalıştayda ilgili kurumlara böyle bir öneride bulunmuşum. Maalesef şu an için bir gelişme söz konusu değil. Söz gelimi her yıl Mehmet Âkif ve *Safahat* temelli bir tema belirlenip o alanda şiir, hikâye, roman, kısa film vs. yarışmaları düzenlenebilir. Bu yarışmalarda *Safahat*'ın bölümlerinin, *Asım*'ın ya da *Seyfi Baba*'nın, "pastiş" ya da "allusion" gibi yeniden yazım teknikleriyle kurgulanması veya senaryolaştırılması teşvik edilebilir. Yeniden yazım konusu yanlış anlaşılıyor ama aslında büyük düşünür ve yazarların en iyi yâd biçimi budur. Yeniden yazımlar büyük yazarların yüceliğinden bir şey götürmez bilakis onların büyüklüğüne büyüklük katar ve mirasını zenginleştirir.

Bir yürek adamı olan Âkif'in ömrü, yaşadığı toplum için çile çeken bir ömürdür. Çekilen bu çile, *Safahat*'a tüm doğallığıyla yansır. Vefatının üzerinden yaklaşık yüz yıl geçmesine rağmen Âkif'in şiirinin, işlediği temaların ve söylediklerinin bugünü oldukça ilgilendirdiği ifade edilebilir. Âkif'in, şiirini yaşayanlardan ve yaşadıklarından kurmasının, *Safahat*'ın bugün hâlâ bu kadar okunmasında büyük bir etkisi vardır. *Safahat*'ı incelediğimizde *Safahat*'ta her kesimden insanın yer aldığını söylemek mümkündür. Burada anlatılmak istenen, hayatın her kesiminden insanın yer aldığı *Safahat*'ın, söyleyeceği çok fazla sözün olduğudur. Âkif, *Safahat* ile toplumun müşterek dilini yakalamıştır. Dolayısıyla Âkif, müşterek bir dildir, hissedilir, duyulur. *Safahat*'ı bu denli güçlü yapan unsurlar, belirttiğimiz hususlardır.

**Ekleme istediğiniz bir husus var mı?**

Mehmet Âkif ile ilgili bu tarz çalışmaların devam etmesi ve dahası yeniden yazımların başlamasını, artarak çoğalmasını ümit ediyorum. Teşekkür ediyorum.



**The book consists of articles from different researchers and authors. I wonder, did you specify the titles and order the articles, or did you already have a certain amount of writing and you made selections from it and put it in order?**

Some of the titles in our book were suggested by the authors. These suggested titles were articles that were already in formation or whose general framework was ready. However, some titles were bespoke printed. Some of the articles sent to us to be included in the book were rejected for various reasons. Along with this process, a string of texts has emerged, aiming to remove any obstacle that would prevent the understanding of Mehmet 'Akif's poem and his case.

**There are many publications of books, master's or doctoral studies on Mehmet Akif and Safahat. But even when we open Safahat Poet and examine it casually, we realize that there is a lot of work that has not yet been done in this field, and a lot of words that have not been said. What do you think makes Safahat so strong?**

First of all, I would like to touch on the subject of Mehmet Âkif and *Safahat* studies, which is the preliminary preparation of your question. Although there are many studies on Mehmet Âkif, we can say that some issues are still not clear. For instance, a few Mehmet Âkif studies focusing on archival sources have been published in recent years. There are many dark spots regarding Âkif's years in Egypt. The main issues that need to be said about Mehmet Âkif are OFTEN postponed. In addition, theoretical studies on Âkif and his poetry are almost non-existent. In this sense, workshops should be held rather than symposiums. Much more systematic and planned research should be conducted with invited speakers. Deficiencies must be completed. The research and studies of the Germans on Goethe and the English on Shakespeare, which have turned into institutions, are very meaningful to me.

**There are many dark spots regarding Âkif's years in Egypt. The main issues that need to be talked about Mehmet Âkif are often postponed.**

A few years ago, I made such a suggestion to the relevant institutions at a workshop. Unfortunately, there is no development at the moment. For example, a theme based on Mehmet Âkif and *Safahat* can be determined every year and poetry, story, novel, short film etc. competitions can be arranged. In these competitions, the editing or scripting of parts of *Safahat*, *Asım* or *Seyfi Baba* with rewriting techniques such as "pastiche" or "allusion" can be encouraged. The subject of rewriting is misunderstood, but in fact, it is the best tribute to great thinkers and writers. Rewrites do not take away the glory of great writers, but add to their greatness and enrich their legacy.

The life of Âkif, a man of heart, is a life of suffering for the society he lives in. This suffering is reflected in *Safahat* with all its nature. Although it has been nearly a hundred years since his death, it can be said that Âkif's

poetry, the themes he deals with and what he says are of great interest today. I think the fact that Âkif built his poetry from the experiences and experiences has a great influence on *Safahat's* being read so much today. When we examine *Safahat*, it is possible to say that there are people from all walks of life in *Safahat*. What is meant here is that *Safahat*, which includes people from all walks of life, has a lot to say. Âkif has captured the common language of society with *Safahat*. Therefore, Âkif is a common language, feeling and intuition. The factors which render *Safahat* so powerful are the points we have mentioned.

**Is there anything you would like to add?**

I hope that such studies on Mehmet Âkif will continue and that more rewriting will appear and increase. Thank you.



# DAĞLARIN SESİ AYRANPINAR

## THE VOICE OF THE MOUNTAINS: AYRANPINAR

**Ayranpınar yaylası, doğal dokusunu koruyan yerlerden biri. Geleneksel hayvancılık faaliyetlerinin giderek azaldığı günümüzde, Ayranpınar çevresinde yörük çadırlarını ve koyun sürülerini görmek mümkün.**

**Ayranpınar plateau is one of the places that preserve its natural texture. It is possible to see nomadic tents and sheep herds around Ayranpınar even today, although traditional livestock activities are gradually decreasing.**

### İBRAHİM GÖKBURUN

Anadolu'da yaylacılık faaliyetleri coğrafi konumu, iklim şartları ve beserî faktörler nedeniyle yüzyıllardır süregelen bir yaşam biçimi olmuştur. Ancak tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinde, yayla kültürü anlam ve biçim değiştirdi. Genel olarak bakıldığında ülkemizin birçok yerinde dağlık alanlar ve yaylalar insansızlaşıyor. Bazı yaylalar ise turizm destinasyon alanına dönüşmesi nedeniyle giderek kalabalıklaşıyor. Geçmişte üretim merkezi olan yaylalar, günümüzde tüketim merkezine dönüşüyor. Yapılaşmaya maruz kalıyor. Yayla ekosistemi bozuluyor. Yaylaların asıl fonksiyonu olan geleneksel hayvancılık faaliyetlerinin sürdürüldüğü yerler giderek azalıyor. Ayranpınar Yaylası, doğal dokusunu koruyan yerlerden biri. Geleneksel

hayvancılık faaliyetlerinin giderek azaldığı günümüzde, Ayranpınar çevresinde yörük çadırlarını ve koyun sürülerini görmek mümkün.

Ayranpınar, Kahramanmaraş'ın önemli dağ silsilesi olan Engizek Dağları'nda yer alıyor. Geçmişten günümüze yaylacıların konakladığı Ayranpınar, Engizek Dağı'nın en meşhur yaylası. 'Ayran' ve 'pınar' iki ismin birleşmesiyle oluşan Ayranpınar'ın toponomik hikâyesi oldukça ilginç yerlere taşıyor bizi. Platonun ortasında yer alan su, kaynağından çıktığında ayran gibi beyaz görüldüğü için yöre halkı burayı "Ayranpınar" olarak adlandırmıştır. Ayranpınar'ı asıl ilginç kılan Subatan (Düden) ve Suçıkan özelliğine sahip olmasıdır. Kaynaktan çıkan su yaklaşık 2 kilometre sonra büyük bir kaya

kütlesinin altındaki mağaranın içinde kayboluyor. Buradan batan su dağın diğer yamacında kuş uçuşu 1 kilometre mesafede, Umutlu Köyü'nün 500 metre güneyinde vadinin içinde yaklaşık 100 metre irtifa kaybetmiş şekilde yeniden yüzeye çıkıyor. Topografik yapıya baktığımızda Ayranpınarı'nın güney yamacı Çağlayancerit, kuzey yamacı ise Nurhak sınırlarında kalıyor.

Ayranpınar'a ulaşmak için iki ana güzergâh kullanılabilir. Birincisi Elbistan-Nurhak karayolundan Umutlu Köyü güzergahı takip edilerek Ayranpınar'a ulaşılır. Ayranpınar'dan sonra bu yol takip edildiğinde Çağlayancerit'e ulaşılır. Kahramanmaraş'a yolu kuzeyden düşenler Elbistan-Nurhak-Umutlu güzergâhını takip edebilir. Şehre güneyden giriş yapanlar ise



Fotoğraf: Mustafa Sümen

Transhumance activities in Anatolia have been a way of life for centuries due to its geographical location, climatic conditions and human factors. However, during the transition from an agricultural society to an industrial society, the highland culture changed its meaning and form. In general, mountainous areas and plateaus are becoming depopulated in many parts of our country. Some plateaus, on the other hand, are getting more and more crowded due to their transformation into tourism destinations. Plateaus, which were production centers in the past, are now turning into consumption centers. It is subject to construction. The plateau ecosystem is deteriorating. The places where traditional livestock activities, which are the main function of the plateaus, are carried on, are gradually decreasing. Ayrancılar plateau is one

of the places that preserves its natural texture. It is possible to see nomadic tents and sheep herds around Ayrancılar today, where traditional livestock activities are gradually decreasing.

Ayrancılar is located in the Engizek Mountains, an important mountain range of Kahramanmaraş. Ayrancılar, where transhumants have stayed from past to present, is the most famous plateau of Engizek Mountain. The toponymic story of Ayrancılar, which is formed by the combination of the two names "ayran" and "pınar," takes us to very interesting places. The local people called this place "Ayrancılar" because the water in the middle of the plateau looks white like ayran when it comes out of its source. What makes Ayrancılar really interesting is that it has the characteristics of

Subatan (Düden) and Suçkan. The water coming out of the spring disappears in the cave under a large rock mass after about 2 kilometers. The sinking water from here resurfaces on the other slope of the mountain at a distance of 1 kilometer, 500 meters south of Umutlu Village, in the valley, having lost about 100 meters of altitude. When we look at the topographic structure, the southern slope of Ayrancılar is within the borders of Çağlayancerit and the northern slope is within the borders of Nurhak.

Two main routes can be used to reach Ayrancılar. First, Ayrancılar is reached by following the Umutlu Village route from the Elbistan-Nurhak highway. If you follow this road after Ayrancılar, you will reach Çağlayancerit. Those coming to Kahramanmaraş from the north can

**Göksu Çayı, Fırat Nehri'ne karışır. Fırat'ın suyu, Irak sınırlarında Kerbelâ şehrinin yakınlarından geçer. Kerbelâ'da susuz bırakılan Hz. Hüseyin'in susuzluğunu giderir.**

Çağlayancerit-Ayranpınar güzergahını kullanabilir. Bu güzergâh aynı zamanda Halep-Kayseri tarihi kervan yolunun bir kısmını oluşturuyor. Geçmişte Mezopotamya'dan Anadolu'ya uzanan kervan yolunun en zor kısmı olan Engizek Dağları güzergâhı kervanlarla bir günde geçilirmiş. Günümüzde büyük ölçüde tarihi kervan yolu güzergahı takip edilerek hizmete sunulan asfalt yol; Çağlayancerit-Nurhak arasındaki yolculuk süresini bir saate kadar indirmiştir. Kış mevs-

minde yoğun kar yağışı nedeniyle trafiğe kapanan yol, ilkbaharın son günlerinden kışın ilk günlerine kadar sizi Ayranpınar'a ulaştırır.

Ağustosun ilk günleri, doğa tutkunu yoldaşım Mehmet Selim Deniz ile birlikte Elbistan'dan yola çıkıp Nurhak Dağı'nın eteklerinden geçip Engizek Dağı'na doğru ilerledik. Umutlu Köyü'nü ve Göksu Çayı'nı aşarak bir platonun ortasında yer alan Ayranpınar Yaylası'na ulaştık. Yol boyunca gördüğümüz kişilerle sohbet derinleştikçe Ayranpınar'a ilişkin ilginç efsaneler ve hikâyeler dinledik. Herhangi bir yerle ilgili efsaneler, hikâyeler o bölgenin kültürel zenginliğini gösterir. Anlatılan efsanelerin peşine düşerek Ayranpınar'a ulaştık. Ayranpınar Yaylası'nda suyun gözünde Çağlayancerit'in köylerinden biri olan Küçükceritli yürükler konaklıyor. Burada bir Cerit Beyi'nin anlattığı şu hikâye oldukça ilginç ve önemli bir yere bağlıyor

mekânı. "Göksu Çayı'nın kaynaklarından biri olan Ayrapınar'ın kutsal bir değeri var bizim için. Çünkü Göksu Çayı, Fırat Nehri'ne karışır. Fırat'ın suyu, Irak sınırlarında Kerbelâ şehrinin yakınlarından geçer. Kerbelâ'da susuz bırakılan Hz. Hüseyin'in susuzluğunu giderir". Literatürde konuyla ilgili farklı kaynaklarda benzer hikâyelerin anlatıldığını gördük. Mesele Kahramanmaraş ve Çevresinde Ziyaret Yerleri adlı eserinde, bu bilgilere ek olarak farklı konular aktaran Hamza Karaoğlan, Ayranpınar'ın suyuyla banyo yapan kişinin birçok hastalıktan korunduğunun düşünüldüğü, özellikle güneş doğmadan önce Ayrapınar'ın suyunda yıkanan kişilerin sıtma hastalığına karşı şifa bulduğunu vurgulamaktadır.

Efsaneleri bir kenara bırakıp Fırat Havzası'na baktığımızda, anlatılan efsaneleri doğrulayan bir su yoluyla karşılaşıyoruz. Engizek Dağı'nın zirvesinden doğan Ayranpınar, Göksu çayını besler, Göksu Çayı, Adıyaman



Fotoğraf: İsmail Nar

**Göksu Stream joins the Euphrates River. The water of the Euphrates passes near the city of Karbala on the borders of Iraq. It quenches the thirst of Husayn ibn Ali who was left without water in Karbala.**

follow the Elbistan-Nurhak-Umutlu route. Those entering the city from the south can use the Çağlayancerit-Ayranpınar route. This route also forms part of the historical Aleppo-Kayseri caravan route. In the past, the Engizek Mountains route, which was the most difficult part of the caravan route from Mesopotamia to Anatolia, was crossed in one day by caravans. Today, the asphalt road, which is put into service by following the historical caravan route, has reduced the journey time between Çağlayancerit and Nurhak to one hour. The road, which is closed to traffic due to heavy snowfall in winter, takes you to Ayranpınar from the last days of spring to the first days of winter.

In the first days of August, together with my nature lover friend Mehmet Selim Deniz, we set off from Elbistan, passed the skirts of Nurhak Mountain, and headed towards Engizek Mountain. Crossing Umutlu Village and Göksu Stream, we reached Ayranpınar Plateau, which is located in the middle of a plateau. As the conversation deepened with the people we saw along the way, we listened to interesting legends and stories about Ayranpınar. Legends and stories about any place show the cultural richness of that region. We reached Ayranpınar by following the legends told. Nomads from Küçükcerit, one of the villages of Çağlayancerit, stay by the source of the water in Ayranpınar Plateau. Here, the following story told by Cerit Bey, connects the place to a very interesting and important place. Göksu Stream joins the Euphrates River. The water of the Euphrates passes near the city of Karbala on the borders of Iraq. It quenches the thirst of Husayn ibn Ali who was left without water in Karbala. In literature, we have seen that similar stories are told in different

sources on the subject. For example, in his book called *Visiting Places in Kahramanmaraş and Its Surroundings*, Hamza Karaoğlan, who conveys different topics in addition to this information, emphasizes that people who take a bath in Ayranpınar's water are thought to be protected from many diseases, and that people who bathe in Ayranpınar's water before sunrise find healing against malaria.

When we leave the legends aside and look at the Euphrates Basin, we come across a waterway that confirms the legends told. Ayranpınar, which arises from the summit of Engizek Mountain, feeds Göksu Stream, and Göksu Stream mixes with the Euphrates River in Adıyaman Besni Kızalın Village. The Euphrates River, which crosses the borders of Syria from Turkey and passes near the city of Karbala on the Iraqi borders, joins with the Tigris River in the south of the city of Kurna and empties into the Persian Gulf under the name of Shattularab.





Fotoğraf: Mustafa Sümen

Besni Kızalın Köyü'nde Fırat Nehri'ne karışır. Türkiye'den Suriye sınırlarını aşarak Irak sınırlarında Kerbela şehrinin yakınlarından geçen Fırat Nehri, Kurna şehrinin güneyinde Dicle Nehri ile birleşerek Şattülarap adıyla Basra Körfezi'ne dökülür. Bilindiği üzere Engizek Dağı, Asya kıtasının önemli su bölüm çizgilerinden biridir. Ceyhan Nehri Havzası ile Fırat Nehri Havzası'nın en çok yaklaştığı yerde Engizek Dağı bulunur. Toroslar, Anadolu'yu Mezopotamya'dan ayıran dağ silsilesi iken; Fırat ve Dicle Mezopotamya'yı Anadolu'ya bağlayan su kaynaklarıdır. Engizek Dağı, Anadolu coğrafyası için özel bir yerdir. Ayrarpınar ise Engizek Dağı'nda çok özel bir yer olarak bilinir.

Geçmişte tarihi Halep-Kayseri kervan yolunda yolcuların su için soluklandığı Ayrarpınar'da biz de soluklandık. Pınarın başındaki Cerit Türkmenlerine konuk olduk. Önce Ayrarpınar'ın soğuk suyundan sonra yörük çadırında ayran içtik. Bahar aylarında burada

## **Engizek Dağı, Anadolu coğrafyası için özel bir yerdir. Ayrarpınar ise Engizek Dağı'nda çok özel bir yer olarak bilinir.**

yayla şenlikleri düzenlendiğini öğrendik, mutlu olduk. Ancak Ayrarpınar bir turizm destinasyon alanına dönüşmesinden, ekosistemin bozulmasından endişe duyduk. Derelere, tepelere doğru yürüdük. Bölgedeki Kaletepe Jandarma Üs Bölgesi uzaktan görünürken vadilere indik. Yüzlerce yıllık ardıc ve meşe ağaçlarına, bazı endemik bitkilere, koyun sürülerine ve çobanlara rastladık. Göksu Vadisi ile Ayrarpınar'ın buluştuğu yerde piknik yapan gurbetçilere selam verdik. Çoban türküsü dinledik. Çok istedik ama dağ keçilerini göremedik, kurt, çakal, sansar sesi duymadık. Bazı yerlerde gelişigüzel şekilde etrafa atılmış alkol

ve gazoz şişeleri gördük. Üzüldük. Eti için öldürülen bülbülü de gördük. Üzüldük. HES'i de gördük. Dönüş yolunda dağlara bakarak Âşık Mahzuni Şerif'in "Çeşm-i Siyahım" türküsünü, Neşet babanın "Gönül Dağı"ı dinledik. Kervan yolcularını, eşkiya baskınlarını düşündük, pınar ve çölü. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, Ayrarpınar ve Kerbela... Engizek Dağı, ne çok şey var sende konuşulacak...



Fotoğraf: Mustafa Sümen





Fotoğraf: İsmail Nar

As it is known, Engizek Mountain is one of the important water division lines of the Asian continent. Engizek Mountain is located where the Ceyhan River Basin and the Euphrates River Basin come closest. While the Taurus Mountains are the mountain range that separates Anatolia from Mesopotamia, the Euphrates and Tigris are water skis that connect Mesopotamia to Anatolia.

Engizek Mountain is a significant

### **Engizek Mountain is a significant place for the Anatolian geography, and Ayrancı is known as a very special area on Engizek Mountain.**

place for the Anatolian geography, and Ayrancı is known as a very special area on Engizek Mountain.

We also took a rest in Ayrancı, where passengers drank water and took a breather on the historical Aleppo-Kayseri caravan route. We were guests of Cerit Turkmens at the head of the fountain. First, we drank ayran in the yörük tent after the cold water of Ayrancı. We learned that plateau festivals are held here in the spring, and became happy. However, we were concerned about the transformation of Ayrancı into a tourism destination area and the deterioration of the ecosystem. We walked towards the creeks and the hills. While

the Kaletepe Gendarmerie Base Area in the region was visible from afar, we descended into the valleys. We came across hundreds of years old juniper and oak trees, some endemic plants, herds of sheep and shepherds. We greeted the expats having a picnic at the place where Göksu Valley and Ayrancı meet. We listened to a shepherd's song. We wanted so much, but we couldn't see mountain goats, we didn't hear the sound of wolves, jackals or marten. In some places we saw bottles of alcohol and soda randomly thrown around. We were upset. We also saw the nightingale killed for its meat. We were upset. We also saw HES. On the way back, we listened to Aşık Mahzuni Şerif's ballad "Çeşm-i Siyahım" and Neşet Baba's "Gönül Mountain" while looking at the mountains. We thought of the caravan travelers, the bandit raids, the spring and the desert. Hz. Hasan and Hz. Hüseyin, Ayrancı and Karbala... Engizek Mountain, there is so much to talk about in you...



# PULSUZ MEKTUPLAR (13)

## STAMPLESS LETTERS (13)

**Mektup türünün hem çok önemli hem de çok güzel olmasının sebebi aynıdır: Onlarda hiçbir yerde bulunamayacak bilgiler vardır. *Pulsuz Mektuplar*, hiçbir yerde bulunmayacak bilgilerle yüklü olarak devam ediyor.**

**The reason why the genre of letter is not only significant but also lovely is the same: Because letters include unprecedented information. Stampless Letters continue with bearing such unique information.**

HÜSEYİN YORULMAZ / MUSTAFA AYDOĞAN

Önce selam ve muhabbetlerimi sunuyorum aziz kardeşim. Son mektubunda görev icabı birtakım şehirlere gidip dolaşacağını söylemiştin. Ve Nuri Pakdil'in *Otel Gören Defterler*'inden hareketle, Pakdil'in yazılarında "otelin bir müddet sonra nasıl cehenneme dönüştüğünü hissettirdiğini" belirtiyorsun. Otel odalarına hiç ısınmadım, bana hep soğuk gelmiştir.

Bu söylediklerin bana, otel odalarını "kapatın" ve üç sene önce kaybettiğim rahmetli babamı hatırlattı. Gençlik yıllarımda eski fıkıh kitaplarından "mefkud" bahsini çok okudum. Babam iki-üç yıl aralıklarla memlekete gelip yaklaşık on yıl kayboldu. On çocuğun babası on yıl Maraş'ta ailesinin başında değildi. Annem vardı başlarında. Tokat, Sivas, Yozgat, Erzurum gibi Orta Anadolu'nun bazı şehirlerinde görünürdü fakat biz çocukları görmezdik. İzini kaybederdi. Başkan derlerdi babama. Maraş'la Andırın arasında on köyü bir araya getirerek Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatifi kurmuş ve bu köylerdeki toprak evlerin yüzde yetmişini çinko saç çatıya dönüştürmüştü. Üç kamyonu vardı ve sürmesini bilmezdi. Şoför mahallinde

otururdu. Tonlarca kimyevi gübre alır ve köylülere az kârla verirdi. Ben o yıllarda ortaokuldaydım ve babamın işi büyütme için Ankara'ya gittiğini, Adana ve Antalya'dan Kuzey Afrika ülkelerine sebze ve meyve ihracatı yapmak için uğraştığını hatırlıyorum.

Olmadı. İş yâver gitmedi. Babam ondan sonra Maraş'ı terk etti. Ben üniversitede okurken dört yıl haber alamadık. Annemin vefatı üzerine geldi, birkaç ay durduktan sonra bir daha gitti ve yine üç yıl izini kaybettirdi. Üniversiteyi bitirdikten sonra yedi-sekiz vilayeti ve ilçelerini on gün boyunca dolaşarak elimde vesikalık fotoğrafıyla babamı aradım. İzine rastlıyordum ama bulamıyordum. Sebze ve meyve hallerine Mersin ve Antalya'dan mal getirir, onun karşılığında da buradan bir şeyler alıp gidermiş. Böyle böyle on yıl kayboldu. Dile kolay, on yıl. "Otel odası" dedin de, babam meğer Sivas'ta gözden irak bir otelin odasını yıllardır kapatmış. O odada yıllarca sadece kendisi kalmış. Orada kaldığını bir yolla öğrenince amcam ve küçük kardeşim bir gece otele baskın yaptı. E odada ne varsa bir minibüse doldurarak

Maraş'a getirdiler. Meğer babam üzerine aldığı hiçbir elbiseyi yıkatmamış, birkaç gün veya hafta giydikten sonra çuvalara doldurmuş. Eve gelen elbiseler arasında iki çuval pantolon, üç çuval gömlek, iki çuval da atlet, don, çorap vs. şeyler vardı. "Başkan evlendi, sizi de terk etmiş" diyorlardı bize. Evlenen adam böyle yapar mı?! Kaldığı otel odasında çuval çuval elbise biriktirir mi?

Peki benim babam niye böyle yaptı? Kendimi onun yerine koyup bu sorunun cevabını hiç aramadım. Çünkü yaptığı akıl kârı değildi. Bir baba çocuklarına bunu yapmazdı veya yapamazdı. Geldikten sonra bir yirmi beş yıl köyde (Başkonuş'un eteklerindeki Döngöle köyünde) Nahçıvanlı Hatın Ana ile yaşadı ve üç yıl önce de vefat etti. Kendisine bu süre zarfında nerede olduğunu, neden memleketi terk ederek bunu yaptığını sormadık ve cevap da vermezdi zaten. "Bir dokun bin âh işit kâse-i fağfûrdan" demiş eskiler. İşte bu mektup da böyle oldu. Kal sağlıklıca.

Hüseyin Yorulmaz  
Üsküdar, 2 Kasım 2022, Çarşamba



Mehmet Yorulmaz, Başkonuş Yaylası

First of all, I send you greetings and love, my dearest brother. You mentioned in your recent letter that you were going to travel to a few cities as a part of your business. Based on Nuri Pakdil's *Otel Gören Defterler*, you remark how "the hotel feels like a hell after a while" in Pakdil's pieces. I have never enjoyed hotel rooms, they were always remote to me. Your words reminded me of my late father, we lost him 3 years ago, who used to "close down" the hotel rooms. While I was young, I read a lot about the concept "unavailability" in older works of Islamic jurisprudence. My father used to come home every two or three years, then he went away and did not come back for approximately ten years. The father of ten children was not with the family in Maraş for ten years. My mother was there. Some people saw my father in central Anatolian cities such as Tokat, Sivas, Yozgat, and Erzurum, but we, as his children, did not see him. His trail was gone. My father used to be called "the president". He founded Development of Forest Villages Cooperative by gathering ten villages, and he turned seventy percent of the earthen houses in these villages into zinc sheet roofs. He had three trucks but

he was not able to drive them. He would sit in the driver's cab. He used to buy tons of chemical manure and sell them to the villagers with a low rate of profit. In those years, I was studying in middle school and I remember that my father went to Ankara to grow his business, he was trying to export fruits and vegetables from Adana and Antalya to Northern African countries.

He could not make it happen; something went wrong. Then, he left Maraş. We had not heard of him for four years while I was in college. Afterwards, my mother passed away, he stayed a couple of months and went again, he removed his trace for another three years. After I graduated from college, I searched for him in 7-8 cities with his portrait in my hands for ten days. I found traces of him, but I could not reach him. He used to bring goods from Mersin and Antalya to the marketplace, and in return took other goods away. He lived away like that for ten years. Easier said than done, ten years... Since you said, "hotel room," it turned out that my father lived in a remote hotel room in Sivas. He stayed there alone for years. When we found out, my uncle and younger brother visited the hotel unexpectedly. He brought everything

in that room to Maraş with a minibus. My father had not washed any of his outfit, he put them all in a sack after wearing them for a few days. There were two sacks of trousers, three sacks of shirts, and two sacks of undershirts, socks, underwear, etc. They used to tell us that he got married and thus left us. Is that a behavior that a married man would do?! Would he fill sacks with used clothes in a hotel room?!

Then, why did my father do that? I never put myself into his position and looked for an answer because what he did was not advisable. A father would not and could not do such a thing to his children. After he returned, he lived in the village (Döngel village in the outskirts of Başkonuş) with Nahçıvanlı Ana for 25 years. He passed away three years ago. We did not ask him where he was or why did he leave home, he would not reply anyway.

"Touch a Chinese porcelain and hear thousands of grief." Said the ancestors. This letter resembled such a situation. Take care of yourself.

*Hüseyin Yorulmaz  
Üsküdar, November 2, 2022, Wednesday.*

## Başkan derlerdi babama. Maraş'la Andırın arasında on köyü bir araya getirerek Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatifi kurmuştu.

Aziz dostum,

Mektubun acıklı.

Arkasında, sorulması mümkün olmayan sorular bırakan bir babayı anlatmışsın. Soru var, cevap yok. Kıyıcı bir muhataplıktır bu. Bir tarafıyla dramatik, bir tarafıyla trajik... Bir tercihe binaen mi öyle bir hayatı seçti, yoksa hayat onu oralara mı sürükledi? Mektubundan bu soruya bir cevap çıkaramıyoruz. Tercih varsa trajik olarak nitelendirebiliriz durumunu. Sürüklenmişse, hayallerinin altında ezilmişse dramın konusudur. Acıklı olanı bu iki kavramla karşılar toplum genellikle. Oysa hem nedenleri hem de sonuçları ve mahiyetleri itibarıyla birbirinden çok farklı iki kavramdır bunlar.

Hayal adamları çoğu kere drama konu olurlar. Bir felaket onları paramparça eder. Erdem insanları ise trajedinin keskin bıçağının altına yatarlar. Trajik olanda, uğruna ölünecek iki şeyden birinden vazgeçmen istenir. Ödül, diğerine sahip olmaktır olacaktır. Açlıktan kaçan Somali kadına, sadece bir çocuğunu yanına alabilirsin, diğerine yer yok, demişlerdi. Kamyonun kasası kıyamet günü gibiydi. Gazetelerden okumuştuk. İşte bu kadının durumu trajik olandır. Kadıncağız, hangi çocuğundan vazgeçmeli sence! Gelecek hesabı, içinde, daima dram barındırır. Trajedi, gelecek kaygısına bigânedir. Onun muhatabı, yok olmakla var olmak arasındaki ince çizgide karar vermek zorunda olanlardır. Sana kendi babamdan bahsedeyim. Benim babam seninkinin neredeyse tam zıttında duruyor. Seninki ne kadar soruysa benimki o kadar cevaptı. Benim babam bizzat kendisi cevap olan bir adamdı. Soruları sobaya atıp yakardı. Sadece evlatlarına değil çevresine de cevap olmak için ya-



Fotoğraf: Şahin Aslan. Acemli Camii.

ratılmış gibiydi. Güler yüzlü, huzur verici ve daima ferahtı.

Derdi olan genç, yaşlı, evli, bekâr, kadın, erkek sıkıntılarına birazcık cevap bulmak istediklerinde bizim kapımızı çalarlardı. Dahası var. Çok eski bir konu. Bir gün bir komşumuz içki satışı açtı mahallemizde. Serintepe'de. Birkaç ev uzağımızda. Berduş bir adamdı. Dönemin kötülük temsali pavyonların müdavimlerinden biriydi. Sevimli bir tarafı da vardı. Muhabbetli ve şakacıydı. Geleceği asla umursamayan, hesapsız ve serazat bir adamdı. Muhafazakâr mahallenin içkicileri dışında bir tek babam gidip hayırlı olsun dedi. Bu tuhaf hayırlamayı yaptı. Dükkân sahibi komşumuz, öyle mutlu oldu ki, babama ne ikram edeceğini şaşırdı. Namazında, niyazında, tasavvuf erbabı, derviş bir adamdı babam. Kadiri tarikatına mensuptu. Ağzına içki koymamıştı ama komşuluk hukuku diye gitti ve hayırladı. Çünkü babam bu

dünyaya cevap olmak için gelmişti. İnsan bu dünyaya geldiğinde sorularla karşılaşır ve giderken arkasında birçok soru bırakır. Esas olan sorudur. Cevapların kaderi tuhaftır. Her cevap binlerce soru ve sorun tarafından katledilmek üzere takibe alınır. İzi sürülür. Bundan dolayı, cevapların, sorular karşısında pek şansı yoktur. Bir cevabın arkasında yığınla soru bekler. Soruların küstahlığı çoğu kere cevapları incitir. Bu nedenle babamın durumundan yola çıkarak söylemeliyim ki, cevap adamlarının incitilme tehlikesine karşı çok donanımlı olmaları gerekiyor. Çünkü onların narin bir iç maveraları oluyor. Babanın incindiği yerde oğullar da inciniyor. Rahmet olsun. Selam olsun. Hoş kal.

Mustafa Aydoğan  
Ankara, 12 Kasım 2022, Turkuaz.



Ulu Camii ve Tarihi Maraş Kalesi.

My dearest friend,  
Your letter is touching.  
You told the story of a father who left unaskable questions behind him. There are questions, there isn't an answer. It is a cruel interlocutor.  
In some sense it is dramatic, in some sense it is tragic... He chose to live that way as a preference, or the life dragged him to do so? We cannot find the answer in your letter. If it was a preference, we can name the situation as tragic. If he was dragged, if his dreams devastated him, then it is a drama. Touching situations are perceived in both concepts in general. However, these two concepts are very distinct from each other in terms of the reasons, the outcomes, and their nature. Men of dreams are generally the subjects of a drama. A disaster would devastate them. Men of virtue, on the other hand, lie under the sharp blade of tragedy. If it was tragic, there appears to be a decision to

give up one of the two things worth dying for. The award is to have the remaining one. They told a Somalian woman who was escaping from starvation that she could only take one of her children with her. The truck haulage was like doomsday. We heard of it from newspapers. The situation of that woman was tragic. Poor woman, she had to give up a child!  
The accounts of the future always include the drama in themselves. Tragedy is alienated to the accounts of the future. Its interlocutor is the decision-makers who are on the edge of being present or absent. Let me tell you about my father. My father seems the exact opposite of yours. Your father was all questions, mine was all answers. He himself was an answer. He would burn the questions in the stove. He was created as an answer not only to his children but also the people around him. He was cheerful, restful, and always ref-

## **They used to call my father "the president." He founded the Development of Forest Villages Cooperative by gathering ten villages.**

reshing. All the young, old, married, single, men and women with trouble would come to our house to seek for a solution.  
There is more to say. It is a very old topic. One day, a neighbor of ours opened a dispensary shop in our quarter Serintepe. It was a few houses away from us. He was a tramp. He used to frequent the night clubs which symbolized evil by then. Yet, he had a pretty side. He was talkative and jestful. He did not care about the future at all, he was thoughtless and unrestricted. Except for the habitual drinkers of the neighborhood, only my father did go and say congrats. He did such an awkward congratulation. The owner of the shop became so happy that he could not find anything to entertain my father. My father was a devout, sufistic, dervish man. He was a member of the Kadirî sect. He had not drank before, but just for the sake of neighborliness, he did go and congratulate the shop. Because my father was born as an answer to the world.

People encounter questions in this world, and leave questions when they die. The question matters. The destiny of the answers is odd. Every answer is followed and killed by further questions and problems. They are traced. Thus, the answers are weak in front of the questions. A number of questions wait behind an answer. The insolence of the questions usually hurts the answers. Considering my father's behavior, I shall say that the answers have to be equipped due to the capability of the questions to hurt people. Because they have a delicate maneuver inside them. When the father gets hurt, the boys get hurt, too. May God's mercy and grace be upon him. Salute, farewell.

*Mustafa Aydoğan  
Ankara, November 12, 2022, Turkuaz.*



# DÖRT MARAŞ GÜZELLEMEŞİ

FOUR MARAŞ FOLK SONGS

## Şiirler Çağla

Poetry Contemporary

- **DÖRT MARAŞ GÜZELLEMEŞİ**  
FOUR FOLK LYRIC OF  
BEAUTIFICATION OF MARAŞ
- **TACETTİN ŞİMŞEK: "MARAŞ'A AŞK  
DERECESİNDE BAĞLIYIM"**  
TACETTİN ŞİMŞEK: "I AM DEEPLY  
ATTACHED TO MARAŞ."
- **YASİN MORTAŞ: "KENDİ İÇİNDEDİR  
ŞAIRİN YERYÜZÜSÜ"**  
"THE POET'S EARTH IS WITHIN"
- **HÜSEYİN BURAK US: "MARAŞ'TA  
YAŞAMAK ŞİİRDİR"**  
HÜSEYİN BURAK US: "LIVING IN  
MARAŞ IS POETRY"
- **MEHMET MORTAŞ: "KELİMELENDEN  
ÖNCE ŞİİR VARDI"**  
MEHMET MORTAŞ: "THERE WAS  
POETRY BEFORE WORDS"

# DÖRT MARAŞ GÜZELLEMESESİ

## FOUR BOOKS WRITTEN IN HONOR OF MARAŞ

**Kahramanmaraş için “şiiirin şehri” tabirini kullandığımızda kimi zaman yadırganıyoruz. Oysa hangi şehre dair, üstelik aynı yıl içinde dört adet şiir kitabı yayımlanmıştır?**

**We are sometimes judged when we call Kahramanmaraş “the city of poetry.” Yet, is there any other city for which four poetry books were attributed within the same year?**

### RECEP ŞÜKRÜ GÜNGÖR

Kahramanmaraş, şairin kaleminde şiire dökülmüş güzide bir şehirdir. Gülten Akın'ın *Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı*, Oğuz Paköz'ün *Maraş Destanı*, Nihat Yücel'in *Utku Türküleri/Maraş Destanı*, Ramazan Avcı'nın *Şairlerin Dilinden Maraş*, Cemil Çiftçi'nin *Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler* kitapları ilk akla gelen kitaplardır. İsimleri zikretmeye bu yazının sınırlarından dolayı yer veremediğimiz nice yazı ustası şehrimizi kaleme aldı ve içindeki hazineleri keşfetmemizde bize yol gösterici oldu.

Yazımızın konusunu, son yıllarda Kahramanmaraş'ı şiirleriyle ele alıp dile getirmiş olan Hüseyin Burak Us'un *Maraş Gözeli*'i, Yasin Mortaş'ın *Maraş Saati*, Mehmet Mortaş'ın *Maraş'tan Madrid'e'si* ve Tacettin Şimşek'in *Aşkı Var Edem/Maraş Rubailer* adlı kitaplarıdır. Bakalım yeni şairlerimiz Maraş'ımıza nasıl bakmışlar, şehrimize neler söylemişler? Şairin şehirden beklediği kadar şehrin de şairden beklediği vardır. Şairlerimiz şehrimize hangi dizeleri

armağan etmişler, bunu görmek için şiir coğrafyalarında yolculuğa çıkalım.

#### **Maraş Gözeli**

Hüseyin Burak Us Eylül 2022'de yayımlanan *Maraş Gözeli* kitabında şehrin coğrafyasını ele alıyor ve Maraş'ımıza güzellmeler diziyor. Şair bir çağlayan gibi heyecanla Maraş sevgisini dile getiriyor. Maraş'ı bir güzele benzeterak kaleme aldığı şiirlerinde Maraş'la bağı bulunan bütün şairlere, şiirlere telmihte bulunuyor. *Maraş Gözeli* kitabının şiirleri yer yer Erdem Beyazıt coşkusu verirken, yer yer Sezai Karakoç derinliği sunuyor. Bazı dizelerinde Necip Fazıl rüzgârı eserken bazı dizelerinde de Cahit Zarifoğlu gizemi sırlanıyor. Şehrin caddeleri, sokakları, yokuşları, dağları, tepeleri ile şiire dökülmesi bir şehrin bahtiyarlığıdır. Maraş'ın şairler yöresi olarak dile gelmeyen bölgesi kalmamıştır. Her köşesinden bir şair çıkan şehrin bu denli dile getirilmesine şaşmamak gerek. Sezai Karakoç'un “Mona Roza” şiirinin Maraş'a uyarlanması

olarak da görülebilecek bu eser bir şairin ustayı taklidi olarak da okunabilir: “çağl-tılarla doldurdum ceplerimi/ buradan öte yol yok/ anla beni Maraş gözeli”. Hayatın her alanında olduğu gibi sanatların en yücüsü şiirde de ustayı taklit etmek en güvenli yollardan biri olarak görülmektedir. Ustanın izinden gidilir ve sonra kendi izini oluşturma çabası başlar. Burak Us, diğer eserlerinde bu çabasını ispatlamış ve şiirde kendi yolunu, tarzını çizmiş bir şairdir: “Beni bir sen tamamlardın oysa”, “Tara-yacağım şiirimle/ Şarkılaşan saçlarını”, “Adını anınca/ Hayat duruyor boğazıma”, “Gelirken kaç çiçeğin ahını aldım”.

Hüseyin Burak Us, *Maraş Gözeli* eserinde hayali bir sevgiliyle konuşurken, ona aşkını ilan ederken, onun peşinden ağıtlar yakarken aslında Maraş'a aşkını ilan etmektedir. Duygusal yoğunluğu şairane bir hayalle kurulan dünya oluşturarak kuşlarla, böceklerle, çiçeklerle, yer-gök-denizle ayakları yere basmayan bir aşığın hayata kurulmuştur. Bütün dizeler boyunca





Şairler Tepesi'nden Maraş Panoraması.

Kahramanmaraş is a distinguished city that was written by the poet's pen. The first books that come to mind are Gülten Akın's *Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı*, Oğuz Paköz's *Maraş Destanı*, Nihat Yücel's *Utku Türküleri/Maraş Destanı*, Ramazan Avcı's *Şairlerin Dilinden Maraş*, and Cemil Çiftçi's *Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler*. There are more names that we cannot mention due to the length limits of the text who wrote about our city and led us to discover its treasures. The topic of the text is the poetry books that were lately published and are about Kahramanmaraş, these are Hüseyin Burak Us' *Maraş Gözeli*, Yasin Mortaş's *Maraş Saati*, Mehmet Mortaş's *Maraş'tan Madrid'e*, and Tacettin Şimşek's *Aşkı Var Edem/Maraş Rubailer*. Let's see what our new poets tell us about Maraş, what did they say to the city? The city expects from the poet as much as the poet expects from the city. Which verses did the poets give to our city, let's take a trip to the geography of poetry to trace them.

### Maraş Gözeli

Hüseyin Burak Us' book *Maraş Gözeli* was published in September of 2022. It discusses the geography of the city and pays tribute to Maraş. The poet narrates his love of Maraş excitedly like a waterfall. In his poems which he wrote by comparing Maraş to a beauty, he refers to all poets and poems who have ties with Maraş. The poems in the book *Maraş Gözeli* sometimes remind the enthusiasm of Erdem Bayazıt, and sometimes they are similar to the depth of Sezai Karakoç. Some verses resemble the wind of Necip Fazıl, and some others carry the magic of Cahit Zarfıoğlu. The fact that the city flows to poetry with its streets, roads, hills, mountains, and plateaus is the blessing of the city. Maraş had no single area that has not been referred to as the region of poets, which is not surprising considering the fact that many poets had come from every corner of the city. The work can be perceived as an adaptation of Sezai Karakoç's "Mona

Rosa" into Maraş, it can be seen as a poet's replica of a master. "I filled my pockets with murmurs / There is no way beyond / Understand me, Maraş's beauty." As in all areas of life, imitating the master can be seen as one of the safest ways in poetry, which is the highest of the arts. The way of the master is traced, then the effort to establish one's own way starts. Burak Us is a poet who has proven this effort in his other works and has drawn his own way and style in poetry: "You were the only one who can complete me," "Through my poems, I will comb / Your song-like hair," "When I mention your name / The life sticks on my throat", "I was cursed by many flowers on my way."

When Hüseyin Burak Us talks to an imaginary lover in *Maraş Gözeli*, declares his love, cries out, in fact he declares his love to Maraş. It was established in the life of a lover whose emotional intensity is not on the ground with birds, insects, flowers, earth-sky-sea, creating a world that is built

## Şehrin caddeleri, sokakları, yokuşları, dağları, tepeleri ile şiire dökülmesi bir şehrin bahtiyarlığıdır.

sevgiliye yalvaran şair sonunda sonsuza kadar bekleyeceğini dile getirerek aşk merdiveninin son basamağına ulaşmış ve kitabı şöyle tamamlamıştır: "Buyum kısa işte bak bu kadar/ Ama yeter seni beklemeye/ Sonsuza kadar".

### Maraş Saati

1967 doğumlu Yasin Mortaş şiirlerini 1997 yılında *Güvercin Vadisi Şiirleri* adlı kitapta bir araya getirdi, ulusal ve uluslararası şiir etkinliklerine katıldı, ödüller aldı. Aynı zamanda şair, fotoğraf sanatıyla da uğraşmış ve birçok fotoğraf sergisi açmıştır. Bunların yanında öyküyle de ilgilendi. Ekim 2021'de ikinci kitabı olan *Maraş Saati*'ni çıkardı. Yasin Mortaş kendine has bir üslupla şiirler yazan özgün bir şairdir. Ömer Yalçınova'nın deyişi ile Bahaettin Karakoç'un yanındaki siyah giysili adamdır. Bahaettin ustanın yıllarca çıraklığını yaptı. Onu arabayla getirip götürmekten tutun dağlarda gezdirmeye, hastanede tedavi ettirmeye, imza günlerine götürmeye kadar bütün hizmetini gördü. Bu arada kendi şiir gerçefini örmeyi sürdürdü. Ustanın yanında, etkisinde eser oluşturmak yetenek işi. Yasin Mortaş, ustasının gölgesinde iken bile kendi gölgesini oluşturabilmiştir. Şiiri coşkun bir ırmak gibi akar. Mısraları, sonu gelmeyen çağlayanlar gibi okuyucuda derin nefes almaları yol

açıyor. *Maraş Saati* kitabında Mustafa Pınarbaşı'nın hatıraları ile dolu mısraları okurken, Bahattin Karakoç tesirinde oluşturulan dünyayı gözlemlerken şairin özel hayatının da şiire dahil olduğunu görürüz. Aslında Yasin Mortaş şiirle yaşayan, şiirle var olan bir şairdir. Fotoğrafları da öyküleri de şiirinin bir parçasıdır. O her yönüyle "haza şair"dir. İnsanlarla konuşurken bakışları, gülüşleri de bir şiirdir.

Şiir adamın kaleminden çıkan *Maraş Saati* kitabı dört ana bölümden oluşmaktadır: "Yeryüzü Saatleri", "Bedesten Saati", "Maraş'ı Ağlatan İthaflar", "Mensur Ağıtlar". "Yeryüzü Saatleri" bölümünde Maraş coğrafyası ele alınmakta ve dağları, tepeleri, ırmakları, ovaları, çiçekleri, böcekleri, kahramanları, zaferleriyle şehrin varoluş tarihi anlatılmaktadır. "Ökkeş"e seslenişlerle şehre damgasını vuran sahabilerden Ukkâşe Hazretleri'nin burada yaşayanlara ne kadar tesir ettiğini göstermektedir. Bu bölümde "Mağara Saati" adı altında yedi uyurları ele alırken "Dağ Saati" başlığıyla da Bahattin Karakoç'la gezdiği, fotoğrafladığı Maraş dağlarını işlemektedir. "Bedesten Saati" adıyla yazdığı bölümde de çarşığı ele almaktadır. "Maraş'ı Ağlatan İthaflar" bölümünde Maraş'ta yaşayıp vefat eden sanat adamlarına işaret etmektedir. Mesela Bahattin Karakoç'a ağıtlar dikkat çekmektedir: "seni/ bekledim/ şiir duvarında" dizeleriyle ona hasretini dile getirmektedir. Mustafa Pınarbaşı'nın genç yaşta vefatı onu çok etkilemiştir. "Batıpark'ta/ kuşlara şiir içirir-

dik", "yine bir şiir kasırgası/ gibi geldi Mustafa", "ve sözleşmen yeni değildir gitmeye dair". Akif Baltutan, Mehmet Gemci, Cahit Zarifoğlu, Muhsin Yazıcıoğlu gibi Maraş'la gönül ve coğrafya bağı bulunan şahsiyetlere ağıtlarla seslenmiş, şiir diliyle onların gidişine ağlamıştır. "Mensur Ağıtlar" bölümünde de Maraşlı yazar ve şairlerden Karakoç ve Şevket Bulut gibi birkaç isme duyulan özlem dile getirilmiştir: "gözyaşı odalarına/ söz kur su oldu karakoç'um/ yağdıkça yandı ateş". *Maraş Saati* şiirleri Maraş bilgileri kitabı olarak da okunabilir. Buraya özgü tarih, kahramanlar, yer isimleri, özel isimler, yöreye ait sözler, dağlar, ovalar, ırmaklar... Bu eseri tam anlamıyla anlayabilmek için Maraş ansiklopedisini iyi bilmek gerekiyor. Şair burada okurunu yaşadığı şehri bilmeye çağırıyor. Nefes aldığım şu mübarek toprağın her karışı şehit kanıyla sulanırken, her adımı da kahraman nidasıyla inlemişti. *Maraş Saati*, Maraş gezintisine çıkarıp yaşadığımız yeri öğretiyor.

### Maraş'tan Madrid'e

1969 doğumlu şair şiirlerini 2009'da Gölge Boyu Irmak eserinde bir araya getirdi. Eylül 2022'de *Maraş'tan Madrid'e* kitabı yayımlanan şair aynı zamanda deneme yazarıdır.

Ali Kayası

## The fact that the city flows into poetry with its streets, roads, hills, mountains, and plateaus is the blessing for the city.

with a poetic dream. The poet begs the lover through the verses, then he tells that he would wait forever. Thus, he reaches the final step of the love stairs and completes the book as follows: "I am all that, look, that short / Yet enough to wait for you / Forever."

### Maraş Saati

Yasin Mortaş, who was born in 1967, compiled his poems in the book *Güvercin Vadisi Şiirleri* in 1997. He participated in national and international poetry workshops, and received awards. The poet is also a photographer, he had many exhibitions. Besides these, he is interested in short stories. He published his second book *Maraş Saati* in November 2021. He is a unique poet with a distinctive tone. As Ömer Yalçınova suggested, he is the black-dressed man near Bahaettin Karakoç. He was the apprentice of Mr. Bahaettin for years. He had driven him, taken him to the mountains, took him to the hospitals, and also to the autograph sessions; he served Mr. Bahaettin in all aspects. During this time period, he continued to knit his frame of poetry. Creating works under the influence

of the master is a skill. Yasin Mortaş was able to have his own shadow even when he was under his master's shadow. His poetry cascades gushingly as a river. His verses, like endless waterfalls, cause the reader to take deep breaths. When we read the verses that reflect the memories with Mustafa Pınarbaşı in *Maraş Saati*, we observe the world that was created under the influence of Bahaettin Karakoç, and we see that the poet's personal life was included in his poetry. Actually, Yasin Mortaş lives thanks to poetry. His photographs and stories are also part of his poetry. In every aspect, he is "the actual poet." His glances while conversing with people as well as his smiles are included to his poetry.

*Maraş Saati* that was written by this poetic man consists of four main parts: "Yeryüzü Saatleri", "Bedesten Saati", "Maraş'ı Ağılatan İthafılar", "Mensur Ağıtlar." In the part "Yeryüzü Saatleri", he wrote about the geography of Maraş, its mountains, hills, rivers, plateaus, flowers, insects, heroes, victories, and including all these, he narrated the history of the city with its victories. His holiness Ukkâşe, the calling "Ökkeş" comes from his name, influenced the inhabitants of the city very much. In this part, he mentioned seven sleepers, the companions of the cave under the title of "Mağara Saati", and he narrated mountains of Maraş that he photographed visited with Bahaettin Karakoç under the title of "Dağ Saati". He mentioned the marketplace under the title of "Bedesten Saati". In the part "Maraş'ı Ağılatan İthafılar" he referred to the men

of art who had lived and died in Maraş. For example, he mourned for Bahaettin Karakoç: "for you / I have waited / at the station of poetry." Thus, he expressed the yearning that he felt. The early death of Mustafa Pınarbaşı affected him heavily: "At Batıpark / we used to feed the birds with poetry," "again as a hurricane of poetry / Mustafa showed up," "and your contract to go away is not fresh." He mourned the men of Maraş such as Akif Baltutan, Mehmet Gemci, Cahit Zarifoğlu, Muhsin Yazıcıoğlu, he cried out for their passing away in the way of poetry. He expressed his aspiration to poets and writers of Maraş such as Karakoç and Şevket Bulut in the part "Mensur Ağıtlar": "in the rooms of tears / my Karakoç became a dry word / the fire burnt while crying."

The poems of *Maraş Saati* can be read as a book of information about Maraş. The history of the place, heroes, location names, proper names, local sayings, mountains, plateaus, rivers... In order to understand this work thoroughly, one should get to know the encyclopedia of Maraş well. The poet invites the reader to know the city that they he/she in. While every inch of this blessed land I breathe was watered with the blood of martyrs, every step of mine groaned with a heroic cry. *Maraş Saati* takes us on a trip to our city and teaches us where we live.

### Maraş'tan Madrid'e

The poet who was born in 1969 compiled his poems in *Gölge Boyu İrmak* in 2009. He published *Maraş'tan Madrid'e* in Sep-



Abdülhamithan Camii

Sosyoloji ile de ilgilenen Mortaş'ın şiirlerini ve denemelerini süreli yayınlarda görmekteyiz. *Maraş'tan Madrid'e* kitabı "Rosshalde" isimli tek bölümden meydana gelmektedir. Bu kitaptaki şiirlerde Maraş doğuyu, Madrid batıyı temsil etmektedir. Şairin bakış açısına göre batı dış, doğu özdür. Maraş ruh, Madrid bedendir. Şair yeni bir bakış açısı oluşturmaya çalıştığını kitabını girişinde "Dünyayı arkana al ve bu şiiri oku Rosshalde" diyerek ifade etmektedir. "Ancak gözleri dizlerimin dermanı/Kıyamete Rosshalde kala bekliyorum/İçime dök denizi kalbim kurusun/sönmeyen atas Rosshalde". Rosshalde'ı merak ediyoruz haliyle. Rosshalde dünyaca ünlü roman yazarı Hermann Hesse'in bir ressamın hayatını ele aldığı eseri. Aynı zamanda yaşadığı malikânenin de adı. Hüzünlü bir hayat hikâyesini anlatan bu romanı Hermann Hesse, 1914'te yazmıştır. Yazar kendi hayatını da anlattığı bu romanda sanatçının evliliği konusunu ele almıştır. Ressam, piyanist karısı ve onları birbirine bağlayan tek unsur olan oğulları bir malikâne de yaşarlar. Lakin küçük oğul Pierre amansız hastalık sebebiyle ölünce aile dağılır. Baba, sanat uğruna Hindistan'a, anne büyük oğluyla kim bilir nereye... Hikâye gerçekten çok hüzünlü. Rosshalde romanından esintilerle şiirler kaleme alan Mortaş, kitabın genelinde yönünü batıdan doğuya dönen bir sanatçı profili çizmektedir: "Uzasın Akdeniz'in iki yakasına/ Kalplerin durgun sularına/ Bu yüzden Maraş'tadır/ Şiire sığınan çocuklar".

Dizelerini felsefi bilgelikle süsleyen şair, okurunu bir düşünce dünyasına çekmeye çalışmaktadır. Bir fikri dayatmadan düşünmeye çağırmakta ve okuruna yeni bir dünya kurma çağrısı yapmaktadır. Tarihin belli başlı olaylarına işaret ederek okuru düşünmeye sevk etmektedir: "Ve yanarken mum/ Batının susuzluğuyla/ Bir Endülüs ölümü gibi/ Halatı kopar rüzgârın".

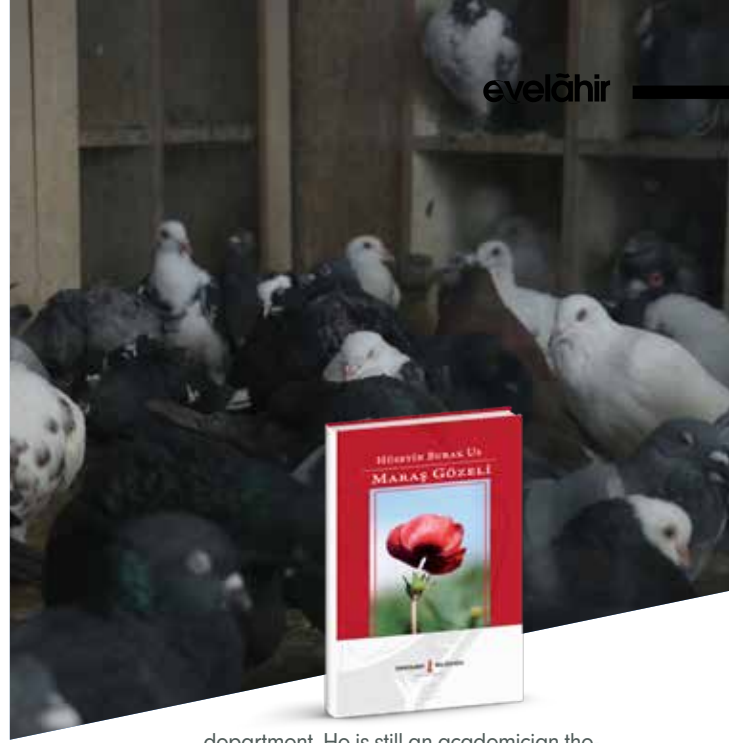
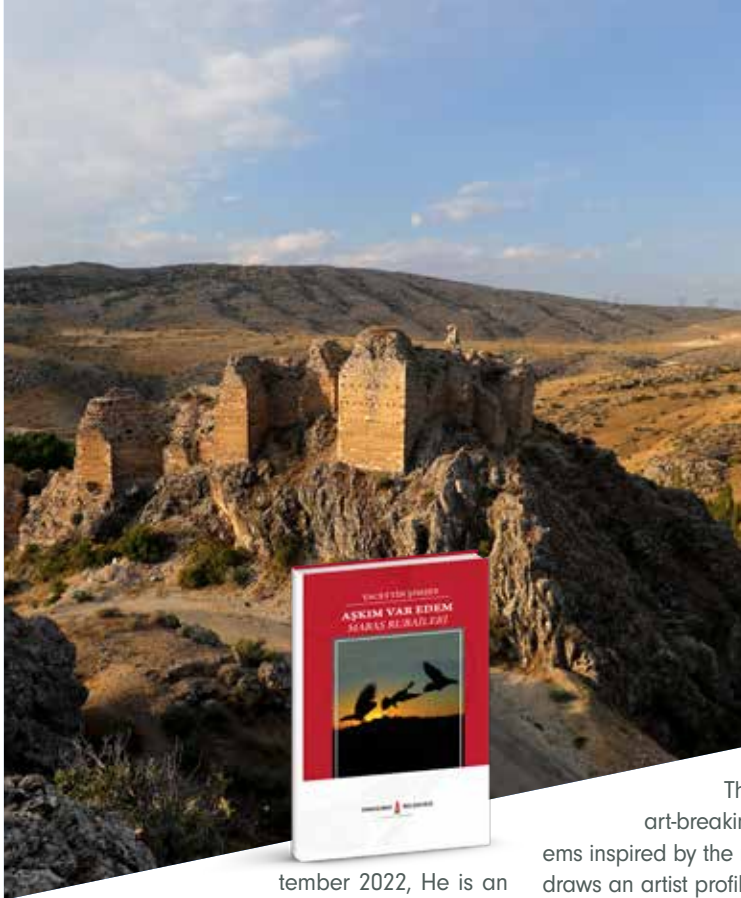
*Maraş'tan Madrid'e* eserini yer yer bir felsefe yer yer bir tarih yer yer de bir coğrafya kitabı olarak okumak mümkün. Şair Mortaş, doğuyu ayakta tutan unsurun batıyı da ayakta tutacağını vurgulayarak sonlandırır eserini: "Duyguların dua girişiyle başladım/ Kümbette unuttuğum şiir hayalimdeydi/ Ancak Hayyam'a sunduğum/ son şiir kurtarır/ Madrid'i/ Avrupa'yı".

### Aşkım Var Edem/Maraş Rubailer

1961 Gümüşhane doğumlu Tacettin Şimşek, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi. Öğretim üyesi olarak bu görevini sürdürmektedir.

Askerliğini Kahramanmaraş'ta yapan Tacettin Şimşek hem bu şehrin havasını solumanın hem de bu şehrin şairlerinden beslenmenin karşılığında bir vefa borcu olarak sevgisini, özlemini dizelerle dile getirmiştir. Kitabın ilk bölümü "Karaka-

lem Resimler", ikinci bölümü "Simgeler Geçidi", üçüncü bölümü ise "Çehreler Albümü" adını taşımaktadır. Şair ilk bölümde Maraş portresi çizmeye çalışmıştır. Maraş'ın çarşı pazarından başlayıp şehrin önemli mekanlarını, maddi ve manevi geleneklerini, kültürel öğelerini dizelerle şiire dökmüştür. İkinci bölümde Maraş'ı simgeleyen unsurları şiirleştirmiş: "Kale", "Senem Ayşe", "Meyrik", "Madalya", "Katip Han", "Ulu Camii", "Malik Ejder"... Üçüncü bölümde de önemli şahsiyetleri şiirle ifade etmeye çalışmıştır: "Sümbülzade Vehbi", "Karakoç" gibi şairlerden günümüzde yaşayan şairlere kadar birçok ismi dile getirmiştir. Şairin bu tavrı Maraş'ın yaşayan bir edebiyat şehri olduğunu göstermektedir. Her sokağında, caddesinde şair yaşayan bir şehirdir Maraş. Kurumlarında, kuruluşlarında da şair ve yazar barındırmaktadır. Tacettin Şimşek vefa borcunu ifade ederek ele aldığı kitabını "Maraş'a Özlem" başlıklı şiirinde "Aşkım var edem/ dilimde hüznüm var edem/ Akşam yeledikçe/ sabah başlar edem/ Özler dururum/ sende geçen günlerimi/ Hasret sızısından/ beni kurtar edem" dizeleriyle tamamlamıştır. Biz de Kahramanmaraş'ın bir kalemi olarak Tacettin Şimşek'e şehrimiz adına teşekkür ediyor, minnet duygularımızı dile getiriyoruz.



tember 2022, He is an essay writer who is interested in sociology. We read Mortaş's poems and essays in periodicals. The book *Maraş'tan Madrid'e* consists of only one part named "Rosshalde." In the poems Maraş represents the east, and Madrid represents the west. According to the poet's perspective, the west is the exterior, and the east is the essence. Maraş is the soul, and Madrid is the body. He tries to build a new perspective, which he expresses in the introduction as: "Take the world behind you and read this poem Rosshalde". "Her eyes are the only cure of my knees / I am waiting at Rosshalde to doomsday o'clock / Pour the sea into me, let my heart dry / unquenchable fire Rosshalde." Expectedly, we become curious about Rosshalde. Rosshalde is the name of a work of Herman Hesse that narrated the life of a painter. It is also the name of his mansion. It is a sad story. Herman Hesse wrote the book in 1914. The writer placed his life story in the novel as well as the marriage of the artist. The painter, his pianist wife, and their boy, the only thing connecting them, live in the mansion. However, their little boy Pierre dies due to a serious disease and the family falls apart. The father went to India for art, the mother with his son who knows where...

The story is really heart-breaking. Mortaş wrote poems inspired by the novel Rosshalde. He draws an artist profile who turns his face from the west to the east: "Let it go beyond the both sides of the Mediterranean / to the still water of the hearts / That is why they are in Maraş / The children who take shelter in poetry." He adorns his poems with philosophical wisdom, he tries to invite his readers to a world of thought. He invites his readers to think without imposing an idea and to build a new world. He refers to certain historical events, and thus, tries to make the reader think about that: "While the candle is lighting / With the thirst of the west / Like a death of Indulusia / The rope of the wind breaks off." *Maraş'tan Madrid'e* can be read from place to place as a philosophy, history, or geography book. The poet Mortaş finished his work by emphasizing that the sustenance of the east will sustain the west: "I began with the prayer introduction of the emotions / the poem that I forgot in the dome was in my imagination / Only that you offered to Hayyam / that the last poem would save / Madrid / and Europe".

### **Aşkim Var Edem/ Maraş Rubailer**

Tacetin Şimşek was born in Gümüşhane in 1961, he graduated from the University of Atatürk Faculty of Literature Turkish Language and Literature department, then he became a researcher at Kazım Karabekir University Turkish Language and Literature

department. He is still an academican there. Tacettin Şimşek did his military service in Maraş, he expressed his love and longing in verses as a debt of loyalty in return for both breathing the air of this city and being fed by the poets of this city. The first part of the book is "Karakalem Resimler," the second part is "Simgeler Geçidi," and the third part is "Çehreler Albümü." In the first part, the poet tried to portrait the city of Maraş. He started with the bazaar and marketplace of Maraş, and narrated in verses the significant locations, material and nonmaterial traditions, and cultural elements. In the second part, he poetized the symbols of Maraş: "Kale," "Senem Ayşe," "Meyrik," "Madalya," "Katip Han," "Ulu Camii," "Malik Ejder..." In the third part, he told the notables of the city via poetry: He mentioned "Sümbülzade Vehbi," "Karakoç," and also the poets of the city who are still alive. It proves that Maraş is a living city of literature. Maraş is a city which has many poets living in every street of it. There are many poets and writers in its institutions and foundations. Tacettin Şimşek concluded his book that he expressed his duty of loyalty with the poem titled "Maraş'a Özlem" with these verses: "I have this love, my brother / I have the sadness in my tongue, my brother / as the evening breezes / it starts again by the morning, my brother / I constantly miss / the days I spent in you / from the pain of yearning / save me, my brother." As a member of Kahramanmaraş, we thank Tacettin Şimşek on behalf of our city and express our gratitude.

TACETTİN ŞİMŞEK:

# “MARAŞ'A AŞK DERECEŚİNDE BAĞLIYIM”

TACETTİN ŞİMŞEK: “I AM DEEPLY ATTACHED TO MARAŞ.”

Birçok şiir, hikâye, inceleme ve çocuk kitabı olan Tacettin Şimşek'le, Maraş'a ilk gelişini, neden muhabbetle bağlı olduğunu ve yeni şiir kitabı *Aşkim Var Edem*'in yazılış sürecini konuştuk.

We talked to Tacettin Şimşek, who has many poems, stories, reviews and children's books, about his first visit to Maraş, why he loves the city by heart and the writing process of his new poetry book *Aşkim Var Edem*.

Söyleşi: ELİF NAZ BAYKUŞ

**Kendi dilinden Tacettin Şimşek'i tanımak istesek, bize kısaca neler söylersiniz?**

Gümüshaneliyim. Konya Ereğli İvriz Öğretmen Lisesi ve Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdim. Siirt-Eruh'ta dört yıl edebiyat öğretmenliği yaptım. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğretim üyesiyim. Yeni Türk edebiyatı, çocuk edebiyatı, tiyatro, drama gibi derslere giriyorum. Bilimsel çalışmalarım yanında şiir, hikâye, masal, tiyatro, deneme gibi türlerde kalem oynatıyorum. Yayımlanmış yirmiden fazla ders kitabım ve kaynak eser niteliğinde çalışmam var.

**Yeni şiir kitabınızın ismi: *Aşkim Var Edem -Maraş Rubaileri-*. Hayırlı olsun. Neden *Aşkim Var Edem*? Teşekkür ediyorum. Malum, “ede”,**

çeşitli yörelerde “baba”, “dede”, “amca”, “anne”, “abla” gibi karşılıkları bulunsa da Maraş'ta çoğunlukla “büyük kardeş”, “ağabey” anlamında kullanılıyor. Ben Maraş'ı Bahaettin ve Abdurrahim Karakoç ağabeylerimin şahsında, görmeden sevmiştim. Görünce daha çok sevdim. Yahya Kemal'in deyişiyle “Bir aşk oluverdi âşinalık.” Kitabın adı, hem bu şehre aşk derecesine bağlılığımı hem de Maraşlı şair ağabeylerime gönülden bir selamımı ifade etsin istedim. Onlar hayattayken kitabı yayımlamayı ve ithafımı görmelerini çok isterdim. Nasip olmadı. Mekânları cennet, makamları âli olsun.

***Maraş Rubaileri'nin yazım sürecini merak ediyoruz. Kitap nasıl ortaya çıktı?***

Maraş'a ilk defa Ekim 1994'te geldim. Amasya'da temel askerlik dönemini tamamladıktan sonra Maraş'a gönderildim. Bir talihti benim için. Tugayda Seferberlik Şubesinde yazıcı oldum. Sekiz aylık kısa dönem askerliğimin beş buçuk ayını Karargâh Bölüğünde geçirdim. Ahır Dağlarının ayazına, karına, buzuna, rüzgârına göğüs gerdim. “Tank Çavuş” oldum. Askerlerimi Şeyhoğlu Mustafa'yla birlikte nöbet yerlerine götürdüm, nöbet bitiminde bölüğe geri getirdim. Bir de unutamadığım bir sahne var: 18 Mart 1995'te Tugay'da düzenlenen Çanakkale Şehitlerini Anma Programı'nda Bölük Komutanlığımızın Mehmet Âkif'in “Çanakkale Şehitlerine” şiirini okuma görevini bana vermiş olması. Ahır Dağının eteklerinde



***If we wanted to get to know Tacettin Şimşek with his own words, what would you briefly tell us?***

I am from Gümüşhane. I graduated from Konya Ereğli İvriç Teacher High School and Atatürk University Faculty of Literature. I taught literature for four years in Siirt-Eruh. I am a lecturer at Kazım Karabekir Faculty of Education. I attend classes such as new Turkish literature, children's literature, theater and drama. In addition to my scientific studies, I also write in genres such as poetry, stories, fairy tales, theater and essays. I have more than twenty published textbooks and works as reference works.

***The name of your new poetry book: Aşkım Var Edem -Maraş Rubailer-. I wish the best for it. Why is it called Aşkım Var Edem?***

Thank you. As you know, although "ede" has equivalents such as "fat-

her," "grandfather," "uncle," "mother," "sister" in various regions, it is mostly used in the sense of "big brother" or "brother" in Maraş. I loved Maraş in the person of my brothers Bahattin and Abdurrahim Karakoç, without seeing it. I liked it more when I saw it. In the words of Yahya Kemal, "Familiarity has become a love." I wanted the title of the book to express both my devotion to this city and my heartfelt greetings to my poet brothers of Maraş. I'd love to have the book published while they're alive and see my dedication. It didn't work out. May their place be heaven.

***We are curious about the writing process of Maraş Rubai. How did the book come about?***

I came to Maraş for the first time in October 1994. After completing my

basic military service in Amasya, I was sent to Maraş. It was a fortune for me. I became a printer in the Mobilization Branch of the Brigade. I spent five and a half months of my eight-month short-term military service in the Headquarters Division. I endured the frost, snow, ice, and wind of the Ahır Mountains. I became a "Tank Sergeant." I took my soldiers to the guard posts together with Şeyhoğlu Mustafa, and brought them back to the squadron at the end of the watch. There is also a scene that I cannot forget: In the Çanakkale Martyrs' Commemoration Program held in the Brigade on March 18, 1995, our Company Command gave me the task of reading Mehmet Âkif's poem "To the Çanakkale Martyrs." Perhaps my voice is still echoing on the skirts

belki hâlâ sesim yankılanıyordur, "Ey şehit oğlu şehit, isteme benden makber/Sana âgûşunu açmış, duruyor Peygamber!" diye.

*Maraş Rubaileri* o beş buçuk aylık askerlik döneminin ürünüdür. Rubailerin tamamı değilse de üçte ikisi o dönemde yazıldı.

Askerlik için Maraş'a gelirken büyük kızım Vildan altı, küçük kızım Ahsen üç yaşındaydı, oğlum Safa Muhsin ise iki aylıktı. Onların hasreti dışında bir derdim yoktu. Bu, bazı rubailere yansdı doğal olarak.

Yayımlanmadan önce kitabı okuyan sınıf arkadaşım, değerli dostum ve

## **Maraş'ı Bahaettin ve Abdurrahim Karakoç ağabeylerimin şahsında, görmeden sevmişim. Görünce daha çok sevdim.**

kardeşim Ramazan Avcı'nın çok büyük katkıları oldu. Kendisine minnettarım. Kitabın yayımı konusundaki benzersiz desteği için de kıymetli dostum Tayyib Atmaca'ya teşekkür borçluyum.

**Sayın hocam, Gümüşhanelisiniz. Kahramanmaraş'a muhabbetiniz nasıl başladı?**



Necip Fazıl'la başladı. Özellikle lise yıllarında Necip Fazıl'ın çok sıkı bir okuru oldum. Onun Maraşlı Kısakürekogulları sülalesine mensup bir İstanbul çocuğu olduğunu öğrenmek benim için şaşırtıcıydı. İlk muhabbet böyle başladı. Faruk Nafiz'in "Han Duvarları"nda anlattığı Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın trajik hikâyesi de çok dokunmuştu bana. Ardından Yedi Güzel Adam'ı tanıdım. *Mavera* dergisini takip ettim. Üniversite yıllarında Sümbülzâde Vehbi'nin de Maraşlı olduğunu öğrendim. Osmanlı sarayının sümbüllerinin Maraş'tan gittiğini, hatta Saray'a Maraş'tan gelinler gönderildiğini öğrendim. 1983'te Bahaettin ve Abdurrahim Karakoç ağabeyleri Erzurum'da yakından tanıma onuruna eriştim. Bahaettin ağabeyimin "uçbeyim", "sancakbeyim" gibi liyakatimin çok üstünde iltifatlarına nail oldum. Muhabbetim baki. Maraş'ta gönülden sevdiğim çok güzel dostlarım var.

***Maraş Rubaileri'nde Kahramanmaraş'ın hangi yönlerini okuyacağız?***

Askerlik anılarımın eşliğinde başta insan, çevre, tarih olmak üzere birçok yönünü tasvir etmeye çalıştım. Tarihî şahsiyetleri, mekânları, kurtuluş mücadelesi, meyan şerbeti, sanat ve zanaat zenginlikleriyle ilgili minyatür resimler çizmek istedim. Kitapta damak zevki de var, halk oyunları da. Şairler ve yazarlar da var, halk ozanları da...

***Maraş hakkında başka bir çalışmanız olacak mı?***

Doğrudan Maraş hakkında olmasa da uzun zamandır Bahaettin Karakoç ustam ve ağabeyimin şiirleri üzerine bir lisansüstü çalışma yaptırma hayalim var. Yetenekli bir öğrencimle bu hayalimi gerçekleştirmek istiyorum.



of Ahir Mountain saying, "O martyr, son of martyr, don't ask me to make a makber /He has opened his love to you, the Prophet is standing!" *The Maraş Rubais* are the product of five and a half months of military service. Two-thirds, if not all, of the rubais were written at that time.

When I came to Maraş for military service my eldest daughter Vildan was six years old, my younger daughter Ahsen was three years old, and my son Safa Muhsin was two months old. I had no problems other than their longing. This naturally had an impact on some rubais.

My classmate, dear friend and brother Ramazan Avcı, who read the book before it was published, made great contributions. I am grateful to him. I am also indebted to my dear friend Tayyib Atmaca for his unparalleled support in the publication of the book.

***Mister, you are from Gümüşhane. How did your love for Kahramanmaraş begin?***

It started with Necip Fazıl. I became a very strict reader of Necip Fazıl, especially during my high school years. It was surprising for me to learn that he was a man of İstanbul belonging to the Kısaküreköğulları family from Maraş. This is how the first love started. The tragic story of Şeyhoğlu Satmış from Maraş, told by Faruk Nafiz in "The Han Walls" also touched me a lot. Then I got to know the Seven Beautiful Men. I followed *Mavera* magazine. During my university years, I learned that Sümbülzâde Vehbi was also from Maraş. I learned that the hyacinths of the Ottoman palace came from Maraş, and even brides were sent to the Palace from Maraş. In 1983, I had the honor of getting to know the older brothers of Bahattin and Abdurrahim Karakoç

**I loved Maraş in the person of my brothers Bahattin and Abdurrahim Karakoç, without seeing it. I liked it even more when I saw it.**

in Erzurum. I have received compliments far above my merits from my brother Bahattin, such as "my marshal" and "banner lord". My love remains. I have very good friends in Maraş that I love wholeheartedly.

***Which aspects of Kahramanmaraş will we read in The Maraş Rubais?***

Accompanied by my military memories, I tried to describe many

aspects of it, especially human, environment and history. I wanted to draw miniature pictures of historical figures, places, the struggle for liberation, licorice sherbet, art and craft wealth. There are also tastes in the book, folk dances as well. There are poets and writers as well as folk poets...

***Will you be creating any other works related to Maraş?***

Although not directly about Maraş, I have long dreamed of having a graduate study on the poems of my master and brother Bahattin Karakoç. I want to make this dream of mine come true with a talented student.



## YASİN MORTAŞ:

## “KENDİ İÇİNDEDİR ŞAIRİN YERYÜZÜSÜ”

## YASİN MORTAŞ: “THE POET’S EARTH IS WITHIN”

Dostları onu daha çok geniş gönlü, acı gün dostluğu ve hoş sohbetiyle anıyor. Yasin Mortaş'ın bu özelliklerini yazdığı şiir ve öyküler kadar çektiği fotoğraflarda da görebiliriz.

His friends commemorate him with his big heart, as a friend in need, with his nice chat. One can see these qualities of Yasin Mortaş in the photographs he takes, as well as in his stories and poems.

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

**Kendi dilinden Yasin Mortaş'ı tanımak istesek bize kısaca neler söylersiniz?**

Daha önce de söylediğim gibi **ruhu tenine sığmayan bir şiir atlısı**. Çocuk ve annelerin öldürüldüğü dünyayı öteleyen biri. Sahih şiiri kendine şiar edinen, kalemine kalbinden bulanıklaşmamış mürekkep çekmeye ve haddini aşmamaya çalışan yeminli biri. Kelimeleri yontup yontup kalanı şiir olarak kalplere asmak isteyen hüznün avı ve avcısı da diyebilirsiniz.

O, tebessüm vadilerinde yalnızlık oluşturanların mağarasına sığınmak isteyen bir mütebessim.

Fazla sesleri, sessizlikle kapatmaya çalışan bir akşam yorgunu. Ne kadar imge şairi olarak anılsam da şiire boyut içinde boyut kazandırmak ne kadar derinleştiriyor insanı, şiire de bu çok yakışıyor. Şiirde imge yaparken imgenin uzay boşluğuna takılmak istemeyen, yer çekimine direnen mısralara arkasını dönen biri. Ruhun kaleme fısıltısını kâğıda yerleştiren bir şiir işçisi. İliğine kadar şiir yazmaya çalışan birisi, o zaman şiirle nasıl da kanlanıyor ruh.

**Yeni şiir kitabınızın ismi Maraş Saati. Hayırlı olsun. Neden Maraş Saati?**

Teşekkür ederim, güzel can. Afşin'den buraya geldiğimde 21 yaşında, şiiri üzerine giyinmiş fakat olgunlaşmamış, ruhu üşüyen bir delikanlıydım. Bugüne kadar Rabb'im tarafından bahşedilen ömrümün çoğu Maraş vakitleriyle geçti. Şiirimın mayalandığı ve ocağımın tütüğü topraklara bir vefa olmalı.

**Maraş Saati'nin yazım sürecini merak ediyoruz. Maraş Saati nasıl ortaya çıktı?**

Yıllardan beridir yazdığım şiirlerde yaşadığım şehre de atıflar vardı. Hüznü, tarihi, coğrafyası, kaybettiğimiz bir şairin acısı. Onikişubat Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü araştırmacı-yazar Serdar Yakar ve şair ve yazar Tayyib Atmaca "Senin onlarca şiir dosyan var,

biz de yazdıklarının **Öşür**'ünü isteriz." dediler. İyi ki de istemişler. Böylece kültür-sanat için güzel işler yapan Onikişubat Belediyesi'nden Maraş'la ilgili yazdığım şiirlerden *Maraş Saati* çıktı. Onlara bitimsiz teşekkür ediyorum.

**Kahramanmaraş, şiir yazdıran bir şehir midir?**

Belki de... Ben şairin yeryüzüsü kendi içindedir diyenlerdenim. Onun şiir kenti; duygu, kalem ve kâğıt arasında konuşlanmış asüde bir ülkededir. Şair masasına oturduğunda şehir de aramaz aslında; o masada çöller, fırtınalar, denizler, kargaşalar, hüznüler ve hatta uzay hemen yanı başındadır. Şairin hayali; dünya taşırın bir ünlem olmazsa kendi kabuğunda, mahallesinde kalır.

**Maraş Saati'nde Kahramanmaraş'ın hangi yönlerini okuyacağız?**

Bir kere hiçbir şehre atfedilmemiş Kahraman Şehir Kurtuluş Destanı'nı okuyacağız. Tarihini, Mağara Yarenleri'ni, Kahramanlığını-Kahramanlarını, Dağlarını-Yaylalarını, kaybettiğimiz değerlerin arkasından yakılan ağıtları, Ağlayan Gelin'i, bedestende kaybedilmiş değerler için öğütler veren bir dedeyi okuyacağız.

**Maraş'a dair başka bir çalışmanız olacak mı?** Nasiptir. Şiirin inceliği ve dúa ile efendim...





***If we wanted to get to know Yasin Mortaş with his own words, what would you briefly tell us?***

As I told earlier, **a poet cavalier whose soul can't fit into his skin.** Someone who pushes off a world in which children and mothers die. Someone whose password is true poetry, who vowed to transfer clear ink from his heart to his pen, and trying not to go beyond his limits. You can also say a sad prey and hunter who wants to pare away words and use the rest as poetry. He is a smiling man who wants to take shelter in the cave of those who create loneliness in the valleys of smiles. An evening tired man, who is trying to cover the noise with silence. No matter how much I am known as a poet of images, how deep it is to add dimension to poetry within a dimension, it suits poetry very well. Someone who turns his back on verses that resist gravity and don't want to be stuck in the space of the image while making images in poetry. A poetry worker who places the whisper of the soul to the pen, on the paper. Someone who tries to write poetry to his bones, then how bloody the soul gets with the poetry.

***Your new poetry book is called Maraş Saati. Best wishes. Why Maraş Saati?***

Thank you, beautiful soul. When we came here from Afşin, I was a 21 year old young

man who wore poetry but was not ripe yet, and my soul was shivering. Most of my life to this day, by God's blessing, was spent in Maraş. It must be an act of loyalty to the place where my poetry was fermented and I grew up.

***We wonder about the writing process of Maraş Saati. How did the book come to light?***

There have been references to the city I lived in the poems I wrote. Its sadness, history, geography, the pain of a poet we lost. Onikişubat Municipality Director of Cultural and Social Affairs, researcher-author Serdar Yakar and poet and writer Tayyib Atmaca, told me "You have dozens of poetry files, and we want the Öşür (charge) of what you wrote." Good thing they wanted it. Maraş Zamanı came out of the poems I wrote about Maraş from the Onikişubat Municipality, which does good work for culture and arts. I thank them endlessly.

***Is Kahramanmaraş a city that turns people into poets?***

Maybe... I say that the poet's earth is within. The poet's city of poetry is in a happy country, placed between emotions, pen and paper. When the poet sits down at his desk, he does not search indeed, he

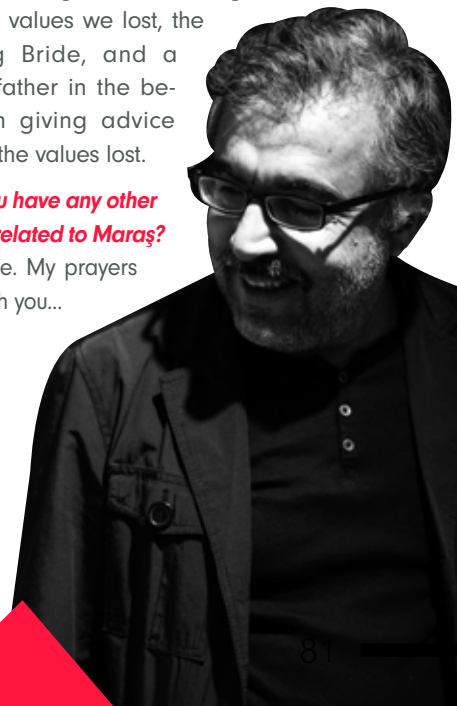
has the deserts, storms, seas, confusions, sadness and even the space is right next to him. The poet's imagination stays in his place if there is no exclamation point in his paper on which the world flows.

***What will we read about Kahramanmaraş in Maraş Zamanı?***

We will read about the Hero City's Liberation Epic, which is not attributed to any other city. We will read about its history, the residents of its caves,, Heroism-Heroes, Mountains-Highlands, mournings for the values we lost, the Crying Bride, and a grandfather in the bedesten giving advice about the values lost.

***Will you have any other works related to Maraş?***

It is fate. My prayers are with you...



# HÜSEYİN BURAK US:

## “MARAŞ'TA YAŞAMAK ŞİİRDİR”

### HÜSEYİN BURAK US: “LIVING IN MARAŞ IS POETRY”

2022 yılında Hüseyin Burak Us, *Kapıyı Tekrar Çal* adlı şiir kitabıyla okuyucularını selamlamıştı. Şair aynı yıl içinde *Maraş Gözeli*'ni de yayımlayarak bir nevi okuyucularına sürpriz yaptı.

Hüseyin Burak Us greeted his readers with his poetry book *Kapıyı Tekrar Çal* in 2022. He surprised his readers once more when he published his second poetry book *Maraş Gözeli* in the same year.

Söyleşi: BİLAL ALİMPINAR

**Kendi dilinden Hüseyin Burak Us'u tanımak istesek, bize kısaca neler söylersiniz?**  
Ben Hüseyin Burak Us. Maraş'ta doğdum, Maraş'ın dışında büyüdüm. Şişman acıları öğünlere bölüp çekerek, uzun boylu aşkları ortadan ikiye severek Maraş'ta yaşıyorum.

**Yeni şiir kitabınızın ismi Maraş Gözeli. Hayırlı olsun. Neden Maraş Gözeli?**

*Maraş Gözeli* çocukluğumuzdan beri kullanılan bir tamlama. Her mahallede her sokakta bir güzel bulunur. Ayrıca her Maraşlı gencin kendine has yerli bir

gözeli vardır. Bu şehrin insanın içinde bir başlık gibi duran bu tamlamayı şiir kitabıma isim olarak verdim.

**Maraş Gözeli'nin yazım sürecini merak ediyoruz. Maraş Gözeli nasıl ortaya çıktı?**

İkinci soruya verdiğim cevaptaki gibi içimizde hep bir “Maraş gözeli” vardı. Ve bu kitaptaki şiir ta gençliğimizden beri içimizde ve not defterimizde değişip durarak varlığını korudu. Yaşadıklarımız ve yaşıyor olmamız içimizdeki şehre dar gelince, bir ramazan akşamı teravihle sahur arasında *Maraş Gözeli*'ni paylaşmaya karar verdim. Bu kararımızı destekleyen Onikişubat Belediyesi'ne sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

**Diğer kitaplarınız içinde, sizce Maraş Gözeli'nin nasıl bir yeri vardır?**

*Maraş Gözeli* benim çocukluğumdan bugüne kalan bir tat. Doğduğun ve büyüdüğün mekanlar nereye gidersen git, hangi yaşa gelersen gel senle birlikte gidiyor senle birlikte yaşıyor. *Maraş Gözeli* için tamamen yerli bir kitap denebilir. Malum insan sevdiği kadardır, özlediği kadardır kısaca yaşadığı kadardır. *Maraş Gözeli* ile bizde sevgimizi ve özlemimizi bu şehre mühürlemiş olduk.

**Şairlerin Maraş'la nasıl bir ilişkisi vardır?**  
Maraş'ın coğrafi yapısı gereği her şey

ilkın içe doğru olgunlaşıyor. Bu yüzden hiç kimse kolay kolay elini kolunu sallayarak kendinden dışarı çıkamaz bu şehirde. Hüzünleri, sevinçleri, işleri, aşkları... Artık ne sayarsanız. Önce her şeyi kendi içinde olgunlaştırır, ondan sonra başlar yaşamaya. Durup dikkatli bakıldığı zaman Maraş'ta yaşamak şiirin tanımıyla bire bir örtüşüyor. Yani Maraş'ta yaşıyor olmak şiirde yaşıyor olmakla aynıdır denilebilir bence.

**Maraş Gözeli'nde Kahramanmaraş'ın hangi yönlerini okuyacağız?**

Bu şiir tamamen Maraş'ta yazıldı. Bir Maraşlı'nın bireysel duygusunu, hislerini, düşüncelerini, arzularını, emellerini, his olarak dününü, bugününü, yarınını görmek mümkün *Maraş Gözeli*'nde. Yani *Maraş Gözeli*'ni okuduğunuz zaman yerli bir genç âşığın psikolojisine şahit olmuş olacaksınız.

**Maraş'a dair başka bir çalışmanız olacak mı?**

Kismet olursa Maraş'a ait tiyatro senaryoları yazmak istiyorum. Şu an ortaokul ve liselerde sahnelenen Maraş temalı kabare tarzı oyunlarım var. Bunları bazı okullarda sahneliyoruz. İlerleyen günlerde ilgi çekici piyeslerle birlikte bunları kitaplaştırmak istiyorum.





**If we wanted to get to know Hüseyin Burak Us with his own words, what would you briefly tell us?**

I am Hüseyin Burak Us. I was born in Maraş, I was raised elsewhere. I am getting old in Maraş, dividing heavy pains into meals and pulling through, loving tall passions into two.

**Your new poetry book is called Maraş Gözeli. Why Maraş Gözeli?**

Maraş Gözeli is a phrase I have been hearing since I was a child. Every street, every neighborhood has a güzel (beauty). Every teen from Maraş has a güzel of his own. Therefore I named my book this phrase that stands in every person like a title.

**We want to know about the writing process of Maraş Gözeli. How did Maraş Gözeli come to life?**

As in my response to the second question, we always had a Maraş gözeli in ourselves. And the poetry in this book has been living inside of us and in our notebooks since our teenage years. When the things we live and our life could not fit in the city for us anymore, I decided to share the Maraş Gözeli in a Ramadan evening, between

taraweeh prayer and suhoor. I pay my tributes to Onikişubat Municipality for supporting this decision.

**What place does Maraş Gözeli hold in relation to your other books?**

Maraş Gözeli is a taste left from my childhood. The places you were born and raised in follow you no matter where you go, how old you become. Maraş Gözeli can be seen as a pure national book. One amounts as much as he loves, longs and lives. So I sealed my love to this city by publishing this Maraş Gözeli.

**How is the relationship between poets and Maraş?**

As Maraş's geographical structure requires, everything grows inwards firstly. That is why no one can leave themselves easily in this city. Sadness, happiness, work, love... Whatever you can think of. Everything will develop on its own first, then it comes to life. When you stop to look closely, living in Maraş is exactly the same with the definition of poetry. I believe we can say that living in Maraş is the same as living in poetry.

**What aspects of Kahramanmaraş we will read about in Maraş Gözeli?**

This poem was dedicated to Maraş. It is possible to see personal emotions, feelings, thoughts, passions, hopes, his yesterday, today and tomorrow as a feeling in Maraş Gözeli. When you read Maraş Gözeli, you will witness the psychology of a young poet in love.

**Will you have any other works related to Maraş?**

I want to write theatrical scripts about Maraş if God wills. I have written plays about Maraş that are being staged in middle schools and high-schools. We play them at some schools. I want to turn them into a book with an addition of interesting plays.



MEHMET MORTAŞ:

# “KELİMELERDEN ÖNCE ŞİİR VARDI”

## MEHMET MORTAŞ: “THERE WAS POETRY BEFORE WORDS”

2022 yılında *Kelimelerin Arka Yüzü* isimli deneme kitabından sonra *Maraş'tan Madrid'e* adlı şiir kitabını yayımlayan Mehmet Mortaş'la Kahramanmaraş'ı, şiiri ve varoluşu konuştuk.

We talked with Mehmet Mortaş, whose poetry book *Maraş'tan Madrid'e* was published after his book of essays *Kelimelerin Arka Yüzü* in 2022, about Kahramanmaraş, poetry and existence.

Söyleşi: ELİF NAZ BAYKUŞ

**Kendi dilinden Mehmet Mortaş'ı tanımak istesek, bize kısaca neler söylersiniz?**

Hayata şiirin penceresinden bakan biriyim. Kelimelerden önce şiir vardı ve ilk insanların kelimelerle değil de şiirsel bir dünyayla iletişim kurduklarına inanıyorum. Hatta bebeklik ve çocukluk dönemi kelimelerin anlamlı olduğu dünya değil duygusal durum eğer şiire de yeteneğiniz varsa zamanla kelimelerde canlanır.

Ben bu sürecin insanıyım; bu nedenle üslubum şiirimdir. Şiir benim kalp gözümüdür. Dünyada bir yerimin olması; toplumsal olarak insanların içinde “İşte ben de varım, buradayım işte, aranızdayım,” deyişim şiirledir. İç kırıklardan oluşan ruh dökümümü

şiirlerimle dış dünyaya yansıtıyorum. İç benliğimin sancılarını bu âlemden şiirle ortaya koyuyorum.

Karanlık olmasaydı, şiir olmazdı. Kendi karanlığımı şiir çirası ile aydınlatmaya çalışıyorum.

**Yeni şiir kitabınızın ismi: *Maraş'tan Madrid'e*.**

**Hayırlı olsun. Neden *Maraş'tan Madrid'e*?**

Ülkelerin kırılğan süreci bazen doğudan batıya, bazen de batıdan doğuya hiç durmaksızın akmaktadır. Maraş tarihî ve kültürel olarak her zaman önemli bir yerde durmuştur. İspanya ve özelde Madrid, Avrupa kıtasının en uç noktası; okyanusun başladığı, Akdeniz'in bittiği yer. Maraş'ı bu coğrafyanın merkezi olarak aldım. Endülüs yani İspanya ve arada barbar Avrupa'yı tanımlayarak hemen yanı başında Afrika olması nedeniyle bu ismi koydum. Önemli medeniyetler Afrika, Avrupa ve Asya'da kurulmuş ve ülkemiz bu üç kıtada da her zaman varolmuştur. Şu anda İspanya'nın başkenti Madrid olması nedeniyle de kitabın ismi hem dikkat çeksin hem de göze kulağa hoş gelsin istedim.

***Maraş'tan Madrid'e* eserinin yazım sürecini merak ediyoruz. Kitap nasıl ortaya çıktı?**

Yıllar önce Chateaubriand'ın *Son İbni Sırac'ın Maceraları* isimli romanını okumuştum. Endülüs'ün son zamanlarını anlatan trajik bir romandı ve beni etkilemişti. Aynı zamanda İspanya'yla bizim eskiye dayanan kültür, medeniyet ve özelde din bağımız oldu. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin 2. Kahramanmaraş Şiir ve Edebiyat Günleri programında çeşitli ülkelerden gelen şairler şiirlerini okumuştur. İspanyol şair Adriana

Hoyos şiirini okuduğunda İspanya'yla halen bağımızın kopmadığını gördüm. O anda kelimedemden bir kıvılcım zihnimin karanlık odalarında gezinmeye başladı. Maraş ve Madrid arada barbar Avrupa, güneyde acı çeken bir coğrafya Afrika ve bu nedenle şiirsel bir yolculuk yapmam gerektiğini düşündüm. Sezai Karakoç'un *Hızırda Kırk Saat'ini* kırk gün her gün bir şiirini denizin dalgalarına bakarak yazdığı gibi ben de kitabımdaki 18 şiiri Maraş'ın çeşitli mekanlarında belirli günlerde yazdım.

***Maraş'tan Madrid'e* kitabında Kahramanmaraş'ın hangi yönlerini okuyacağız?**

Maraş'a şiirsel bir bakış var kitapta. Özel olarak mekân isimleri sık sık geçer. Ahırdağı, Uludaz, Şeyhadiil Mezarlığı, Ulu Cami, Yedikuyular, Bahtiyar Yakaşu... Kültürümüzden frik, tarhana, kırmızı biber... Maraş'ı şiirsel dille yazarken yeni bir tarz ve bakış açısıyla yerel kalmayarak, dünya şiir sanat edebiyatının ruhunu yansıtarak yazdım. Dünyada sanat, edebiyat, kültür şehirlerinin hepsinin bu kitapla Maraş'la bağlantı kuracağına inanıyorum.

***Maraş'a dair başka bir çalışmanız olacak mı?***

Şiir veya denemelerim karanlığı bir an aydınlatan şimşek gibi yanar ve yazmaya başlarım. Benim için sanat ve edebiyat bir plan ve program dâhilinde olmaz.





***If we wanted to hear about Mehmet Mortaş in his own words, what would you tell us?***

I am a person who looks at life through the window of poetry. There was poetry before words and I believe the first people to live communicated through a poetic world, not only through words. Childhood and infancy are not the times in which words are meaningful, but are an emotional state of mind. As a person grows up, if they have the skill this emotional state expresses itself through words. I am a person of this expression, my language is my poetry. Poetry is the eye of my heart. My poetry is the way I declare to the world that "I exist, I am here, among you." I express my emotional state caused by internal breaks through poetry to the outside world. I express the pain of my inner self through poetry in this world. There would be no poetry if there was no darkness. I am trying to enlighten my darkness with the fire of poetry.

***Your new poetry book is called Maraş'tan Madrid'e (From Maraş To Madrid). Best wishes. Why Maraş'tan Madrid'e?***

The fragile process of countries continuously flows, sometimes to the west and sometimes to the east. Maraş always had a special place historically and culturally. Spain and especially Madrid is the terminal point of Europe, the point where the ocean ends and the Medi-

terranean Sea starts. I named Andalusia, that is, Spain, and in between, barbaric Europe, and named it because Africa is right next to it. Important civilizations were established in Africa, Europe and Asia, and our country has always existed in these three continents. Since the capital of Spain is Madrid now, I wanted the title of the book to attract attention and to be pleasing to the eye.

***We wonder about the writing process of Maraş'tan Madrid'e. How did the book come to light?***

I read Chateaubriand's The Adventures of Siracusa novel. It is a tragic novel about the last days of Andalusia and it affected me. Also we have a cultural, civilized and especially religious bond with Spain. Poets from various countries read their poems in the 2nd Kahramanmaraş Poetry and Literature Days program of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality. When the Spanish poet Adriana Hoyos read her poem, I felt that we still have not lost our connection with Spain. At that moment, a spark from a word began to wander through the dark chambers of my mind. Varosha and Madrid meanwhile barbaric Europe, Africa is a suffering geography in the south, and so I thought I should make a poetic journey. Just as Sezai Karakoç wrote Hızır 40 Saat, one poem every day for forty

days, by watching the waves of the sea, I wrote the 18 poems in my book on certain days in various places of Maraş.

***What will we read about Kahramanmaraş in Maraş'tan Madrid'e?***

A poetic glance towards Maraş. The names of places are used in particular. Ahırdağı, Uludaz, Şeyhadil Mezarlığı, Ulucami, Yedikuyular, Bahtiyar Yakuşu... Firik, tarhana, red pepper from our culture... I wrote about Maraş poetically and did not stay traditional with a style and point of view, instead I reflected the world's poetry and art literature. I believe that every art, literature and culture city in the world will bond with Maraş through this book.

***Will you have any other works related to Maraş?***

My poetry or essays light like a lightning inside of me, then I start to write them. To me, art and literature cannot be rushed into a plan and schedule.



# GÜZ ÇİĞDEMLERİ

## THE CROCUSES OF AUTUMN -CROCUS SPECIOSUS-

Güz çiğdemleri, sonbaharda nemli çayırlar ve ormanların açık alanlarında lila renkli çiçekleri ile gerek güzel görünümü gerekse tıbbi önemi bakımından yüzyıllardır insanoğlunun ilgisini çekmektedir.

The Crocus of Autumn grows in the humid environment of the forests. It has attracted people with its lilac flowers flowers, its beauty and its medical significance for centuries.

FERHAT AĞCA

Ülkemizde "çayır çiğdemi" olarak bilinen *Crocus speciosus*, Türkiye'nin kuzey ve orta kesimleri, Kafkasya, Kuzey İran ve Kırım'da doğal yayılış göstermektedir. Süsengiller (*Iridaceae*) familyasının yabani türlerinden biridir. İsmindeki "speciosus" kelimesi "gösterişli" anlamına gelir ki bu, bitkinin lila renkteki çiçeklerine atfedilmiştir. Boyu 15 cm'ye kadar ulaşabilen, soğanlı, otsu, çok yıllık bir bitkidir. Altı adet lila renkli taç yapraklarının sapa bağlandığı kısmı altın sarısı renginde, gövdesi yapraksızdır. Eylül ve Kasım ayları arasında çiçeklenmekte ve ormanlık alanlarda, çayırıklarda yaygın olarak yetişmektedir. Kültüre alınan bazı çeşitleri süs bitkisi olarak da kullanılmaktadır.

Çiğdem, ülkemizde hem *Colchicum* türleri hem de *Crocus* türleri için kullanılan genel isimdir. Sistematik olarak

farklı familyalara ait olan bu cinslerin bazıları ilkbaharda, bazıları sonbaharda çiçek açmaktadır. Sonbaharda çiçeklenen bitkiler genellikle "güz çiğdemi" olarak bilinmektedir.

Güz Çiğdemi, sonbaharda nemli çayırlar ve ormanların açık alanlarında lila renkli çiçekleri ile gerek güzel görünümü gerekse tıbbi önemi bakımından yüzyıllardır insanoğlunun ilgisini çekmektedir. Bitki, Osmanlı dönemi kitaplarında Mahrut ve Sürincan olarak geçmektedir. Sonbaharda çiçek açan bu türlere halk arasında "Güz Çiğdemi", "Kalkgit", "Vargit" ve "Morca" gibi isimler verilmektedir. Bunlar, doğa ile iç içe olan Anadolu insanının kendi yaşamından hareketle verdiği isimlerdir. Bitki sonbaharda çiçek açtığı için "Güz Çiğdemi", çiçekler açıp yaylaların yüzeyini kaplayınca kışın yaklaştığını, dolayısıyla

yayladan inme zamanının geldiğini haber verdiği için "Kalkgit" "Vargit" veya çiçeklerin renginden dolayı "Morca" denmiştir. Bazı türleri, tek başına ve her saptan bir çiçek çıkmasından dolayı öksüzlerin yalnızlığına benzetilmiş ve "Öksüzdoğan, Öksüzali, Öksüz Çiçeği" olarak adlandırılmıştır. Kahramanmaraş yöresinde sonbaharda ekin ekme zamanının geldiğini haber verdiği için "Bider Çiçeği" olarak da bilinmektedir. Ayrıca ülkemizin çeşitli yörelerinde "Cambirt", "Çomak", "Galeden", "İtboğan", "Mahmurçiçeği", "Zehirli Çiğdem" gibi isimlerle de anılmaktadır.

Çiğdemler eski çağlardan beri bilinmekte ve tıbbi amaçlarla kullanılmaktadır. *Colchicum* türlerinin yumrularında bulunan "Kolşisin" alkaloidi ilk olarak 17. yüzyılda bitkinin önce soğanlarından, 1820 yılından itibaren de tohum-





*Crocus speciosus* which is known as "the crocus of meadow" in our country naturally grows in northern and central regions of Türkiye, Caucasia, Northern Iran, and Crimea. It is a wild species of tiger flower (*Iridaceae*) family. The word "speciosus" in its name means ostentatious, which was attributed to its lilac flowers. Its height can reach up to 15 centimeters, it is a bulbous, herbaceous, and perennial plant. Six lilac petals are connected on the golden hem, and its stem is leafless. It blossoms in September and November, it is spreadly grown in forestal areas and meadows. Some of its species have been utilized as decoration plants.

The name crocus refers generally to both *Colchicum* and *Crocus* species in our country. Some of these species systematically belong to distinct families;

some of them blossom in spring, and some other blossom during the autumn. The ones that blossom in autumn are usually called "the crocus of autumn".

The Crocus of Autumn grows in the humid environment of the forests. It attracts people with its lilac flowers and beauty and also its medical significance for centuries. The plant was referred to as Mahrut and Sürincan in the books of Ottoman Era. It is publicly named as the "crocus of autumn," "Kalkgit," "Vargit," and "Morca," which were given parallel to the lives of Anatolian people who lived concentric with the nature. Since the plant blossoms in autumn, it is called crocus of autumn. Due to the fact that its flowers cover the surfaces of uplands and imply the coming of winter which was the time of departure, it was called "Kalkgit" or "Vargit," and thanks

to the colors of its flowers, it was named as "Morca". Some of the species was likened to an orphan due to their sole-ness and flowering once in every stem, and named as "Öksüzdoğan, Öksüzali, The Flower of the Orphan". Since the autumn implied the time of cropping in Kahramanmaraş, the flower was also known as "Bider Flower." Besides, it is referred to as "Cambirt," "Çomak," "Galeden," "İtboğan," "Mahmurçi-çeği," "Poisonous Crocus" in distinct regions of our country.

Crocus has been known and utilized for medical purposes since antiquity. The alkaloid "colchicine" which can be found in the burls of *Colchicum* species has been taken from the bulbs of the plant in the seventeenth century, then from the seeds from 1820 onwards. It was used especially for the cure of rheumatism



Fotoğraf: Fatih Emre Asya

larından elde edilerek özellikle gut hastalığı ve romatizma tedavisinde kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca kanser, behçet, akdeniz ateşi hastalıkların tedavisinde de kullanılmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda koronavirüsün iç organlara saldırısını engellediği ve vücutta yayılımını durdurduğu tespit edilmiştir.

Kolşisin bir diğer önemli kullanım alanı ise bitki genetiği araştırmaları ve bitki yetiştiriciliğidir. Kolşisin, hücre bölünmesi sırasında kromozomları kutuplara çekecek olan sitoplazmik ipliklerin meydana gelmesini engellediği için hücre bölünmesi metafaz evresinde durur ve kromozom sayısı iki katına çıkar. Bu sayede farklı karakter özellikleri gösteren yeni türlerin ortaya çıkması sağlanmaktadır.

Dünyanın en pahalı baharatlarından biri olan safranın elde edildiği *Crocus sativus* bitkisi de çiğdem türlerinden biridir. Bitkinin çiçeği ve te-

pecikleri bitkiye bağlayan yaprak sapı da dâhil olmak üzere erkek organları kurutularak

özellikle gıda boyası ve tat verici olarak kullanılmaktadır. Anavatani Güneybatı Asya olan safran bitkisi, Türkiye’de en çok yetiştiği Safranbolu ilçesine de ismini vermiştir. Yarım kilogram safran baharatı seksen bin çiçekten elde edilmekte ve kendi ağırlığının yüz bin katı kadar suyu sarı renge boyayabilmektedir. Bu nedenle ağırlığına göre dünyanın en pahalı baharatı (1 gramı 5 ile 6 € arası) olarak baharat sektörünün en kıymetli ürünüdür.

Klâsik Türk Şiirinde sık rastlanan çiçeklerden biri olmayan çiğdem, şairler tarafından sarı rengi, kışın karların erimesiyle ilk açan bahar çiçeklerinden oluşu, ömrünün kısıtlılığı vb. yönleriyle şiirlere ve türkülere konu edilmiştir. Aşık Veysel bir türküsünde çiğdem sesine kulak vermiş; “Çiğdem der ki ben elayım/ Yiğit başına belayım/ Hepisinden ben âlâyım/ Benden âlâ çiçek var mı/ Çiğdem çiçek dolu dağlar/ Yârim gurbet elde ağlar”

## Son yıllarda yapılan çalışmalarda Güz Çiğdem’in koronavirüsün iç organlara saldırısını engellediği ve vücutta yayılımını durdurduğu tespit edilmiştir.

Çiğdem, divan edebiyatı şairlerinden Ahmed-i Rıdvân’ın divanında bütünüyle bir şiire redif olması bakımından dikkat çekmektedir. Şair, Antalya bölgesinde görev yaptığı sırada gördüğü sarı ve mor çiğdemlere hayran kalıp tamamı “çiğdem” redifli yirmi altı beyitlik şiiri kaside formunda yazmıştır. Kasidenin ikinci beytinde; “*Seherde başını götürdi hurrem/ İçer câm u kadeh mahmûr çiğdem*” mısraları ile çiğdem, seher vakti sevinçli bir şekilde başını kaldırıp kadehten şarap içen mahmur bir kimse olarak resmedilmiştir. Beyitte, çiğdem de diğer çiçeklerle birlikte seher vaktinde âdeta bir insanın uykudan uyanması gibi topraktan başını kaldırması gerçeğinden yararlanılmıştır. Diğer taraftan, sabah vakti çiğdem kadehe benzeyen taç yapıları üzerindeki çiğ taneleri “kadeh” ve “mahmur” ilgisine sebep olmuş olmalıdır.

Şemseddin Sivâsi Hazretleri’nin çiçeklerden hareketle tasavvufi hikmetlerden bahsettiği *Gülşenâbâd* adlı mesnevisinde; “*Verir çiğdem riyâzât dan eserler/ Lisânı hâl ile söyler haberler*” mısraları ile çiğdem; açlık, susuzluk ve uykusuzlukla nefsinin terbiye etmeye çalışan riyâzât halinde bir dervişin temsil eder. Ayrıca *Gülşenâbâd*’da çiğdem, gurbete çıkmakla imtihan edilen ve gurbetin zorluklarından dert yanarak çektiği sıkıntılardan bahseden bir çiçek olarak tasvir edilmiştir. Yaylalarımızı, çayırlarımızı süsleyen bu zarif çiçekler, türlerin devamlılığı için bilinçsizce toplanmamalı, zehirli olmasından dolayı da uzmanların bilgisi dışında tüketilmemelidir.

## The autumn crocus also stops the coronavirus from spreading to the organs, according to recent studies.

and gout. The autumn crocus also stops the coronavirus from spreading to the organs, according to recent studies.

Another significant use of colchicine has been in the research of genetics of the plants and plant growing. Since colchicine prevents the formation of cytoplasmic threads that will pull the chromosomes to the poles during cell division, cell division stops at metaphase and the number of chromosomes doubles. In this way, the emergence of new species with different character traits is ensured.

*Crocus sativus* is another species of crocus which has been one of the most expensive spices in the world, and from which saffron was extracted. The male parts of the plant, including the petiole that connects the flower and stigmas to the plant, are dried and used as a food coloring and flavoring agent. Saffron's original hometown is Southwestern Asia, and a town in Türkiye Safranbolu was named after that plant due to its frequent cropping in the town. Half a kilogram of saffron spice is obtained from eighty thousand flowers and can dye water up to a hundred thousand times its own weight yellow, that is why it is one of the most expensive spices relative to its weight (1 gram of it is around 5-6 Euros), it is the most precious spice of the industry. The crocus, which is not one of the most common flowers in Classical Turkish Poetry, has been described by poets for its yellow color, for being the first spring flower to bloom when the snow melts in winter, for its short

lifespan, etc. Also, it has been the subject of poems and folk songs with its mentioned aspects. Aşık Veysel mentions the crocus in one of his folk songs: *The crocus says I am hazel / I am the trouble of the brave / I am above the others / Is there any flower better than I / The mountains are full with crocuses / My beloved cries in a foreign land.*

The crocus draws attention in that it is a complete redif in the divan of Ahmed-i Rıdvân, one of the poets of divan literature. The poet admired the yellow and purple crocuses that he saw during his official duty in Antalya, and wrote an ode with 26 couplets, and the redif of all the couplets was "crocus". In the second couplet of the ode, crocus is depicted as a drowsy person who looks up and drinks wine from a glass in the morning joyfully; *"The hurrem went off during the dawn / The crocus drinks from the glass in a logy manner"*. In the couplet, the fact that the crocus, along with the other flowers, raises its head from the ground at dawn likened almost like a person waking up from sleep.

On the other hand, the dew grains on the goblet-like petals of the crocus in the morning must have caused the interest in "goblet" and "drowsy."

In one masnavi *Gülşenâbâd*, in which the sophistic wisdoms were mentioned, of his holiness Shams al-Din Sivasi, he says; *"Gives the crocus traces of asceticism / Reports in the manner of the status"*. In these verses, the crocus symbolizes a dervish who tries to discipline himself with hunger, thirst and sleeplessness. Besides, the crocus was depicted in *Gülşenâbâd* as a flower that was tested by going abroad and talked about the troubles it suffered by complaining about the difficulties of being abroad.

These elegant flowers that adorn our uplands and meadows should not be collected unconsciously for the sake of the continuity of the species, and should not be consumed without the knowledge of experts due to their poisonous nature.





# Lezzetin Mekânı

## EKŞİLİ ET KABAĞI SULUSU

*Delicacy Corner*

### SOUR CALABASH STEW

Ekşili Et Kabağı Sulusunun Maraş mutfak geleneğinde bir düğün yemeği olduğu bilinmektedir. Böyle lezzetli bir düğün yemeğinin yanına tabii ki Maraş döğme pilavı eşlik eder.

It is known that calabash stew is a wedding dish in Maraş cuisine culture. Of course, this delicious dish is served with Maraş döğme pilaf.

İLKUR AVCI

Et kabağı Maraş iklimine özgü bir sebze çeşididir. Genelde et kabağının sulu sebze yemeği yapılır. 30-60 cm arasında değişen boyuyla et kabağı, sulak alanda yetişir. Görünümü büyük bir armut veya ampule benzemektedir. Dış kısmında açık yeşil kabuğu olup, iç kısmında ise karpuz çekirdeğinden daha büyük, beyaz çekirdeklerle sahiptir. Kabağın, çekirdekle kabuğu arasındaki etli kısımdan yemeği yapılmaktadır. Bu yönü ve et kullanılarak yapılması sebebiyle "et kabağı", suyu çok seven bir sebze olma sebebiyle de "su kabağı" denilmektedir.

Yemek için seçilen kabağın tatlı ve taze olmasına özen gösterilmelidir. Tazesi seçilirken tırnak geçirme yöntemi kullanılır. Tırnak ucu kabağa geçiyorsa tazedir, geçmiyorsa değildir. Acı olup olmadığını anlamak içinse küçük bir parça kesilip tadına bakılmalıdır.



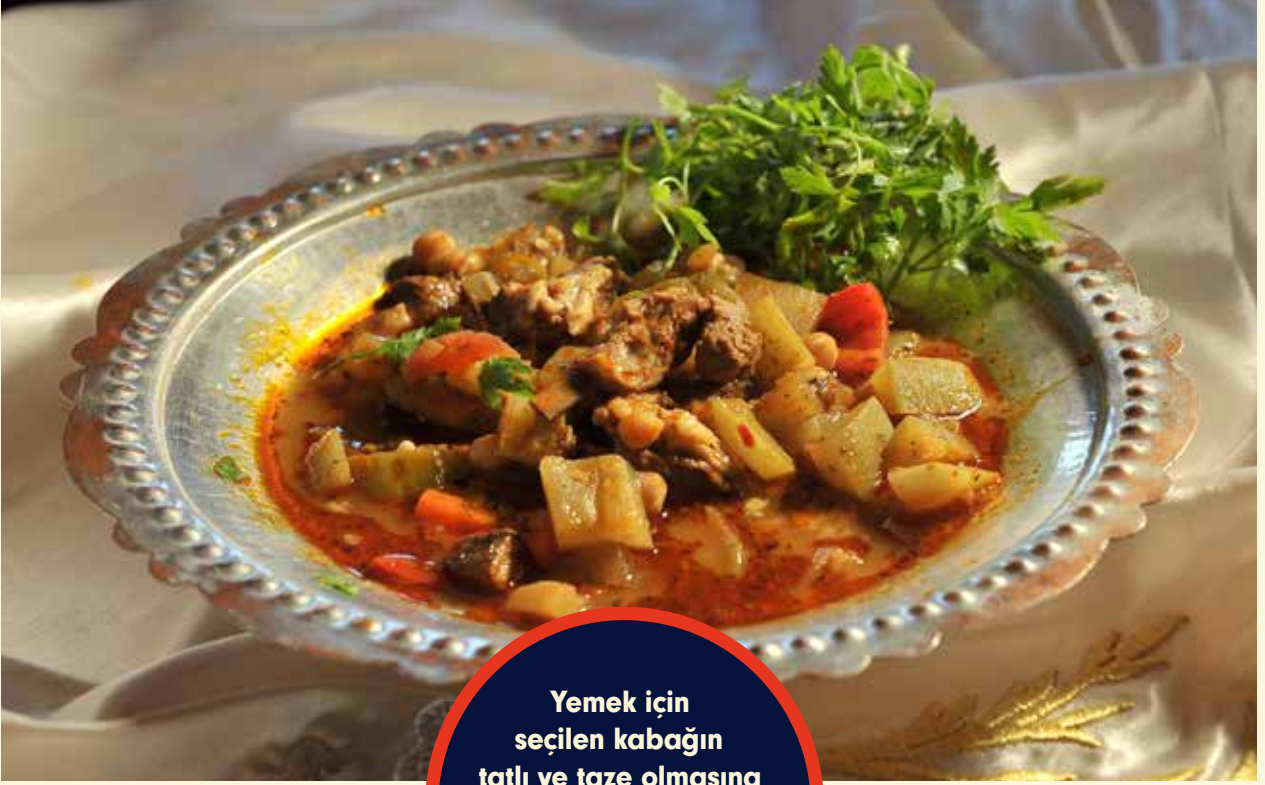
**Genelde et kabağının sulu sebze yemeği yapılır. 30-60 cm arasında değişen boyuyla et kabağı, sulak alanda yetişir.**

**Calabash is usually stewed. Its length varies between 30-60 cm and it grows on wetland areas.**

Calabash is a vegetable indigenous to Maraş climate. Calabash is usually stewed. Its length varies between 30-60 cm and it grows on wetland areas. It looks like a big pear or a bulb.. It has a light green shell, and inside it has white seeds bigger than the watermelon seeds. The meaty part between its seeds and shell is used for dishes. Because the dish is cooked with the meaty parts, the vegetable is called meat squash, or because it grows on watery soil it is called water squash in Turkish.

It is important to choose fresh and sweet calabash for the dish. To understand if the calabash is fresh, we use the nail-sticking method. When you stick your nail in the calabash, if it is fresh, your nail will go in. In order to understand if it is bitter or not, it must be tasted.





**Yemek için  
seçilen kabağın  
tatlı ve taze olmasına  
özen gösterilmelidir.  
Tazesi seçilirken tırnak  
geçirme yöntemi  
kullanılır.**

Et kabağı sulusunun Maraş mutfak geleneğinde bir düğün yemeği olduğu bilinmektedir. Günümüzde bu gelenek pek sürdürülmemektedir. Böyle lezzetli bir düğün yemeğinin yanına tabii ki Maraş döğme/yarma buğday pilavı eşlik eder. Arzuya göre pirinç pilavı da tercih edilmektedir.

#### **Malzemeler**

300 gr kuşbaşı et (isteğe göre kemikli veya 'kaburga eti' ile yapılıncaya daha lezzetli olmaktadır.)  
2 orta boy et kabağı (ortalama 2-2,5 kg)  
1-2 adet sivri biber  
3 adet domates  
1 orta boy kuru soğan  
4 diş sarımsak  
1 çay bardağı nohut (önceden ıslanmış-haşlanmış)  
1 yemek kaşığı ekşi ahıdı (akıt)  
2 yemek kaşığı karışık salça (biber ve domates salçası)

Tuz, nane ve yağ  
Üzeri için: Tereyağ, bir tutam kırmızıbiber ve nane.

#### **Yapılışı**

Tencere yemeklerinin birçoğunda su oranına dikkat edilmelidir. Aşırı su eklendiği vakit sebze istenilen şekilde yemeğe suyunu bırakamaz. Dolayısıyla lezzet kaybına sebep olur. Burada önemli olan hususlar; malzemeyi geçecek kadar suyu koymak, gerektiğinde su ilave etmek ve pişerken kapağı açıp fazla karıştırmamaktır.

Kabaklar kabuğu soyulup, çekirdeklerinden temizlenir. Küp küp doğranır. Etin kefi (köpüğü) alınarak haş-

lanır. Haşlanan etin suyu yemeğe katılmak üzere ayrılır. Soğanların ve domateslerin kabuğu soyulur, biberlerinse çekirdekleri ayıklanır. Hepsisi doğranarak hazır hâle getirilir.

Tencereye yağ ilave edildikten sonra etler eklenerek kavrulmaya başlanır. Ardından önce soğanlar, sonra biberler eklenir. Daha önceden hazırlanmış domatesler de eklenerek kavrulma işlemine devam edilir. Salçası eklenip kavrulurken nohut ve kabaklar da ilave edilir. Et suyu ilavesi ile yeteri kadar suyu da ayarlanınca yemek pişmeye bırakılır.

Malzemeler birbirini bulup, yemek pişmeye başlayınca bir yemek kaşığı sumak ekşisi ahıdı (akıt) eklenir. Sarımsak, nane ve tuzu da ilave edilip bir taşım daha kaynadıktan sonra pişme işlemi sonlandırılır. Üzerine tereyağında nane ve kırmızıbiber kızartılıp gezdirilir.

It is known that calabash stew is a wedding dish in Maraş cuisine culture. This tradition is not available today. Maraş döğme / bugday pilaf is served with this delicious dish, of course. Rice pilaf is an option for those who want it.

### Ingredients

300 grams of chopped meat (it can be bony meat, or rib meat to make it more delicious)  
 2 medium-sized calabash (2-2.25 kilograms on average)  
 1-2 green peppers  
 3 tomatoes  
 1 medium-sized onion  
 4 cloves of garlic  
 1 teacup of chickpeas (pre-washed boiled)  
 1 tbsp sour akit  
 2 tbsp mixed paste (pepper paste and tomato paste)

Salt, mint, oil  
 Sauce: Butter, red pepper and mint

### Recipe

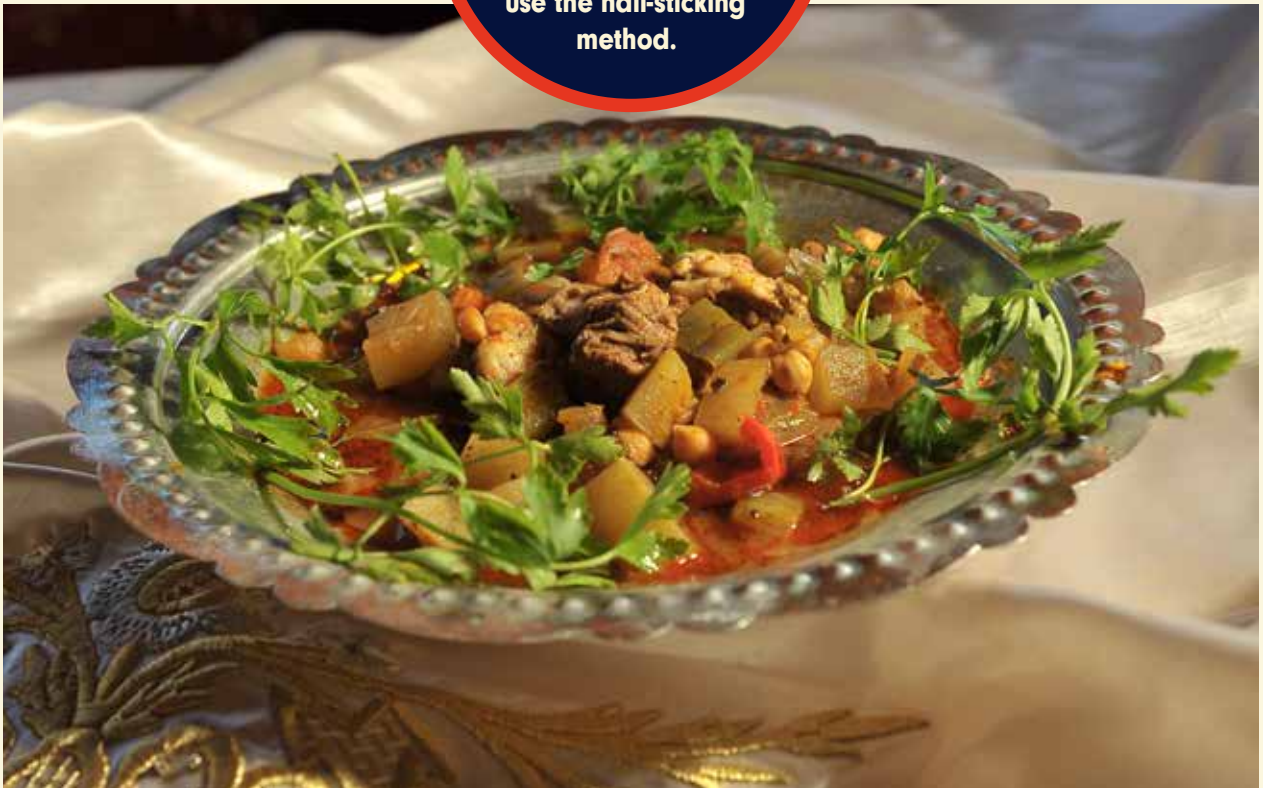
Most of the pot dishes require precision in terms of water. If you add too much water, the vegetable doesn't release its juices. Therefore some flavors will be lost. Important clues are adding water until it covers all the vegetables first, and then add again only if needed, and not mixing the pot. Peel the calabashes and clean the seeds. Chop the cala-

bashes. Boil the meat, throw its foam away. Put aside the water you boiled the meat in to add it in the dish. Peel the onions and tomatoes, pick the seeds of the peppers. Chop them.

Add oil to the pot and stir fry the meat. Add the onions first, then the peppers. Then add the pre-prepared tomatoes and keep frying. Add the paste and add chickpeas and calabashes while still frying. Add the meat boiled water and when the water level is set, leave it on the stove.

When the ingredients start to mix and the dish starts to cook, add one tablespoon of akit (sumac). Then garlic, mint, salt and leave it to boil one more time, after it boils it is fully cooked. Fry mint and red pepper in melted butter and pour it on the dish.

**It is important to choose fresh and sweet calabash for the dish. To understand if the calabash is fresh, we use the nail-sticking method.**



# EDEBİYATA SEVDALI ASLANLAR ŞEHİRİ LVIV

## LVIV THE CITY OF LIONS IN LOVE WITH LITERATURE

UNESCO'nun Dünya Edebiyat Şehri listesinde yer alan Lviv, kimliği olan şehirlerdendir. Tarih boyunca pek çok yıpratıcı anlara tanıklık etmesine rağmen kendisine has özelliklerini kaybetmemiştir.

Lviv has been on the list of World City of Literature of UNESCO, it is one of the cities that has an identity. Even though the city witnessed numerous wearing events throughout the history, it did not lose its unique qualities.

### ZEHRA KARADAŞ

Ukrayna'nın en gözde şehirlerinden biri olan Lviv; edebiyatçılarıyla öne çıkan ve kendisine anlam katan bir şehirdir. Lviv, Polonya sınırında Avrupa'ya açılan bir kapı gibidir adeta. Lviv, konumu sebebiyle otantizmin ve sanatın kesiştiği bir noktada durur. Şehrin sokakları tarihin tozlu değil ihtişamlı anlarına yolculuk etmeyi sağlar. Bu ihtişamlı anlardan dolayı Lviv'in "Aslanlar Şehri" olarak adlandırılması yadırgatıcı değildir. Galiciya prensinden gelen "Aslanlar Şehri" adı Ukrayna halkının milli değerlerine ve kültürüne dayanan önemli bir etkindir ve millî edebiyatın doğmasına da katkı sağlamıştır. Şehir merkezindeki katedralden Rynok Meydanına, oradan da barok mimarisine büyüleyici daracık sokaklarına kadar, Lvivli yazar ve şairlerin heykelleriyle karşılaşmak mümkündür.

### Lviv'in Millî Şairi Shevchenko

Lviv'in en ünlü şairlerinden biri Taras Shevchenko'dur (1814-1861). Ukrayna dili ve

edebiyatı için çok büyük adımlar atan Shevchenko aynı zamanda ressamdır. Hayatı boyunca Ukrayna millî bilinci için yazmış ve köleliğin kaldırılması için çok büyük mücadeleler vermiştir. Tüm bu mücadelenin arkasında ise Shevchenko'nun zorlu geçen hayat hikâyesi vardır. Hayata köle ve yetim olarak gözlerini açan şair, içindeki hüznü ve düşüncelerini sanatla dışarı yansıtmayı başarmıştır. Köle olduğu zamanlarda şiirler yazan ve fırsat buldukça resim yapmaya çalışan Shevchenko, hizmetinde bulunduğu efendisi tarafından keşfedilir. Artık hür olan şair için sanatının önünde hiçbir engel kalmaz ve 1840 yılında ilk şiir derlemesi olan *Kobza*'yı yayımlar. Ivan Franko ile yakın bir dostluk kurar ve beraber birçok esere imza atar. Sanatsal dilin her daim zarif ve acıkı olması gerektiğini savunan Shevchenko, eserleriyle pek çok şairi de etkilemiştir. Bu şairler arasında Nazım Hikmet de vardır. Nazım Hikmet Shevchenko'nun eserlerine

hayran olan ve onun sanatsal görüşlerini de benimseyen bir şairdir. Öyle ki 1956 yılında Ukrayna'ya geldiğinde Nazım Hikmet, Shevchenko'nun müzesini ziyaret eder. Müzede bulunan Shevchenko'nun kalemini görmek için can atar. Ancak Nazım Hikmet yakın zamanda geçirdiği kalp ameliyatı sebebiyle yorgun düşmüştür. Dinlenmek için bir yere oturur ve müze görevlisi durumu öğrenince yanında müze müdürü ile gelir ve ellerinde Shevchenko'nun kalemi vardır. Nazım Hikmet kaleme giden merdivenleri çıkamazken Shevchenko sanki ona kalemini uzatmıştır. Bu hadisenin ardından ise Nazım Hikmet *Shevchenko'nun Kalemi* şiirini yazmıştır: "Konuştuk şiir üstüne/ Yüreğim gibi, dedi, yana yana/ Şiir düşmeli, dedi, halkın önüne/Verdi bana kalemini."

### Lviv'in Gözde Şairleri

Lviv, edebiyata her zaman değer veren bir şehirdir. Bu sebeple birçok yazar ve şaire kollarını açmıştır.





Fotoğraf: Yevhen Paramonov, Lviv Opera Binası.

Lviv is one of the most popular cities of Ukraine, it is famous for its men of letters, thus it gains a meaningful stance. Lviv is like a gate opening through Europe on the border of Poland. It is placed in the cut-off point of authenticity and art. The streets of the city serve not to the dusty but to the glorious moments of history, because of which it is justifiably referred to as "the city of lions." The name "the city of lions" which has come from the Prince of Galicia is an important component of Ukrainian national values and culture, it also contributed to the establishment of national literature. It is possible to come across the statues of writers and poets of Lviv from the cathedral in the city center to the Rynok Square, and from there to the fascinating narrow roads that are endowed with baroque architecture.

### The National Poet of Lviv: Shevchenko

One of the most popular poets of Lviv is Taras Shevchenko (1814-1861). He led

to an impressive progress in terms of Ukrainian language and literature, and he is also a painter. Throughout his life, he wrote to support Ukrainian nationalism and was an abolitionist. The story of Shevchenko's tough life lies behind all these struggles. He was born as an orphan and as a slave, he was able to express his sadness and thoughts through art. He was writing poems and also painting while he was still a slave, later his artistic skills were discovered by his master. When he was freed, there remained no great obstacle on his way. He published his first compilation of poems *Kobza* in 1840. He became a close friend of Ivan Franko, and they worked together on a lot of pieces.

Shevchenko claimed that the artistic language should always be gracious and fluent. He influenced a number of poets via his works, one of whom was Nazim Hikmet. Nazim Hikmet admired

Shevchenko's works and adopted his artistic views. When Nazim Hikmet visited Ukraine in 1956, he went to the museum of Shevchenko. He was excited to see Shevchenko's pen. Yet, Nazim Hikmet was sick due to a recent heart surgery. He sat somewhere to rest, and the officer of the museum introduced his situation to the museum director. Then, the officer and the director brought him the pen. While he was not able to climb the stairs, the pen of Shevchenko was brought to him. Afterwards, Nazim Hikmet wrote a poem named *The Pen of Shevchenko*. "We talked about the poetry / Just like my heart, he said, side by side / The poem shall fall, he said, in front of the folk / Gave me his pen."

### Lviv's Popular Poets

Lviv always cared about literature, that is why it was home to numerous authors and poets. One of those was Adam Mickiewicz (1798-1855) who died in İstanbul.

## Nazım Hikmet 1956 yılında Ukrayna'ya gittiğinde, Shevchenko Müzesini ziyaret eder. Müzede bulunan yazarın kalemını görmek için can atar.

Bu şairler arasında İstanbul'da hayata veda eden Adam Mickiewicz (1798-1855) de vardır. Mickiewicz, siyasi sebeplerden dolayı uzun yıllar Ukrayna'dan uzakta kalmış olsa da yaşamı boyunca Ukrayna ve halkı için kalemını kullanmıştır. Küçük yaşlardan itibaren şiirler yazan

şair Mickiewicz haksızlığa karşı bir duruş sergilemiştir ve Ukrayna halkının maruz kaldığı baskılar ve zulümleri konu alan eserler vermiştir. Halk arasında "Hürriyet Şairi" olarak tanınmasının sebebi budur. Bu unvanı henüz yirmi bir yaşındayken *Atalar* adlı eseriyle tanınmasının ardından alıyor diyebiliriz. Yaşadığı Ukrayna topraklarını anlatan eseri millî bir destan olarak nitelendirilir ve Adam Mickiewicz böylece ünü yakalar. Kısa sürede halk tarafından sevilen şair 1828 yılında millî bir şarkı olarak nitelendirebileceğimiz *Konrad Wallenrod*'u yayımlar.

Lviv doğumlu Ivan Franko (1856-1916) milliyetçi bir şairdir. Genellikle dergilerde yayımladığı makale ve eleştiri yazılarıyla tanınan Franko'nun Ukrayna edebiyatına kazandırdığı pek çok çevirileri vardır. Bu çevirileri arasında romantik dönem yazarlarından Victor Hugo, Lord Byron'ın yanı sıra William Shakespeare ve Dante de vardır.

Franko, Taras Shevchenko hakkında yazdığı eleştiri yazılarıyla Shevchenko'nun daha anlaşılır bir şair olmasına katkı sağlamıştır. Uzun yıllar Lviv'de yaşayan Franko, Lviv Üniversitesi'nde edebiyat tarihi dersleri vererek öğretim görevliliği yapmıştır.

### Stanisław Herman Lem

Lviv doğumlu olan Stanisław Herman Lem (1921-2006) yaşamı boyunca onlarca bilimkurgu romanı yazmıştır. Dünya çapında en çok okunan bilimkurgu yazarları arasında gösterilen Lem'in ilk romanı 1946 yılında yayımlanan *Marslı Adam*'dir. Modern bilimle hümanist ahlaki birleştiren Lem güzel bir uyum yakalamıştır. *Dönüşüm Hastanesi* (1947), *Astronot* (1951) ve *Yıldız Güncesi* (1957) eserleriyle büyük bir yükseliş yaşayan Lem 1961 yılında *Solaris*'in yayımlanmasının ardından büyük bir üne kavuşur. *Solaris* iletişim üzerine yazılmış, ironik bir romandır ve filme de uyarlanmıştır.

### Lviv için Yazan Yazarlar

Lviv tarih boyunca pek çok zorlu dönemden geçmiştir. Siyasi ve sosyal yaşantıyı olumsuz etkileyecek olan bu olaylar halkın özgürlüğünü kısıtlamıştır. Lviv doğumlu Adam Bruno Ulam (1922-2000) siyasi içerikli araştırmaları, makaleleri ve eleştiri yazılarıyla tanınmıştır. *Soğuk Savaşı Anlamak: Bir Tarihçinin Kişisel İzlenimleri ve Stalin: Adam ve Onun Dönemi* başlıklı eserler dönemin en dikkat çekici eserleri arasına girmeyi de başarmıştır. Wladyslaw Belza (1847-1913) da hayatının büyük bir çoğunluğunu Lviv'de geçiren ve Lviv'de hayatını kaybeden bir şairdir. *Polonyalı Çocuk İlmihali* (1900) isimli eseriyle tanınan şair Lviv'de pek çok edebiyat topluluklarında ve etkinliklerinde yer almıştır. Belza gibi birçok şairin, yazarın ve sanatçının mezarlığı bugün yine Lviv'deki Lyc-hakiv Mezarlığı'dadır.

**When Nazım Hikmet visited Ukraine in 1956, he went to the museum of Shevchenko. He was very excited to see Shevchenko's pen.**

Mickiewicz was away from Ukraine due to politics, but he wrote for Ukraine and the Ukrainians throughout his life. He began writing when he was a child, and he stood against injustice. He wrote pieces to show the pressure and cruelty that the Ukrainians suffered from, that is why he was called "The Poet of Freedom" among the folks. He took this title after he wrote *Atalar* when he was just 21 years old. He referred to the work in which he narrated the lands of Ukraine as a national epic, and he became popular. He was loved by the folk in a short time period, and he published *Konrad Wallenrod* which can be named as a national song in 1828.

Ivan Franko (1856-1916), who was born in Lviv, was a nationalist poet. He was known for his critiques and articles that were established in journals, he also translated lots of literary pieces into Ukrainian.



Taras Shevchenko

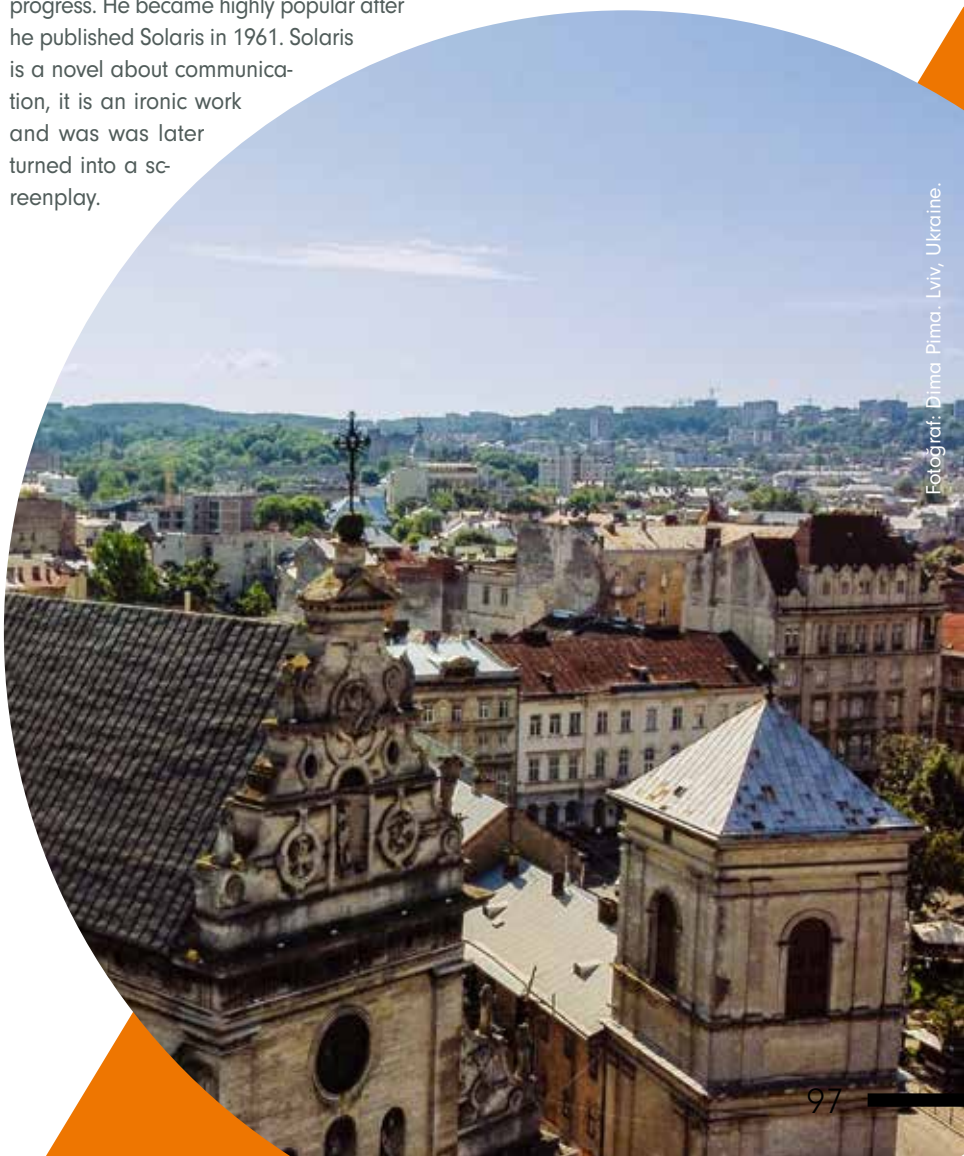
He translated one of the romanticists Victor Hugo, Lord Byron, and also William Shakespeare and Dante. Franko wrote critiques about Taras Shevchenko, through which the poet was understood better. Franko lived in Lviv for a long term, he also taught history of literature in the University of Lviv.

**Stanislaw Herman Lem**

Stanislaw Herman Lem (1921-2006) was born in Lviv, he wrote lots of science-fiction novels throughout his life. He is one of the most read writers of the genre. His first novel was *The Man from Mars* that was published in 1946. He synthesized modern science and ethics, thus he captured a well-established harmony. By way of his works such as *Hospital of the Transfiguration* (1947), *The Astronaut* (1951), and *The Star Diaries* (1957), he had a huge progress. He became highly popular after he published *Solaris* in 1961. *Solaris* is a novel about communication, it is an ironic work and was later turned into a screenplay.

**The Authors Who Wrote for Lviv**

Lviv has gone through difficult circumstances throughout history. The events that negatively affected the political and social spheres limited the freedom of its population. Adam Bruno Ulam (1922-2000) who was born in Lviv was known for his political research, articles, and critiques. *Understanding the Cold War: A Historian's Personal Reflections and Stalin: The Man and His Era* were the most attractive works of the era. Wladyslaw Belza (1847-1913) is another poet who spent most of his life in Lviv and died there. He was known for his work *Polish Child's Catechism* (1900), he was a member of the literary committees and activities. Like Belza, many other poets, authors, and artists are buried in Lviv's Lychakiv Cemetery.



Fotoğraf: Dima Pima. Lviv, Ukraine.

# KAHRAMANMARAŞ DAVUL GELENEĞİ

## THE DRUM TRADITION OF KAHRAMANMARAŞ

**12 Şubat sabahı şehrin dört bir yanında davul çalan Abdal Halil Ağa ve Maraş Abdalları, böylelikle bir nevi daha sonraki yıllarda da kutlanacak "Çete Bayramı"nı şehir halkına armağan etmiştir.**

**Abdal Halil Ağa and Maraş Abdals started to play drums all over the city on the morning of February 12, and they presented a holiday to the people of the city, which would be celebrated as the "Çete Festival" later on.**

MEHMET ALİ ZARİFOĞLU

Gelenekler bir toplumun ruhunu yansıtır. "Gelenek, çoğu kere siğ ve genel geçer bir biçimde kavrandığı şekliyle örf ve âdetler değil, örf ve âdetler de içerisinde olmak üzere, bir tarihî-kültürel mirasın total haliyle bizzat kendisidir" (Taner Tatar, "Gelenek ve Gelecek." *İstanbul Journal of Sociological Studies* 26, 2000). Türk kültür mirası içerisinde önemli bir yer alan ve günümüzde "Asma Davul" olarak isimlendirilen halk çalgısı, toplumun sosyal olarak bir araya geldiği törenlerde toplumsal rolü bakımından dikkat çekmektedir. Günümüz Anadolu coğrafyası içerisinde yöreden yöreye değişen farklı yapısal özellikleri ve farklı icra teknikleri ile toplumun kültürel belleğinde yer alan davul çalgısı içerisinde bulunduğu toplumun müzikal ihtiyacını karşılamakla birlikte toplumsal bir ifadeyi de simgeler. Davul çalgısı Türk toplumunda geniş ve anlamlı bir yere sahiptir.

Toplumların kendi imkanları ile imal ettikleri halk çalgılarına belirli dönemlerde belirli görevler verilmiştir. Tarihi, bilinen en eski çağlara kadar uzanan ve vurmali çalgılara birçok toplumda farklı görevler verildiği ve ritüellerde kullanıldığı aşikardır. Buna en belirgin örnek olarak; Orta Asya Türk toplumlarında Şaman, Kam, Baksı, Bahşı adı verilen din adamlarının vurmali bir çalgı ile gerçekleştirdikleri ritüeller verilebilir. Şaman, davulu ile kötü ruhları kovma, ölüyü yerin dibine gönderme, sağaltma ve transa geçme gibi birçok dinî ayini gerçekleştirirdi. Şamanların kullandıkları davul günümüze kadar uzanmıştır. Yine bu çalgılar ritüellerde kullanılıp toplumsal bir sembol ya da sosyal bir ifade olarak kullanılmıştır (Mehmet Ali Zarifoğlu, Ahmed Tohumcu, "Toplumsal Ritüellerde Vurmali Çalgıların Birleştirici Rolü: Abdal Halil Ağa Örneği", *Kahramanmaraş Araştırmaları*, 2021).

Davul çalgısının müzikal bir enstrümandan öte toplumsal bir ifadeyi simgelediği en yakın tarihin Kahramanmaraş'ın kurtuluş günü olduğunu söylemek mümkündür. 12 Şubat sabahı işgal kuvvetlerinin geri çekildiğinin ve şehrin artık bağımsız olduğunun müjdecisi Davulcu Abdal Halil Ağa olmuştur.

Abdal Halil Ağa nüfus kayıtlarına göre 1872 doğumlu olup Kahramanmaraş Duraklı Mahallesi'ne kayıtlıdır. Millî mücadele döneminde Abdal Halil Ağa'nın yaşadığı bir olay karşısında sergilediği tutum günümüze kadar ulaşmış ve davul çalgısını geleneksel bir hâle getirmiştir. Olay kaynaklara göre şu şekilde özetlenebilir: O dönem Maraş Mutasarrıfı olan Ermeni asıllı Agop Hırlakyan Fransız işgal kuvvetlerinin Maraş'a geleceğini duyunca, soluğu Abdal Halil Ağa'nın evinde almıştır. Hırlakyan, Fransız kuvvetlerinin



Traditions reflect the soul of a society. "Tradition, as it is often understood in a shallow and generally accepted way, is not the customs and traditions, but the totality of a historical-cultural heritage, including the customs and traditions." (Taner Tatar, "Gelenek ve Gelecek." *Istanbul Journal of Sociological Studies* 26, 2000). The traditional instrument which has an important place in Turkish cultural heritage and called "The Hanging Drum" today, draws attention to itself by its social role in the events where people of a certain community come together. In today's Anatolian geography, the drum, which is in the cultural memory of the society with its different structural features and different performance techniques that change in each region, symbolizes a social expression as well as meeting the musical needs of the society it is in.

The drum instrument has a wide and meaningful place in Turkish society.

Various roles were assigned to instruments that people created with their own means in different times. It is obvious that percussion instruments, which date back to the oldest known time, were assigned many different roles in many different societies. The most significant example of this can be the rituals made by religionaries called Şaman, Kam, Baksı, Bahşı with percussion instruments. Şamans performed many religious rituals like dismissing evil spirits with his drum, sending the dead to the depths of the ground, healing and falling into trance. The drums used by Şamans are still used today. These instruments are used today as a social symbol or expression (Mehmet Ali Zarifoğlu, Ahmed Tohumcu, "Toplumsal

Ritüellerde Vurmalı Çalgıların Birleştirici Rolü: Abdal Halil Ağa Örneği", *Kahramanmaraş Araştırmaları*, 2021).

It is possible to state that the closest date the drum symbolized a social expression rather than just a musical instrument is the independence day of Kahramanmaraş. In the morning of 12th of February, when the occupants left and the city was saved, Drummer Abdal Halil Ağa was the one to spread the news.

Abdal Halil Ağa was born in 1872 in Kahramanmaraş, Duraklı Neighbourhood according to the legal registers. Abdal Halil Ağa's reaction to an event he went through made it to today and turned drum into a traditional instrument. The event can be summarized according to registers as such: When the tenant of the Maraş of that time, Agop Hırlakyan who was of Armenian descent heard the

## Düğünlerde, asker uğurlamalarında, gelin çıkarmada, çeyiz törenlerinde ve farklı toplumsal buluşmalarda davul her zaman ortak bir payda haline gelmiştir.

Maraş'a geleceğini Halil Ağa'ya söyler ve karşılması için yanına birkaç kirve (Maraş'ta davul-zurna çalan Abdallara halk tarafından verilen isim) daha alıp davulu ile gelmesini ister. Bunun karşılığında da bir kese altın teklif eder. Bunu duyan Abdal Halil Ağa'nın işte o tarihe geçen ve bugün neredeyse bütün Maraş

halkının hafızasında olan sözleri dilinden dökülür: "Değil bir kese, davulumun kasnağını altınla doldursanız, bu tokmak bu davula vurmaz, ben din gardaşlarımın bağrına çomak vurmam!"

12 Şubat sabahı şehrin dört bir yanında davul çalmaya başlayan Abdal Halil Ağa ve Maraş Abdalları daha sonraki yıllarda "Çete Bayramı" olarak kutlanacak bir bayramı şehir halkına armağan etmiştir. Kahramanmaraş'ta davulun en anlamlı hâli her yıl düzenli olarak kutlanan kurtuluş etkinliklerinde belirir. Etkinlikler sırasında şehrin her yanından davul sesleri yükselir. İnsanlar sokaklarda davulların eşliğinde eğlenmeye başlarlar. Şüphesiz ki bu etkinlikler kentteki toplumsal aidiyet ve grup bilincinin en açığa çıktığı ritüellerdir.

Davullar kurtuluş bayramının dışında kentte gerçekleşen toplumsal organizasyonların hemen hepsinde yer alırlar. Düğünlerde, asker uğurlamalarında, gelin çıkarmada, çeyiz törenlerinde ve farklı toplumsal buluşmalarda davul her zaman ortak bir payda hâlinde olup bireylerin sosyalleşerek toplumsal kimlik kazanımlarında önemli rol oynarlar. Kahramanmaraş ilinde egemen davul icracıları bu şehrin değerleri olan Maraş Abdalları'dır.

Maraş Abdalları Anadolu'da davul icracısı olan diğer Abdal gruplarından farklı icra teknikleri ile dikkat çeken özellikler taşırlar. Bu icra teknikleri davulun yapısı ile de ilişkilidir. Örneğin Maraş davulu diğer illere kıyasla daha küçük boyuttadır. Bu da çalgının icrası sırasında farklı teknikleri yanında getirir. Buna verilebilecek en uygun



Abdal Halil Ağa

örnek davulun el ile oturarak çalınabilmesidir. Bu icra şekli daha çok tekli oynanan oyunlarda kullanılır. İcracı ayakta davul çaldığı sırada basit bir hamle ile oturarak davulu eli ile çalmaya başlar.

Son olarak denilebilir ki Kahramanmaraş Abdalları buldukları ritüeller içerisinde toplumsal bütünleşmeyi sağlayan kültürel bir gruptur. Kullanılan davulun yapısı ve usta çırak ilişkisi içerisinde bir aktarım sürecinin gerçekleşmesi ile icra teknikleri çeşitlilik göstermiş yöredeki davul icrasını Anadolu'da özel bir konuma getirmiştir. Davulun eşlik sazı ise zurnadır. Kahramanmaraş'ta davul ve zurna ayrılmaz bir ikili hâlinde toplumsal organizasyonlarda yer alırlar. İlerleyen sayıda davul ve zurna icra tekniklerini notaları ve analizleri ile birlikte siz okuyucularımıza sunmayı düşünüyoruz. Davul ve zurnanın icrası sırasında hangi faktörler icracıları etkiliyor? Kahramanmaraş'ta kullanılan davul ve zurnanın yapısal özellikleri nelerdir? Halk dansları içerisindeki figürler müziği nasıl etkilemekte? Bu soruların cevabını bir sonraki sayımızda sizlere sunacağız.





French occupants were coming to Maraş, he immediately went to Abdal Halil Ağa's house. Hırlakyan told Halil Ağa that the French were coming to Maraş and asked him to bring some kirves (people who play drums in Maraş are called that), bring his drum and come for the reception. He offered a sack of gold for this. Hearing this, Abdal Halil Ağa spilled the words, which went down in history and are in the memory of almost all the people of Maraş today: "Let alone a sack, even if you fill the inside my drum with gold, this mallet will not hit this drum, I will not turn back on my fellow believers!"

Abdal Halil Ağa and Maraş Abdals started to play drums all over the city on the morning of February 12, and they presented a holiday to the people of the city, which would be celebrated as the "Çete Festival" later. The most meaningful form of drum-playing is seen every year in independence festivals in Kahramanmaraş. During the festivals, drum sounds are heard throughout the city. People amuse them-

selves in the streets with drum sounds. No doubt that these rituals are events where social belonging and group consciousness in the city are revealed.

Drums exist in almost every social organization besides the independence day celebrations. Weddings, soldier farewells, dowry receptions and other social gatherings always include drums as a common norm and play an important role in individuals' socialization and acquisition of social identity. In Kahramanmaraş, dominant drummers are important values of this city, Maraş Abdals.

Maraş Abdals have distinctive technique features in their exercises than other drummer Abdal groups in Anatolia. These exercise techniques are related to the shape of the drum. For example, Maraş drums are rather smaller in size than other drums. This requires different playing techniques. The clearest example of this can be the drum being played with hands while sitting down. This exercise is mostly used in solos. When the musician is playing the drum standing up, he sits down in a simple manner and starts to play the drum with his hand.

Lastly, it can be said that Kahramanmaraş Abdals are a cultural group who provide the unification of the society within the rituals they perform. The form of the drum they use, their progress transferring in a master-apprentice relationship tradition and their different and various exercise techniques gave them a special place among Anatolian drummers. The accompaniment of the drum is the zurna. Drum and zurna take part in social organizations as an inseparable duo in Kahramanmaraş. We are planning to present to you,

## Weddings, soldier farewells, dowry receptions and other social gatherings always include drums as a common norm.

our readers, drum and zurna performance techniques in the next issue along with their notes and analysis. What factors affect the performers during the performance of the drum and zurna? What are the structural features of the drum and zurna used in Kahramanmaraş? How do figures in folk dances affect music? We will present the answers to these questions in our next issue.



# SONRADAN GÖRME

## NOUVEAU RICHE

İçinde bulunan havuzu, oyun alanları, piknik yerleri ve kafeteryasıyla Aliya İzzetbegoviç Parkı sadece yakın çevrenin değil Kahramanmaraş genelinin dinlenme, sohbet etme, soluklanma mekanlarından biri olmuştur.

With its pool, playgrounds, picnic areas and cafeteria, Aliya İzzetbegovic Park has become one of the places to rest and chat not only for the immediate surroundings but also for Kahramanmaraş in general.

### SİNEM BOZHÖYÜK

"Önyargılarımızın sebebi Allah'ın yarattığı yüz yerleşimimiz olabilir miydi?" gibi bir soru takıldı aklıma. Deyim: "Burnunun ucunu görememek." Konum: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin Aliya İzzetbegoviç Rekreasyon Alanı. Ne tesadüf ki bu zamana kadar gözüme çarpmayan bu park, beni bir yel değirmeni rüzgârının itiş kuvveti ile unutulmuş bir yaprağın tırmığa savrulması gibi kendine yaklaştırdı. Yalnız; kır, çiçek, böcek gibi kavramları o kadar da içselleştirmeyecek ve klişe anlatımlardan söz etmeyeceğim. Benim amacım düşündürmek! Sıradan deyişleri bir kenara bırakıp bu yazımda gözümün hep gördüğü fakat gönlümün yeni fark ettiği Aliya İzzetbegoviç Parkını övmek istiyorum.

Yapay ama iç açıcı bir gölü, sıradan ve ahşaptan köprüleri, yer yer yolunmuş çimleri olan (ki bunun sebebi yine biz insanlar) fakat göz zevkine hitap etmesiyle ilgi uyandıran bu parkı kendime o kadar yakın buluyordum ki, yaşam

alanımdan şüphe etmeye başlamıştım. Mübalağa ettiğimi düşünebilirsiniz -ki bu sizin hakkınız-; daha önce ben bile kendimi bu kadar abartmadım. Fakat hissetmek ayrı bir tutku diye düşünüyorum ve parkın övgülerimi hak ettiğini öne sürüyorum. Gelelim aktarımın farkındalık kısmına. Güzel bir parktır, herkes beğenir orayı. Her gün gidip orada çay, kahve eşliğinde sohbet eden insanlar var. Ama söyleyin kaçımız o parkta yalnız kalıp hayatımızı gözden geçirdik? Kaç Maraşlı sayısalıcı, suya bakıp suyun genliğini değil de benliğini düşündü? İşte asıl değinmek istediğim... Amacım ise, konuya yargılardan girip farkındalıktan çıkarak, dolaylı yol stratejisinden bilinçaltına ulaşmaktır. Düşündürmekti bütünü ki duygulara giden yolun akıldan geçtiğini anlatabileyim. İnce detayları vücuda hafif elektrik şokları gibi dağıtabileyim. Hem hissedeyim hem hissettireyim. Biraz da Maraş'ı öveyim. Tabii metnimi yalnızca şiirsel bir anlatımla bitireceğimi düşünme-

yin. Çünkü sizlere bu parkın tarihini anlatarak "Gezeceğin yeri araştır," stratejisiyle neler kazanabileceğinizi göstermek istiyorum. Aliya İzzetbegoviç Parkı 2017'nin Mart ayında kullanıma açılmış Kahramanmaraş'taki büyük birkaç parktan birisidir. Hemen yanı başındaki Süha Epler Anadolu Lisesi öğrencilerinin en kıymetli uğrak noktalarındandır. Arkadaşların buluşma noktası, ailelerin piknik alanıdır. Onlarca çocuğun oyun alanı olmakla birlikte ilginçtir ki aile, çoluk çocuk, cümbür cemaat ve bir sürü insana rağmen yalnızların da tercih ettiği bir park olarak, en kullanışlılardan biri unvanını başına taç yapmıştır. Halka açıldığı günden itibaren ilgi ve rağbet gördüğünü 'kısmen' belirttim. Tüm Kahramanmaraş halkının parkın güzelliğini görmesinin, diğer ifadeyle parkın bu kadar kalabalık olmasının kötü yanı; size üst kısımda bahsettiğim hisleri yeterince hissetme olanağının kalmamasıdır. Ayrıca insanların içinde buldukları zamanın





"Could the reason for our prejudices be the way God created our faces?" A question popped into my mind. Idiom: "Can't see hand in front of face." Location: Aliya İzzetbegovic Recreation Area of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality. What a coincidence, this park, which I hadn't noticed until now, brought me closer to itself like a forgotten leaf being thrown onto a rake by the force of a windmill wind. I will not internalize concepts such as field, flower, insect so much and I will not talk about cliché expressions. My purpose is to make you think! In this article, I would like to put aside ordinary sayings and praise Aliya İzzetbegovic Park, which my eyes have always seen but my heart has just realized.

I found this park, which has an artificial but heartwarming lake, ordinary and wooden bridges, plucked grass in places (which is again because of us people), but aroused interest with its appeal to the eyes, so close to me

that I started to doubt where I live. You may think I am exaggerating -which you have a right to- I've never exaggerated myself this much before. But I think that feeling is a separate passion and I suggest that the park deserves my praise.

Let's talk about the awareness part of transference. It is a beautiful park, everyone likes it. There are people who go there every day and chat over tea and coffee. But tell me, how many of us were left alone in that park and reconsidered our lives? How many Maraş numerists looked at the water and thought about the self rather than the amplitude of the water? Here is what I really want to mention... My aim was to enter the subject from judgments and exit awareness, and to reach the subconscious through the indirect strategy. It was all about making you think so that I could tell you that the way to emotions is through the mind. So that I could disperse fine details like light electric shocks through the body.

So that I could feel and also make you feel. And also, praise Maraş a little bit. Do not think that I will end my text with a purely poetic expression. Because I want to tell you the history of this park and show you what you can gain with the strategy of "Search your destination." Aliya İzzetbegovic Park is one of the few large parks in Kahramanmaraş that was opened for use in March 2017. It is one of the most valuable haunts of Süha Erler Anatolian High School students right next to it. A meeting point for friends and a picnic area for families. It is interesting that although it is a playground for dozens of children, it has crowned the title of one of the most useful as a park that is preferred by the lonely people despite the family, children, festive community and many people. I slightly have stated that it has received interest and popularity since the day it went public. The downside of all Kahramanmaraş people seeing the beauty of the park, in other words, the park being



## Henüz yeni yetme, genç, yolunun başında bir park Aliya İzzetbegoviç. Daha yıllar yılı kim bilir kaç çimi dökülecek geniş alnından.

tadını çıkarmasına da bu durum engel olmaktadır. Estetiğin duyguları yeşerttiği gerçeğini öte itmeden, bir dezavantaj olan "anlamı arka planda bırakma olayına" karşıyım, karşıydım ve hâlâ da bu karşıtlığının doğruluğunu savunmaya devam edeceğim. Çünkü düşünmek; orada ağaçlardan, sudan, insanlardan çıkarımlar yaparak hayatın anlamını aramak bu yüzyılın bana göre gözde ama çoğuna göre geride kalmış büyük bir meselesidir.

Henüz yeni yetme, genç, yolunun başında bir park Aliya İzzetbegoviç. Daha yıllar yılı kim bilir kaç çimi dökülecek geniş alnından. Belki sırt kılları dökülecek; bir yandan bıyık bırakırken.

Ya da ense tıraşı olurken tıraş makinesi elinden kayacak. Demeye kalmadan internette Büyükşehir Belediyesi'nin peyzaj projesini gördüm. Çok sevindim. İkinci etabı tamamlanma aşamasındaymış şimdilik. Bu haberle birlikte parkta yeşerecek olan yeni çimleri düşünüp ben de içimdeki iştiyakı gürleştirdim.

"Hani küçük kızların saçlarını usturaya vururlar ya, daha kalın ve güçlü çıksın diye geri. Ormanları da kısaltıyorlar. Herhalde saçlarımızda olduğu gibi çimler de gürleşsin diye." Bu küçük kızın masum cümlesine şimdi tam da burada yer vermek istedim. Sebebi, parkların ağaçlarla bezenerek beton duvarlara az da olsa meydan okuyor olmasının güzelliği. Konunun duygusal yoğunluğunda bir diğer nedenle, benim için. Belki sırt kılların gün geçtikçe yok olduğunu görüyor olmamızdan, o her zaman gittiğimiz parklarda bir gün gelip çatınca duygu/düşünce silsilesine kapılıyoruzdur.

İçine tıkladığımız büyük taş parçalarının da kalbimiz yavaş yavaş taşlaşmasın diye de sıradan gördüğümüz parklarda bir zaman üçüncü gözümüz açılıyor ve sorgulamaya başlar hâlde farkına varıyoruzdur her şeyin.

Ben Kahramanmaraş'ın ağaçlandırma konusunda farklı bir şehir olduğunu düşünüyorum. Her yıl onlarca yeşil alan insanların nefesine sunuluyor. Dikilen her ağaç ve bitki hayvanlara umut vaat ediyor. Umarım bu farkındalığı kaybetmez ve daha yeşil bir dünyaya hoş geldin deriz.

Sizin de yolunuz bir gün İzzetbegoviç Parkı'na düşerse hatırlayın yazdıklarımı olur mu? Ya da belki farkındalık alışkanlığına giden yolda her gün yürüyorsunuzdur bile. Koşmayı da düşünebilirsiniz tabii. Yeter ki hayatın yüksek hızına rağmen sorgulamaya ve iş gücünden baş kaldırdıktan sonra biraz da olsa zihninizi dinlendirmeye vakit ayırabilirsiniz.





**At the start of its existence, Aliya İzzetbegovic Park is a young park. Who knows how much grass will be spilled on its wide forehead over the years.**

so crowded, is that you don't have the opportunity to feel the feelings I mentioned above. In addition, this situation prevents people from enjoying the time they are in. I was against and I will continue to defend the correctness of this opposition without pushing the fact that aesthetics breeds emotions, "leaving the meaning in the background" which is a disadvantage. Because thinking, searching for the meaning of life by making deductions from trees, water and people is a favorite issue of this century for me but left behind for most.

Aliya İzzetbegovic Park is a youthful park at the beginning of its life. Who knows how much grass will be spilled on its wide forehead over the years. Maybe it will shed back hair while growing a mustache. Or the shaver will slip out of your hand while shaving the nape. Before I can say it, I saw the landscaping project of the Metropolitan Municipality on the internet. I'm so glad. The second phase is at the completion stage for now. With this news, I thought about the new grass that will grow in the park and I strengthened my passion.

"You know when they razor the hair of little girls, so that it comes back thicker and stronger. They also shorten the forests. I guess that the grass will grow as thick as our hair." I wanted to include this little girl's innocent sentence right here right now. The reason is the beauty of the fact that the parks are adorned with trees, challenging the concrete walls a little bit. Another



reason apart from the emotional intensity of the subject is for me. Maybe just because we see that the forests are disappearing day by day, we are caught in a series of emotions/thoughts in the parks we always go to when the day comes. In the parks we see as ordinary, sometimes our third eye opens and we begin to question everything, so that our hearts do not gradually become petrified in the big pieces of stone we are crammed into.

I think Kahramanmaraş is a different city in terms of afforestation. Every year, dozens of green areas are presented to the use of the people. Every tree and plant planted gives hope to animals. I hope this awareness does not lose and we welcome a greener world.

If you happen to be in İzzetbegovic Park one day, would you remember? what I wrote? Or perhaps you are already walking the path to a mindfulness habit every day. Of course, you can also consider running. As long as you can take time to question and rest your mind after revolting from the workforce despite the high speed of life.

# ŞEHRİN SUYUNA VARMAK

## ARRIVING TO THE CITY'S WATER

**Ortak geleceğimiz olan su; canlıdır, akıllıdır. Ona nasıl davranırsanız öyle karşılık verir. Koruyup geliştirirseniz pek çok fayda temin edersiniz. Hoyrat davranıp yatağını işgal ederseniz, taşkınla, selle karşılık verir.**

**Water is our common future; it is intelligent, living, and reacts to how we treat it. If you protect it, it becomes more beneficial. If you treat it poorly and occupy its waterbeds, it responds with floods.**

### SÜLEYMAN CAN

Bir yerde medeniyet, şehir, köy varsa orada su olduğu içindir. Susuz medeniyet, ustasız da kuyu olmaz. İnsan için hayat kaynağı olan su, canlı organizmalar gibi gelişen, büyüyen ve yok olan şehirlerin hayatı için de en önemli unsurdur. Şehirlerin gelişimleri biraz da su kaynaklarına bağlıdır. Şehirle coğrafyanın, medeniyetle kültürün, yaşamla ölümün ilişkisidir su.

Su bir medeniyetin, dolayısıyla her türlü canlılığın kaynağı olmuştur. Büyük İslâm düşünürü İbn Haldun, *Mukaddime* adlı eserinde; "Şehir bir ırmağın kenarına kurulmalı veyahut şehir kurulacak yerin hizasında suları tatlı olan kaynaklar ve çeşmeler çokça bulunmalıdır. Çünkü şehre yakın yerde suların bulunması, ilk ihtiyaç olan su tedarikini ve ahalisinin geçinmesini ko-

laylaştırıcı olur." diye belirtmiştir. Suyun şehirle ilişkisi elbette ki insanların ve diğer canlıların su ihtiyacının karşılanmasından ibaret değildir. Su, şehrin mekânsal dokusu için olduğu kadar ekonomik yapısı için de en önemli belirleyici faktörlerden biridir.

Kur'ân-ı Kerim'de (Nur Sûresi: 45) meâlen, "Hayat suda başladı," ayeti vardır. İnsan evrene ve kendisine baktığında, canlı hayatı neredeyse dörtte üç nispetinde sudan ibaret olarak görür. Öteden beri gerek ilâhî mesajların uyarısı, gerekse düşünen insanların tespitleriyle canlı hayat, evrim, yaratılış gibi konularda karşımıza şu dört unsuru çıkarmaktadır: Su, toprak, hava ve ateş. Üstat Necip Fazıl Kısakürek bir dörtlüğünde ne güzel söylemiş;

*Nizam köpürüyor, med vakti deniz  
Nizam köpürüyor, ta çenemde su  
Suda bir gizli yol, parıltılı iz  
Suda ezel fikri, ebed duyusu.*

"Hayat suda başladı," âyetini, "Sizi balçıkta yarattım" ayetiyle, dolayısıyla insanın yaratılışıyla birlikte düşünmek gerekir. Anadolu insanı türkü yakmıştır sular üzerine;

*Suda yandı su da yandı  
Od düştü suda yandı  
Seğirttim su serpmeğe  
Serptiğim su da yandı*

Çaylar, dereler, ırmaklar, göller, denizler tarih boyunca Allah'ın hayatın ön safında rol sahibi olmuştur. Ninelerimiz, "su murattır" demişlerdir. Su ferahlıktır, su huzurdur, su hayattır. "Su gibi aziz ol," deriz sevdiklerimize, dostlarımıza...



Fotoğraf: Mustafa Sümen

If there is civilization, city, village somewhere, that is because there is water. There is no civilization without water, and no well without a master. Water, the main source of human life, is also the most important factor in the lives of other organisms like cities that grow, develop and vanish. The development of cities depends on their water sources. Water is the relationship between city and geography, civilization and culture, life and death.

Water is the source of civilization, thus all kinds of living creatures. Islamic scholar Ibn Khaldun states in his famous work Mukaddime : "A city must be founded near a river or there must be lots of fresh water wells around the area. The existence of water near the city makes it easier for people to obtain water and they live easier." The relationship of water with the city is of course not only to meet the

needs of people and other living creatures there. As well as being an important factor for the spatial texture of the city, water is also an important factor in determining the economic structure of the city.

In the Holy Quran, there is a verse, meaning: "Life started in the water." (Surah Noor / Verse 45). When you look at humans, or the universe, you can see that the living creatures are all almost three-quarters water. Since eternity, the holy messages, the detections of thinkers lead to these four elements in topics like living life, evolution, creating: water, soil, air and fire. Necip Fazıl Kısakürek expressed beautifully in one of his poems: *Regulation frothing, sea in flood tide*  
*Regulation frothing, water up my chin*  
*A secret path in water, a shining scar*  
*The idea of pre-eternity, the feeling of eternity in the water*

The verse "Life started in water," must be considered together with the verse "We created man from a product of wet earth," thus together with the creation of humans. Anatolian people have sung folk songs for water:

*It burned in water and water burned too*  
*fire fell into water and burn in there*  
*I went to spread water*  
*The water I spread turned into fire*

Bourns, rivers, creeks, lakes, seas have been at the forefront in life. Our grandmothers say "water is desire." Water is freshness, peace and life itself. We say to our loved ones "Be fresh like water." We sang songs like "Water goes through stones" in order to express our pain, love, longing and anger. Just as time is the most important blessing spiritually, water is probably the most important material blessing humans ever encountered.

**“Hayat suda başladı,” âyetini, “Sizi balçıktan yarattım” ayetiyle, dolayısıyla insanın yaratılışıyla birlikte düşünmek gerekir.**

“Su sızıyor sızıyor taşların arasından,” diye türkü yakmışız derdimizi, özlemimizi, hasretimizi, aşkımızı ve öfkemizi dile getirmek için. Nasıl ki manevî anlamdaki en büyük nimet zamandır. Suda maddî anlamda belki de insana bahşedilmiş en büyük nimettir.

Ortak geleceğimiz olan su; canlıdır, akıllıdır; ona nasıl davranırsanız öyle karşılık verir. Koruyup geliştirirseniz pek çok fayda temin eder.  
Hoyrat davranıp

yatağını işgal ederseniz, taşkınla, selle karşılık verir.

Su ve şehir birbirinden ayrılmaz unsurlardır. Su zaman zaman kentlerin doğuşuna zaman zaman da kentlerin yok oluşuna vesile olur. Su, İslam medeniyetinin esasını teşkil eden nüvedir. İnsanların etrafına yerleştiği nüve, bir taraftan şehirciliğe diğer taraftan ise etrafına yerleşen insanların medeniyet algılarının oluşumuna aracılık etmiştir. Su, medeniyetin oluşumunun ana unsurudur. Örneğin; zemzem suyu ile birlikte Mekke etrafına yerleşilebilecek bir mekâna dönüşecektir. Bu su ile birlikte yeni bir medeniyetin yani Tevhit Medeniyetinin temelleri atılmış olacaktır. Şehirlerin su ile olan ilişkisi sadece içme suyundan ibaret değildir. Kadim dillerde şöyle bir tabir vardır: “Suyun başında bulunanın rızıkı Allah’tan gelir.” Bu çok sık kullanılan bir tabirdir.

Arif Nihat Asya “Kubbeler” adlı şiirinde suyun şadırvanlardan akışını ne güzel betimlemiştir;

*Kimi yıkanırken şadırvanlarda,  
Tekbir’e hu hû’lar katıyor kimi:  
Beyazıt önünde güvercinlerin incidir yemi,  
Söyleyin ey nazlı haber kuşları:  
Tuna boylarından müjde geldi mi?*

İnsanları suyla buluşturmak Türk toplumunda sevapların en büyüğü sayılmıştır. Kişi öldükten sonra bile amel defterinin kapanmayıp, sevapların yazılacağı güzel işlerden biri de insanlardan karşılık beklemezsizin maddi imkânına göre hayrat çeşmeleri yaptırmaktır. Ecdadımız suyun israf edilmemesini ve su isteyenlerden esirgenmemesini düstur edinmişlerdi. Hayrat çeşmelerini yaptırınlar, hem sevap işler, çeşmelerden su içenin hayır duasını alırdı hem de insanlar içinde toplumsal statüsünü sağlamlaştırırdı. İnsanları suyla buluşturmak Türk toplumunda sevapların en büyüğü sayılmıştır.

Türkçenin dil kurallarına göre hecede mânâ aranmaz ama tek heceli “su” hayatın mânâsı olabileceği gibi, nasıl nem formuyla her nesneye sirayet edebiliyorsa, o misal, günlük yaşantımızdaki yeri kadar dilimizde, meramımızı anlatmada hatta düş dünyamızda önemli bir yer tutar: “Su gibi aziz olun.”



Fotoğraf: Mustafa Sümen



**The verse "Life started in water" must be considered together with the verse "We created man from a product of wet earth," thus together with the creation of humans.**

Water is our common future, it is alive, it is smart, it responds to however you treat it. If you protect it, it becomes more beneficial. If you treat it poorly and occupy its waterbeds, it responds with floods.

Water and city are inseparable. Water sometimes leads to the birth of cities and it sometimes leads to the vanishing of them. Water constitutes the core of Islamic civilization. The core, around which people settled, mediated on the one hand urbanism and on the other hand the formation of civilizational perceptions of the people who settled around it. Water is the main factor of the formation of civilization. For example, together with the Zamzam water, Mecca turned

into a settlement place. With this water, the foundations of a new civilization, namely the Civilization of Unity, will be laid. The relationship of cities with water is not just about drinking water. There is a saying in ancient languages: "The sustenance of the one who is at the head of the water comes from Allah." This is a very commonly used term.

Arif Nihat Asya defined the flow of water beautifully in his poem "Kubbeler":

*Some washing in shadirvans,  
Some saying allahuakbar  
The food of birds is pearl in front of Beyazit  
Tell me, coy news birds  
Have good news arrived from Tuna?*

Bringing people together with water is counted as one of the greatest good deeds in Turkish society. One of the good things in which the book of deeds is not closed even after a person dies, and the rewards are written, is to have charity fountains built according to their financial means, without expecting anything in return from people.

Our ancestors adopted it as a principle that water should not be wasted and water should not be spared from those who asked for it. Those who had the Hayrat fountains built would both do good deeds, receive the blessing of those who drank water from the fountains, and strengthen their social status among people. Bringing people together with water has been considered the greatest of virtues in Turkish society.

According to the grammar rules of Turkish, meaning is not sought in a syllable, but just as monosyllabic "water" can be the meaning of life, and it can spread to every object with its moisture form, for example, it has an important place in our language as well as in our daily life, in expressing our purpose and even in our dream world: "Be fresh like water. "



Arslantaş Barajı



## SEZAI KARAKOÇ KÜLTÜR SANAT SEZONU

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi yaz döneminde kültürel faaliyetlerine ara vermemiştir. Birçok söyleşi, kitap tanıtım günleri, tiyatro, konser düzenlemekle kalmamış, birçok kitabın gün yüzüne çıkmasını da sağlamıştır. Ekim ayındaysa, Kitap ve Kültür Fuarının sekizincisini gerçekleştirdi. Yüzlerce yazar ve yayınevi on gün boyunca Kahramanmaraşlılarla buluştu. Söyleşiler, okur-yazar buluşmaları, imza günleri derken fuarın nasıl geçtiğini anlamadık. Kasım ayına geldiğimizde Evelâhir, Yitiksöz ve Berdücesi söyleşileri, Aşıklar-Ozanlar-Şairler Bayramı, çocuk tiyatrosu, seminerler, dergi-okur buluşmaları, göz dolduran etkinlikler arasındaydı. Sezai Karakoç Kolokyumu bu yoğunluk içinde gerçekleştirildi. Büyükşehir Belediyesi, geçen yıl Karacaoğlan Kültür Sanat Sezonu ismi altında yüzlerce kültür programına ev sahipliği yaparken, bu yıl da Sezai Karakoç Kültür Sanat Sezonu kapsamında bu şekilde yüzlerce programa imzasını atmayı başarıyor.

## SEZAI KARAKOÇ KOLOKYUMU

Sezai Karakoç Kolokyumu iki gün sürdü. Kolokyumun üst başlığı: Kırkbirinci Saat'ti. Her gün üç oturum yapıldı. Her oturumda üç farklı konuşmacı, tebliğlerini sundular. Oturumların son yarım saati ise sorulara ve tartışmalara ayrılmıştı. Sezai Karakoç'un kolokyum boyunca şiiri, öyküsü, piyesleri, sinema görüşleri, düşünceleri işlendi, anlatıldı. Oturumlar arasındaki yarım veya bir saatlik boşluklarda bile hem konuşmacılar kendi aralarında hem de dinleyicilerle birlikte Sezai Karakoç'u konuşmaya devam ettiler. Her oturum sonrasında Sezai Karakoç'un kitaplarının ücretsiz dağıtılması, kolokyumun farklı bir rengini oluşturdu. Peki, Sezai Karakoç Kolokyumunda kimler tebliğ sundu? Birkaç isim verelim: D. Mehmet Doğan, Zafer Acar, Hayriye Ünal, Hakan Şarkdemir, Habip Can Türker, Yılmaz Daşcıoğlu, Enver Gülşen... Kolokyumda sunulan tebliğlerin kitaplaştırılacağını da öğrendik.

## EDEBİYAT SÖYLEŞİLERİ

Evelâhir Söyleşileri'nin Kasım kısmı ayındaki konuşğu A. Ali Ural oldu. Yitiksöz dergisinin konuşğu Dursun Ali Tökel'di. Berdücesi'nin ise, Naime Erkovan'dı. Her üç söyleşide

de, belirlenen konu dışında konuk şair, yazar ve araştırmacıların okuma ve yazma serüvenine de değinildi. A. Ali Ural'ın söyleşide seslendirdiği iki şiiri, dinleyicileri farklı âlemlere taşıdı. Dursun Ali Tökel divan edebiyatımızın anlam derinliklerine dinleyicileri taşıırken Naime Erkovan yazarlık serüvenini, fantastik öykünün günümüz öykücülüğündeki yer ve etkilerini anlattı.

## NİHAyet DERGI OKUR BULUŞMASI

İlk defa bu yıl gerçekleştirilen diğer bir önemli etkinlikse, Nihayet Dergi Okur Buluşmaları oldu. Ömer Yalçınova moderatörlüğünde *Nihayet*'in Genel Yayın Yönetmeni Ahmet Murat ve yazı ekibi Kübra Kuruvalı Yaşar, Merve Akbaş, Aleyna Ayan ve Burak Manav, "Bir Ekol Olarak dergiciliği" anlattı. Yoğun katılımın olduğu söyleşide, dergiciliğin tarih içindeki dönüşümü, *Nihayet*'in yayına nasıl hazırlandığı, hayat-yazı ilişkisi tartışıldı. Söyleşinin *Diriliş, Edebiyat ve Mavera* gibi önemli dergileri çıkaran Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Cahit Zarioğlu ve Rasim Özdenören'in ortaokulu okuduğu tarihi binada -şimdilerde 7 Güzel Adam Edebiyat Müzesi olarak kullanılıyor- yapılması, ayrıca anlamlıydı.





## SEZAI KARAKOÇ CULTURE ART SEASON

Kahramanmaraş Metropolitan Municipality did not stop holding cultural activities throughout the summer. Many interviews, book fairs, theaters, concerts were held and also helped many books to come to light. In October, the eighth Book and Culture Fair was held. People of Maraş met with hundreds of authors and publishers. We could not keep up with all of the interviews, author-reader meetings, signatation events. In November, Evelahir, Yitiksöz and Berdücesi interviews, Aşıklar-Ozanlar-Şairler (Poets) Day, children theater, seminars, magazine-reader meetings were among events that took place. Sezai Karakoç Colloquium took place during this busy time. The Metropolitan Municipality was home to hundreds of cultural events under the name of Karacaoğlan Culture Art Season, this year it succeeded to sign its name under hundreds of events under the name of Sezai Karakoç Culture Art Season.

## SEZAI KARAKOÇ COLLOQUIUM

Sezai Karakoç Colloquium lasted two days. The title of the colloquium was "Kırkbirinci

Saat (The Forty First Hour). Three sessions were done every day. In each session, a different speaker spoke. The last thirty minutes of every session was the q&a part. During the colloquium, Sezai Karakoç's poetry, stories, plays, cinematic views, and thoughts were discussed. In breaks in between sessions, the participants kept talking about Sezai Karakoç among themselves and with the speakers. After every session, Sezai Karakoç's books were gifted to participants, this made the colloquium even more colorful. Who talked about Sezai Karakoç in this colloquium? D. Mehmet Doğan, Zafer Acar, Hayriye Ünal, Hakan Şarkdemir, Habip Can Türker, Yılmaz Daşcıoğlu, Enver Gülşen... We also heard that the sessions in the colloquium are going to be collected into a book.

## LITERATURE INTERVIEWS

The guest of Evelahir Interviews in the month of November was A. Ali Ural. The guest of Yitiksöz was Dursun Ali Tökel. The guest of Berdücesi was Naime Erkovan. In each of the three interviews, besides the predetermined topic, the reading and writing episodes of the authors and researchers were talked about. The two poems A. Ali Ural read in his interview

took the audience to different states of mind. While Dursun Ali Tökel took the audience to the depth of Divan literature, Naime Erkovan told us about the place and effect of fantasy story-telling in today's story-telling.

## NİHAYET MAGAZINE READERS MEETING

Another important event which happened for the first time is Nihayet Magazine's Readers Meetings. With Ömer Yalçınova as the moderator, Nihayet Magazine's chief editor Ahmet Murat and his crew Kübra Kuruallı Yaşar, Merve Akbaş, Aleyna Ayan and Burak Manav talked about "Magazine publishing as a school." In the interview with intense participation, the history of journalism, how Nihayet was prepared for publication, and the relationship between living and writing were discussed. The interview was done in the historical building - now used as the 7 Güzel Adam Literature Museum - where Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu and Rasim Özdenören, who published important magazines such as Diriliş, Edebiyat and Maveria and attended secondary school. It was very meaningful.



## KAHRAMANMARAŞ HARTLAP BIÇAĞI

2017 yılında tescillenen, Kahramanmaraş'ın mahreç işaretlerinden biridir. Hartlaplı ustalar bıçak yapımında kendilerine has tekniklerini geleneksel olarak usta çırak ilişkisi içinde babadan oğula aktararak sürdürmektedirler.

## THE HARTLAP KNIFE OF KAHRAMANMARAŞ

One of Kahramanmaraş's geographical signs, it was officially registered in 2017. In a master-apprentice relationship, Hartlap craftsmen traditionally pass down their distinctive knife-making techniques from father to son.

MÜZİK VE TOPLUM  
KAHRAMANMARAŞ  
**ABDALLIK GELENEĞİ**  
ÇIKTI!



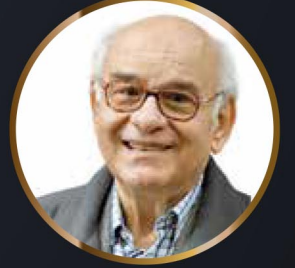
# 2022

## KAHRAMANMARAŞ

### EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

## SAHİPLERİNİ BULDU

**SAYGI**  
Ödülü



**M. Uğur  
Derman**



KAHRAMANMARAŞ  
**EDEBİYAT  
ÖDÜLLERİ**  
2022

**ŞİİR**  
Ödülü



**Hüseyin  
Atlansoy**

**ROMAN**  
Ödülü



**Yasemin  
Karahüseyin**

**DÜŞÜNCE**  
Ödülü



**Ömer  
Türker**

**ÖYKÜ**  
Ödülü



**Necip  
Tosun**

**ÇOCUK EDEBİYATI**  
Ödülü



**H. Salih  
Zengin**

**YAYIN**  
Ödülü



**LACİVERT DERGİ**  
**Mustafa Akar**